

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΝΕΑ ΩΜΟΡΦΙΑ ΦΑΝΕΡΩΝΕΤΑΙ

Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐσθιαδισμάτων

Θέλετε νὰ ἔχητε λευκότερους, ὠραιότερους ὀδόντας; Ἴδου μία νέα μέθοδος ὅπως τὸ ἐπιτύχητε.

Ἐὰν ζητήτε νέαν ὠμορφιὰ καὶ νέα θέληγητρα, δοκιμάσατε τὸν νέον τοῦτον τρόπον.

Ψύσατε τοὺς ὀδόντας σας διὰ τῆς γλώσσης, καὶ θὰ αἰσθανθῆτε τὴν παρουσίαν ἐπικαθίσματος - ἐν εἶδος ὀλισθηροῦ ἐπιστρώματος.

Ἐφ' ὅσον τὰ ἐπικαθίσματα διατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὀδόντων, τὴν μεϊδιάμιά σας εἶνε ἐστερημέ-

νον πάσης χάριτος.

Σήμερον ἐφευρέθη ἡ Πέφοντεν νέον εἶδος ὀδοντόπαστας. Ἀποσυνθέτει τὰ ἐπικαθίσματα. Διατηρεῖ τοὺς ὀδόντας στιλπνοτάτους.

Δοκιμάσατε τὴν Πέφοντεν. Ἴδέτε πόσον καθαροὶ φαίνονται οἱ ὀδόντες σας κατόπιν χρήσεως. Ὀλίγων ἡμερῶν χρήσις τῆς ὀδοντόπαστας ταύτης θὰ σας καταπέσει καθ' ὅλοκληριαν περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός της.

Ἀγοράσατε σήμερον τὴν ὀδοντόπασταν ταύτην.

Perseptent ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ
ΣΗΜΑ

1919

ΠΕΨΟΝΤΕΝΤ ἡ νέα Ἀμερικανικὴ ὀδοντόπαστα
Γεν. Ἀντιπρόσωπος Π. ΠΕΡΟΙ ΛΟΥ, Πλατεία Ὁμονοίας 3—Ἀθήναι

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἰασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας τιμὰς, ἀσφράγιστα καὶ σφραγισμένα **ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ** γραμματοσήμου. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματοσήμων (συλλογῶν, στόκ, κλπ.). Ἐνδιαφέρομαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολάς με γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος

Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

**Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μετὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ**

**ΤΡΑΠΕΖΑ
ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛῶ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριώτερας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ. με 7 οἴο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

ΜΙΝΑΣ Ν. ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 16

Ἐξατάξιον Δημοτικὸν — Πλῆρες Γυμνάσιον.

Δεκταὶ μαθήτρια ἑξωτερικαί, ἐσωτερικαί, ἡμίτροφοι. Μαθηταὶ εἰς τὸ Δημοτικόν.

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε', ΑΡΙΘ. 67
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἔτησίᾳ Δρ. 200
Ἑξάμηνοσ * 100
Τριμηνος * 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Κλώνες ἀπηγόριοι ταναῆς δρυός, εὔσκιον ὕψος ἀνδράσιν ἄκρητον καῦμα φυλασσομένοις, εὐπέταλοι, κεράμων στεγανώτεροι, οἰκία φωτῶν, οἰκία τεττίγων, ἔνδισι, ἀκρέμονες, κᾶμὲ τὸν ὑμετέρῃσιν ὑποκλινθέντα κόμησι, δύσσασθ', ἀκτίνων ἡλίου φυγάδα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Μακρὰ κλωνάρια ἀπ' τὴν ψηλὴ ἰσκερὴ βελανιδιά, σκεπὴ γιὰ ὄσου; ξεφεύγουνε μέσ' ἀπ' τὸ ἀψὺ τὸ κᾶμα, πυκνὰ σὰν κεραμίδια ἐσεῖς μυριόφυλλα κλαδιά, ὦ, ἀνάερες τοιτσικιῶν φωλῆς κι' ἀνθρώπων σπῖτι ἀντάμα, σῶστε κ' ἐμὲ πού ἐξέφυγα τὸ δυνατὸ λιοπύρι καὶ κάτω ἀπ' τὰ δροσάτ'ι σας φυλλώματα ἔχω γύρει.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΣ

Λατύπος Ἀρχιτέλης, Ἀγαθάνορι παιδί θανόντι χερσὶν διῆζυραῖς ἠρομολόγησε τάφον. Αἶ, αἶ, πέτρον ἐκεῖνον ὃν οὐκ ἐκόλαψε σίδηρος ἀλλ' ἐτάκη πυκνοῖς δάκρυσι τεγγόμενος. Φεῦ· στήλη κούφη μένε, κείνος ἴν' εἶπη, ὄντως πατρῶν χεῖρ ἐπέθηκε λίθον.

Μνήμα, στὸν Ἀγαθάνορα τὸ γιό του, ἔχουνε στήσει τοῦ ἔρομου Ἀρχιτέλη τὰ φτωχὰ χέρια, τοῦ μαρμαρᾶ. Δὲν ἔχει ὠϊμένα, σίδηρο τὸ μάρμαρο σκαλίσει, μὰ δάκρυα τὸ σκυλάβουνε πού τρέχουνε συχνά. Ὡ μείνε στήλη ἀνάλαφρη γιὰ τὸ νεκρὸ νὰ ξέρη πού ἀλήθεια ἐδῶ σὲ ἀπίθωσε τὸ πατρικὸ τὸ χέρι.

ΠΑΡΜΕΝΙΟΝΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ

Ἄρχεῖ μοι χλαίνης λιτὸν σκέπας, οὐδὲ τραπέζαις δουλεύσω, μουσέων ἄνθεα βοσκομένους. Μισῶ πλοῦτον, ἄνον, κολάκων τροφόν. Οὐδὲ παρ' ὀφρὸν στήσομαι. Οἶδ' ὀλίγησ δαιτὸς ἐλευθερίην.

Μοῦ φτάνει ἓνα ἀπλὸ φόρεμα· με' ἄνθη Μουσῶν χορταίνω καὶ φαγοπότια ἐγὼ ἀψηφῶ. Πάντα μισῶ βαριά πλοῦσιους μαρούς πού κολακες τρέφουν. Τὸν φαντασμένο φεύγω καὶ ξέρω τοῦ φτωχοῦ φαγιοῦ τὴ λευτεριά

Μεταφρ. Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΤΟ ΚΑΨΟΠΑΙΔΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Κοντά-κοντά καθόνταν οι Γεραμάνηδες κι' ο Φώτης ο Μπαταριάς και, μ' όλο που δεν είχανε καμιά συγγένεια μεταξύ τους, τὰ σπίτια τους μοιάζανε καταπληχτικά, λες κ' είχανε βγει από τὸ ἴδιο καλοῦπι!

Οἱ ἴδιες πόρτες, τὰ παράθυρα, τὰ ἴδια μουράγια περίγυρα, καὶ μόνο που ἀλλάζανε στὸ χρωματισμό...

Όλοι ξέρανε πὼς οἱ δύο οἰκογένειες δὲν τὰ καλόχανε ποτές, βρισκόνταν πολὺ συχνὰ στὰ δικαστήρια, κι' ὄλο ἀπὸ τιποτένιες ἀφορμές... Μὰ κι' ὄλοι ξέρανε πάλι πὼς θροφή σ' αὐτὸ τ' ἀσώπαστο καὶ γελοῖο κανγάδισμα ἔδινε κάτι ἄλλο πιδὸ σοβαρό, βαθύτερο, πὸν πείραζε κατάκαρδα, καὶ πίκρανε ὄλο, τὸν πατέρα Γεραμάνη.

Νά, δηλαδή, πὼς ὅταν ὁ ἀδερφός του ὁ Στάθης ἀποφάσισε — μαῦρ' ἢ ὦρα — νὰ πουλήσῃ τὸ μερτικό του καὶ τὸ σπίτι του καὶ νὰ πάῃ κεῖ δὰ πέρα στὴν Ἀθήνα — πὸν τὸν ἔφαιε — καὶ νὰ ζήσῃ «ἀνθρωπινά», δὲν τὸν ἐπροτίμει αὐτόνε, σὰν ἀδερφό, γιὰ μόνο τὸ λόγο πὸν δὲν εἶχε στὸ χέρι, ὄλα τὰ χρήματα πὸν χρειάζονταν.

Καὶ λοιπόν; Γι' αὐτὸ νὰ πάῃ ἕνας ἄλλος, ἕνας «ξενοφραμελίτης ἀπὸ τὴν πέρα πάντα» καὶ νὰ τοῦ κάτῃ, στὸ σβέρο;... στὸ στομάχι;... Ἄ! πήγαινε πολὺ! Ἄς ἦτανε καὶ δεσπότης, κι' ὁ ἴδιος ὁ βασιληᾶς!

Όμως — καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε γιὰ ἔπαινό τους — ποτὲ δὲ λάβανε μέρος στὰ συχνὰ τσονγκρίσματα τῶν γονιῶν τους τὰ παιδιά — οὔτε πρὶν οὔτε καὶ τώρα πὸν μεγάλωσαν — τὰ ἔνωσε μάλιστα κάποια φιλία γλυκεῖα κι' ἀφρόντιστη.

Καὶ λέγοντας «παιδιά» ἔννοοῦμε δύο. Τὴ Μαρίνα τοῦ Μπαταριά καὶ τὸν Ἀντρέα, τὸ μικρότερο γιὸ τοῦ Γεραμάνη — γιὰ τὸ μεγαλύτερος, ὁ Γιάκωβος, ταξίδευε ἀπὸ μικρός, καὶ τώρα περικοῦσε στὸ ναυτικὸ τὴ θητεία του. Τ' ἀδερφάκι πάλι τῆς Μαρίνας, ὁ Ἀλέξανδρος, ἦτανε δυὸ χρονῶ μωράκι. Γεννήθηκε ὕστερ' ἀπὸ δεκατέσσερα

χρόνια στεῖρωση τῆς μάνας του, καὶ σὲ καιρὸ πὸν ἦτανε πιά ἀπελπισμένη. Τώρα ὁμως — λέγανε — εἶχε κι' ἄλλο στὸ «σακκοῦλι» κι' ὁ ἄντρας τῆς τὴν εἶχε μὴ βρέξει καὶ μὴ στάξει! Δὲν τὴν ἄφηνε νὰ κάμῃ τὸ παραμικρό, οὔτ' ἔξω οὔτε μέσ' στὸ σπίτι. Καὶ ποιά ἢ ἀνάγκη ἀλήθεια; Ἡ Μαρίνα, παρὰ τὰ δεκάξη τῆς χρόνια, ἦτανε μιὰ πολὺ ἄξα νοικοκυροῦλα. Ὅλο τὸ σπίτι κρεμότανε σὲ δαῦτη καὶ δὲν τῆς ἔφευγε τὸ παραμικρό...

«Χαρά στον πὸν θὰ τὴν πάρῃ!» συλλογιόταν ὁ πατέρας, κρυφογελώνοντας κάτω ἀπ' τὰ κατεβασμένα, παχειὰ μουστάκια του.

* *

Τὸ καλοκαίρι ἦταν ἀκόμα στὴ βράση του, πὸν ἦρθε ὁ Γιάκωβος μ' ἄδεια. Ἀλλιῶτικος ἦταν, τέλεια ἀγνωρίζοτος γίνηκε, ἀπ' ὅταν εἶχανε νὰ τὸν ἰδοῦνε...

Ἦτανε πολὺ ὄμορφος μέσ' στὴν ἄσπρη του ναυτικὴ στολή, καὶ μίλαε μ' ἕναν τρόπο ξάστερο, πεταχτό, διηγώντας ὄμορφες καὶ παραξένες ἱστορίες, πὸν ἄλλοι τοῦχανε διηγηθεῖ, ἢ ποῦχε ἰδεῖ αὐτὸς στὰ ταξίδια του.

Πὼς μιλοῦσ' ἀλήθεια! Τὴ χροῖμα καὶ ζωντάνια ἔδινε σ' αὐτὸ πὸν ἔλεγε, κι' ἄς ἦτανε τὸ πιδὸ συνηθισμένο!

Στὸ πλάι του ὁ Ἀντρέας χανότανε. Λὲς κι' ἦτανε ἴσκιος δικός του, μὰ τόσο ἄτονος, σὰν τὸ φῶς πὸν τὸν ἐπροκαλοῦσε νὰ πέρναε μέσ' ἀπὸ τ' ἀπλωμένο μαγνάδι σφαλαγγιοῦ!

Πάντα του ἦτανε χλωμός ὁ Ἀντρέας καὶ ἡ ὑγεία του ντελικάτη, μὰ στὸ ἀγνό του πρόσωπο φωσφωρίζαν δυὸ γκριζοπράσινα μάτια κι' ἀνθροῦσ' ἕνα δειλό, καλοσυνάτο χαμόγελο.

Καὶ τώρα στεκότανε σὲ μιὰ γωνιά, σχεδὸν μονάχος, καὶ τὸ βλέμμα του ξεκουραζόταν ἀπάνω στὸ νεοφερμένο του ἀδερφό — στὰ χεῖλια του, πὸν διηγώντας, στὸ σταλωμένο του κορμί, στὴ δυνατὴ ματιὰ του πὸν ἐμαγνήτιζε...

Μιὰν ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες ὁ Γιάκωβος τὸν ἐκάλεσε χωριστά.

Ἦ! πὼς ἔλαμπε τὸ πρόσωπο τοῦ

φτωχοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὸ δείγμα τοῦτο τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀδελφοῦ του!

Πὼς σοῦ φαίνεται, Ἀντρέα, ἡ γειτονοπούλα μας... ἡ Μαρίνα;

Κοκκίνησε, κάτι πάγωσε μέσ' στὰ κόκκαλά του, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια.

— Καλή... φρόνιμη... νοικοκυρά!

— Χμ! Καὶ σὲ μένα τὸ ἴδιο...

Στάθηκε κάμποσο, σὰ νὰ συλλογιόταν, κατόπι ξαναρώτησε:

— Καὶ λὲς νὰ μὴν εἶναι «τίποτα» στὴ μέση;

Ἡ Ἀντρέας τὸν ἐκοίταξε κατάματα γιὰ μιὰ στιγμή.

— Σὰν τί;

— Ἄ... τίποτα... τίποτα...

Τὴν ἡμέρα πὸν θάφευγε ὁ Γιάκωβος τράβηξε πάλι τὸν ἀδερφό του κατὰ μέρος.

— Ἀντρέα! τὴ Μαρίνα... τὴ Μαρίνα καὶ τὰ μάτια σου! Τῆς τὸ εἶπα... θὰ σοῦ στέρω γράμματα ἐσένα... σ' ὄνομά σου... καὶ θὰ τῆς τὰ δίνης ἐσύ... Ναι; Ὅσο πὸν ν' ἀπολυθῶ...

Ἐγενεψε μὲ τὸ κεφάλι «ναί» — μὰ γιὰ τὸ ὄλο στριφογύριζαν ἐκεῖ μέσα; Κι' ὁ Γιάκωβος...

Ἐνα φιλό ράντισμα κρούου ἰδρωτα φάνηκε στὸ κούτελό του.

— Ὦ!... ἔκαμε, στὸ καλό... στὸ καλό... Μὰ δὲν εἶδε τὸ χέρι τοῦ ἀδερφοῦ του πὸν τοῦ ἐτεινόταν καὶ δὲν τῷσφιξε. Κἀτι εἶχε πέσει μπροστὰ στὰ μάτια του καὶ τὰ θολοῦρισε ξαφνικά...

Κάποιο βράδυ ἐρχότανε νωρίς. Ἔστεκε ἀκόμα ὁ ἥλιος στὶς ράχες καὶ, πέρα, στὸ μπουγάτσι μιὰ βαρκοῦλα σιγαρομένηζε.

Ἡ Μαρίνα στεκότανε στὴν ὁδὸ πορτα μονάχη. Λὲς καὶ κάποιον ἐκαρτεροῦσε κεῖ δά. Τὸν ἐκοίταξε, καθὼς ἐρχόταν, χαμογελαστή.

Τοῦ μίλησε πρώτη. Ἐκεῖνος κοντοστάθηκε, χαμηλοθώρης, σασισμένος.

— Ἦθελα νὰ σὲ ρωτήσω κάτι, Ἀντρέα. Ὁ Γιάκωβος...

— Ναι... ναί... ἔξρω! Ἐχω ἕνα γράμμα του γιὰ σένα... ἀπὸ προχτές...

Τρεῖς μέρες τὸ σέρνω κοντά μου... στὴν τσέπη μου... δὲν ἤξερα... δὲν τολμοῦσα...

Κάποια ἔγνοια χάραιε μιὰ ζαρωματιὰ στὸ ξάστερο κούτελό του. Κοιτοῦσε, ζερβόδεξα, φοβισμένα...

Ἐκεῖνη ἔκρυψε τὸ γράμμα στὸν κόρφο τῆς...

* *

Καὶ τὶς δυὸ μεριές — ἔξω ἀπὸ τὸν Ἀντρέα — τὶς ξάφνιασε καὶ τὶς χαροποίησε τοῦτο τὸ γεγονός.

Ἄρκετὰ πιά! Ἡ γκρίνια τοὺς εἶχε βαρυστήσει... Καὶ τώρα...

Ἡ γάμος γίνηκε τὸν κατεβαζόμενο χρόνο, στὰ ἔμπα τοῦ χινόπωρου καὶ τοῦτο γιὰ τὸ Ἀντρέας κληρονόταν, ἐφέτο, γιὰ στρατιώτης. Καὶ πόσο καιρόταν γι' αὐτό! Ναι, ἀπ' ὅταν τὸν ἐφώναξε ὁ πρόεδρος καὶ τῷδειξε κείνὸ τὸ γαρτί πὸν ὄριζε πότε, καὶ πὸν, θὰ παρουσιαζόταν ὁ καθένας, ὁ Ἀντρέας ἦταν ὄλο χαρά. Λὲς κι' αὐτὸ τὸ καινούργιο, πὸν θάμπαινε, μετὰ λίγον καιρὸ, στὴ ζωὴ του, πὼς ἦταν κάτι ἀπίστευτο, ὄμορφο κι' ἐξαιρετικό!

Ἡ ὄλη νύχτα, μετὰ τὸ στεφάνωμα, δὲν ἔκλεισε μάτι κι' ἀσηκώθηκε πολὺ νωρίς. Ἐν' ἀόριστο χροῖμα ἔβαφε πέρα τὰ οὐρανόθεμελα καὶ θαρροῦσε κανεὶς πὼς διάκρινε μιὰν ἐντονη κυκλοφορία ζωῆς στ' ἀρρωστημένα φύλλα, πὸν κρέμονταν στὰ μισόγυμνα κλαριά, θροώνοντας στὴν ὑγρὴ αἴρα τοῦ προῖοῦ.

Ἐρημοὶ ἦταν οἱ δρόμοι καί, παίρνοντας κάποιον γνώριμό του μονοπάτι, τράβηξε ἔξω, στὸ δάσος...

... Νὰ ἡ πηγὴ πὸν τόσες φορὲς ἦπιανε, κ' οἱ δυὸ μαζί, ἀπὸ τὸν ἴδιον κρουνοῦ, στόμα μὲ στόμα... Νὰ τὸ κανάλι τοῦ νεροῦ, ὅπου ὀρίγανε χάρτινες βαρκοῦλες κι' ἄφηναν νὰ τὶς συνεπάρῃ τὸ ρέμα του... Νά... Νά... Ἐδῶ παίζανε τὸ κρυφτό, ἐκεῖ χτίζανε σπιτάκια...

Ἐκεῖνη τοῦ ἔφευγε πετραδάκια, ἐκεῖνος μάλλαξε λάσπη κι' ἔχτιζε κιόλας... Κατόπι φύτευαν ὀλόγυρα δέντρα — κ' εἶχε καθέννας τὴν καμαροῦλα του!

Ναί... τότες... Μὰ τώρα; Τώρα, ὄλ' αὐτὰ, εἶχανε κάτι ἀπὸ τὴν ξωτικὴ ὄμορφη πὸν ἔχουνε τὰ τοπεῖα τὰ σκεπασμένα ἀπὸ πεθαμμένη βλάστηση, πὸν τὸ φεγγάρι τοὺς ὀρίνει, ἀνάμεσ' ἀπὸ δυὸ σπιννεφα, πὸν τείνουνε νὰ σμίξουν, ἕνα στερεῖν, γλυκὸ ἀντιφέγγισμα...

Μερικὲς τουφεκιές, κοντά-κοντά, τοῦ δῶσαν εἶδηση πὼς οἱ νιόπαντροὶ εἶχανε πιά ξυπνήσει...

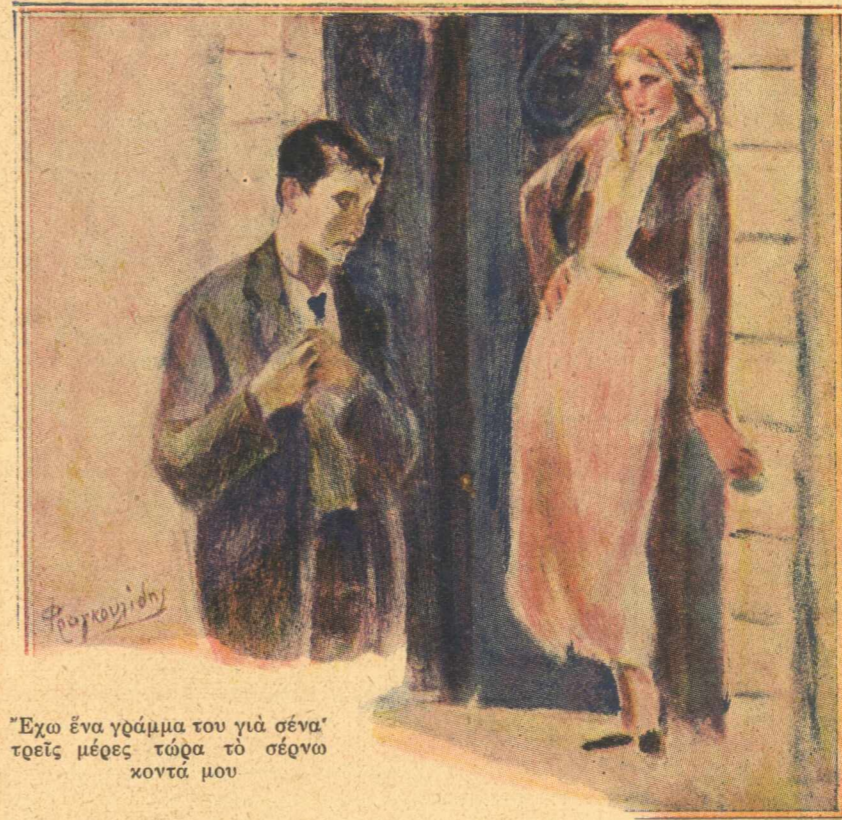
Δὲ φτονοῦσε κανένα, δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ζηλέψῃ — μ' αὐτὸ τὸ «τώρα» τοῦ ἦτανε τόσο ἀνυπόφορο! Θαρροῦσε

πὼς ὄλ' αὐτὰ ἦταν ἕνα κακὸ ὄνειρο πὸν, μόλις ξυπνοῦσε, στὴν πραγματικότητα, θὰ τοῦ παρουσιαζόταν ὄλοτελα διαφορετικό...

Ἄμα παρουσιάστηκε, τοῦ βρήκανε λίγο ἀδύνατο τὸ στήθος καὶ τοῦ δῶσαν ἕνα χρόνον ἀναβολή. Αὐτὸ τὸν ἀπέλπισε, ὄχι πὼς φοβόταν. ὄχι! Ἄλλὰ ἤθελε νάμενε γιὰ πολὺν καιρὸ — σ' ὄλη του τὴ ζωὴ ἂν ἦτανε δυνατό — ἐκεῖ κάτω...

Ἦ! πὼς τρώμαζε, τώρα, νὰ κοιτάξῃ μέσα του!

Ἦστόσο γύρισε, κι' ἔμενε ὄλο κλει-

Ἐχω ἕνα γράμμα του γιὰ σένα' τρεῖς μέρες τώρα τὸ σέρνω κοντά μου

σμένος στὴν κάμαρά του. Ἐροβήγε λίγο κι' ἴσως, τὴ νύχτα, νὰ τὸν ἐπείραζε κι' ἀλαφρὸς πυρετός.

Ἡ ἀδερφός του εἶχε φύγει στὸ μεταξύ. Τοῦ ἔλαχε καλὸ βαπόρι — καλὸς μισθός, γιὰ τὴν ἀλήθεια — καὶ μπαρκαρίσει.

Τὴ Μαρίνα τὴν ἔβλεπε συχνά, μέσα κι' ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι, κάθε πρωὶ μάλιστα τὴν ἀκουγε στὸν κῆπο πὸν τραγούδαε ποτίζοντας τὰ λάχανα καὶ τὰ λουλούδια.

Καὶ τότες ἔκανε τὴ σκέψη πὼς ἡ νύφη του ἦτανε πολὺ ὄμορφη — καὶ ὁ βήχας του δυνάμωνε...

Ἡ πατέρας ξωμσοῦσε κι' ἄμα ἐρχότανε τὸ βράδυ τὶς περισσότερες φο-

ρές, ὁ Ἀντρέας ἔπλεε σὲ κείνηνε τὴ βαθειὰν ἀποκάρωση πὸν ἔρχεται ξάκλουθα ἀπὸ κάθε κρίση. Κ' ἔπειτα — τοῦ ἦτανε πάθος ν' ἀντιγινωμάῃ — τώρα ὁμως μπορεῖ καὶ νὰ τῷκανε γιὰ νὰ δίνῃ κουράγιο στὸν ἄρρωστο καὶ στοὺς ἄλλους — ἔκανε πὼς δὲν ἔδινε πίστη σ' αὐτὰ...

— Νὰ ἰδῆτε — ἔλεγε — θέλει παντρεῖα ὁ μασκαρατζίκος! Μὰ ἔχουν τὴ γνώσ' οἱ φύλακες... Νὰ βγάλῃ πρώτα τὴν ὑποχρέωσή του — τὸ στρατιωτικὸ — καὶ κατόπι... Ἄ! μιὰ τέτοια νύφη... μιὰ τέτοια γυναῖκα! ἔκανε μ' ἔνθου-

σιασμό, δείχνοντας καὶ καμαρώνοντας τὴ Μαρίνα. Πολλὲς φορὲς τῷλεγε αὐτὸ καὶ μπροστὰ στὸν ἄρρωστο...

Σὰν μισοξύπνιος ἦτανε πὸν μπῆκε στὴν κάμαρά του ἡ ἴδια ἡ Μαρίνα γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὰ σαχρήκια πὼς βγάλανε τὸ παιδί σ' ὄνομα του.

Ἦτανε νὰ τὸ βαφτίσῃ αὐτὸς μὰ, τώρα τελευταία, ἦτανε τόσο ξαντλημένος!

Ἐνα χαμόγελο ἀνθίσει καὶ ξάνθισε μὲ μιὰς στὸ βασανισμένο μοῦτρο τοῦ ἀρρώστου.

— Εὐχαριστῶ! ἔκαμε μὲ φωνὴ ἀνάλαφρη καὶ σβυσμένη καὶ τὰ μάτια του σφάλισαν σὰ νὰ μὴ πορράγανε νὰ ὑποφέρουνε πιότερο τὸ φῶς. Οἱ κόχες ἀπ' τὰ κόκκαλά του ξεχωρίζανε πῖσ' ἀπὸ τὴ διάφανη ἐπιδερ-

μίδα σὰν ξύλα πῖσ' ἀπὸ πανί, πὸν ὁ ἀγέρας τῷσπρωχνε ἀπ' ἀντίθετα. Καὶ καθὼς ἦταν ἔτσι, χλωμός, βυθισμένος στὴ νάρχη του, γινότανε γιὰ πεθαμένος!

Κ' ἐκεῖνη τὸν ἐκοίταε... τὸν ἐκοίταε... καὶ κάτι κρουστό πρὶν ἀναλύοτανε μέσα τῆς τώρα. Οἶχος μπορεῖ νάτανε γιὰ τὴ νέα ὑπαρξὴ πὸν χανόταν, κάποια ἀνεξήγητη τρυφεράδα, ἢ ἀπειρη θλίψη πὸν πλημμυραῖε τὴν ψυχὴ καὶ τέτοιες στιγμές...

Ἡ ἄρρωστος γύρισ' ἀπὸ τ' ἄλλο του πλευρὸ καὶ ψιθύρισε, χωρὶς ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια του,

— Διψῶ!

Τὸ βράδυ τοῦ φέρανε τὸ παιδί, τὸ

ζήτησε και τοῦ τὸ φέρανε. Τὸ κοίταξε, καλὰ - καλὰ, μὲ μιὰν ἀόριστη ἔκφραση καὶ κατόπι, ἀφοῦ τῷβαλαν καὶ κοιμήθηκε, τοῦ κράτησαν ὅλοι τους συντροφιά. Εἶχε τρομερὴ διάθεση ἀπόψε καὶ μίλησαν γιὰ τόσα πράματα!

Πρῶτος ἐσηκώθηκε ὁ πατέρας. Κουρασμένος ἦτανε καὶ θὰ πήγαινε νὰ ξεπλώσῃ. Ναί, δὲν παρακοιμώτανε τώρα, τότε φέρανε γῦρα τὰ ρεματικά, καὶ μάλιστα σὰν ἔβαινε νὰ νοτίσῃ...

Κι' ὁ Γιάκωβος — ποῦ εἶχε ἔρθει κι' αὐτὸς στὴ βάφτιση τοῦ πρωτογιοῦ του — θυμῆθηκε ἐπίσης πῶς, αὔριο, πρῶτῃ - πρῶτῃ κιάλας, ἦτανε γιὰ δρόμο καὶ θὰ πήγαινε ἀπ' ἀπόψε νὰ συγγυριστῇ.

Ἄλαφρὰ εἶχε — κεῖ δὲ στὴν ἄκρη — γύρει ἢ γρη῏ Γεραμάνα, κι' ἀπαλά, ἀθελά της, ὁ ὕπνος τῆς σφάλῃσε τὰ κουρασμένα μάτια, ναυορίζοντάς τῃ ποιοὺς ἔρειε σὲ τὸ ὄνειρο, τὴν ὥρα ποῦ κι' ὁ Ἄντρεας φαινότανε ἀλαφροκοιμισμένος...

Ἡ Μαρίνα στεκότανε. ὄρθια, κοντὰ στὸ κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου, πλαῖ στὸ προσκέφαλο, μὲ τὸ κεφάλι βαϊσμένο μπρός, τὰ χέρια σταυρωμένα ἀπάνω στὸ στήθος της, ξεχασμένη ὀλότελα κάπου, μακρυνά...

«Μήπως...»

Σὰν ἀποκάλυψη τῆς ἦρθε ἀπὸ ψηλά. Ὅλο μὲ μιάς, σὰ ἀνοιγαν τώρα τὰ μάτια της πρὸς τὴν ἀλήθεια, ἐννοίωσε πῶς κάποιον ἄσπαστο γνέμα σύδνε τὴν ψυχὴ της μὲ τὸν ἀρρώστο. Λύθησαν οἱ κόμποι τοῦ κορμιοῦ της, λύγισε, γονάτισε, ἀπλώσε τὸ μισοπαλαμένο χέρι της καὶ τ' ἀκούμπησε στὸ κούτελό του.

— Ἄντρεά! ἔκαμε σιγανά, Ἄντρεά!...

Ἐκεῖνος ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ τὴν ἐκοίταξε. Ἐκαμε νὰ χαμογελάσῃ. Ἐνα δάκρυ τρεμόλαμψε στὰ ματωτισσοῦρά του, μὰ δὲν ἔσταξε.

— Μα... ..

Μάννα, μπορεῖ νὰθελε νὰ πῆ μὰ ἢ λέξη κόπηκε στὰ δόντια του, ἔσπασε σὰ γυαλί!

Κι' ἄλλη ἄχνα δὲν ἐβγήκε ἀπ' τὰ ξερά του χεῖλια, καὶ δὲν ἀνανοήθηκε ἄλλο, τὰ μάτια του μόνο μείνανε κάμποσο ἀνοιχτά, διατηρώντας ἐκεῖνη τὴν ἀόριστη ἔκφραση ποῦχανε καὶ στὴ ζωὴ, καὶ στὸ μούτρο του ἀπλωνότανε τὸ ἴδιο δεῖλό καὶ καλοσυνάτο χαμόγελο...

Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ μεσόπορτα ἦρθ' ὡς ἐκεῖ τὸ κλάμα τοῦ ἀγουροῦξυπνητου μωροῦ μὰ ἢ Μαρίνα κοίταξε, ἀφῶνη, χαμένη, τὰ σφιχτοκλεισμένα χεῖλια τοῦ πεθαμένου καρτερώντας — ἴσως — ν' ἀκούσῃ καὶ τὸ ὑπόλοιπο τῆς κοιμένης λέξης...

Ο ΡΑΓΙΑΣ

ΘΡΥΛΟΣ

Μόλα του τὰ ἐξηνταπέντε χρόνια ὁ γέρω - Θάνος ἦταν ἀκόμα παλληκάρι. Μόλις φαινότανε σαράντα χρονῶν. Ἐζῆσε πολλὰ χρόνια μὲ τοὺς κλέφτες κι' ἀρματωλοὺς στὴ Ρούμελη κι' ἦταν κι' αὐτὸς ξακουστός.

Μὰ οἱ Τοῦρκοι τὸν κυνήγησαν κι' ἀφοῦ τοῦ σκότωσαν τὴ γυναῖκα καὶ τὰ τρία σερινὰ παιδιά, ἔφυγε μὲ τὸ τελευταῖο του βλαστάρι, τὴν Εὐδοκία — ἕνα κοριτσάκι δεκατέσσερα χρονῶν, — καὶ πῆγε στὴ Πελοπόννησο.

Γύριζε καὶ τριγύριζε δῶθε - κείθε, μὰ δὲ κατάφευγε νὰ σταματήσῃ πουθενά. Ὁ Τοῦρκος τὸν κυνηγοῦσε παντοῦ.

Ὅστος, ὕστερα ἀπὸ χίλια βάσανα καὶ χίλιες περιπέτειες, κατόρθωσε νὰ πιάσῃ δουλειὰ σ' ἕνα τοῦρκο Ἄγᾶ ποῦχε μιὰ ἀπέραντη ἔχταση, λίγο πῖδ ὄξω ἀπὸ τὴ Πάτρα.

Τοῦδωκε ἀκόμα καὶ μιὰ καλυβοῦλα — ποῦταν περισσότερο σκοπιὰ παρὰ σπῖτι — γιὰ νὰ κατοικῇ.

Δούλευε πάντα τίμια καὶ καλὰ κι' ὁ Τοῦρκος Ἄγᾶς, ποῦταν καὶ καλὸς ἀνθρώπος, τὸν συμπάθησε καὶ τοῦδωσε ἕνα καλλίτερο σπιτάκι λίγο πῖδ πέρα, γιὰ νὰ μένῃ μὲ τὴν κόρη του.

Τὰ πρῶτα χρόνια ἡ Εὐδοκία μὲς στὸ σπῖτι δὲν ἔκανε τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ παίξῃ ξένοιαστη καὶ χαρούμενη. Ὁ πατέρας της πῆγαινε στὴ δουλειὰ τὸ πρῶτῃ καὶ γύριζε μονάχα τὸ βράδυ. Γι' αὐτὸ τῆς ἄφηνε φαῖ ἔτοιμο, γιὰ νὰ τρώῃ τὸ μεσημέρι. Καὶ τὸ βράδυ, σὰν ἐρχόταν καὶ αὐτὸς, τρώγανε μαζύ κι' ὁ γέρω - Θάνος ἦταν εὐτυχισμένος πῶβλεπε τὴν κόρη του τόσο χαρούμενη καὶ τόσο ἀμέριμνη.

Μὰ μεγαλώνοντας ἡ Εὐδοκία ἄφινε τὰ παιγνίδια κι' ἄρχισε νὰ περιποιεῖται τὸ σπῖτι. Καὶ σὰν τὸ βράδυ ὁ πατέρας γυρνοῦσε ἀπὸ τὴ δουλειὰ του, εὗρισκε φαῖ ἔτοιμο καὶ τὸ σπῖτι σιγυρισμένο. Κι' αὐτὸ τοῦ ἔδινε μιὰ ξεχωριστὴ εὐτυχία.

Τὰ χρόνια πέρασαν. Τὸ κοριτσὶ τώρα τῶν δεκατέσσερω χρονῶν εἶχε

γίνει δεκαοχτώ. Ὅστος ζοῦσε πάντα χωρὶς καμμιά σκέψη καὶ χωρὶς καμμιά φροντίδα. Εἶχε γίνει ἐξαιρετικὰ ὁμορφη, κι' αὐτὸ ἔφερε σὲ μεγάλο φόβο τὸ γέρω - Θάνο. Κι' ὁ φόβος αὐτὸς ἦταν ἀπάνω στὸ ἂν θὰ μποροῦσε νὰ κρυφτῇ ἢ κόρη του ἀπ' τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων τοῦ Πασσᾶ τῆς Πάτρας, γιὰτι ἤξερε πολὺ καλὰ τί περίμενε τὴ κόρη του, σὰν τὴν ἀνακάλυφταν. Ἐτρεμε ὁ γέρω Θάνος σ' αὐτὴ τὴ σκέψη καὶ πάντοτε σκουπίζοντας τὰ δάκρυα πῶτρεχαν ἀπὸ τὰ γεροντικά του μάτια, ἔκανε τὸ σταυρὸ του ψιδυρίζοντας.

Ὁ Μεγαλοδύναμος νὰ μὲ βοηθήσῃ. Κάποτε πάλι σκεφτόταν νὰ φύγῃ καὶ νὰ πάῃ πίσω στὴ Ρούμελη. Μὰ πῶς νὰ κἀν ἕνα τόσο ἐπικίνδυνο ταξίδι, ὅπου καὶ νὰ πῆγαινε Τοῦρκοι. Καὶ μπορεῖ νὰ τοῦ στοίχιζε πολὺ. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισε νὰ μείνῃ.

Αὐτὲς οἱ σκέψεις ἦταν τὸ μόνο μαράζι γιὰ τὸ γέρω - Θάνο καὶ τὸ μόνο ποῦ ἄρχισε νὰ τοῦ ἀσπρίζῃ τὰ μαλλιά, Κάθε μέρα ὠρμήνευε τὴ κόρη του νὰ μὴ βγαίῃ ποτε ὄξω ἀπὸ τὸ σπῖτι, σὰν αὐτὸς ἔλειπε.

Μὰ ἡ Εὐδοκία, ποῦ τὸ παιδικὸ της μυαλὸ δὲν εὗρισκε τὴν αἰτία καὶ δὲν ἐνιωθε τὸ κίνδυνο, ἔβγαινε κάθε τόσο στὴν αἴλῃ ἢ λίγο πῖδ πέρα, γιὰτι τὴ στενοχωροῦσε ἡ κλεισοῦρα καὶ ἡ μονότονη ζωὴ ποῦ περνοῦσε.

Ὅστος ὁ γέρω - Θάνος δὲ γελᾶστηκε στὶς σκέψεις του. Τὸ μάτι τῶν ἀνθρώπων, ποῦ τόσο ἀκριβοπλήρωνε ὁ Πασσᾶς τῆς Πάτρας, ἔκανε πολὺ καλὰ τὴ δουλειὰ του.

Ἐκεῖνο τὸ πρῶτῃ ἢ κόρη τοῦ γέρω Θάνου ξύπνησε πολὺ πρωτιέτερα ἀπὸ τὴ συνειθισμένη της ὥρα. Εἶχε περάσει μιὰ νύχτα πολὺ ἄσκημη. Πρῶτῃ φορὰ ταράχτηκε τόσο. Ἐνα ὄνειρο, ἕνα ἐπίμονο ὄνειρο, τὴν πείραξε ὅλη τὴ νύχτα. Ξυπνοῦσε, μὰ σὰν ξανακοιμώταν, πάλι τὸ ἴδιο ὄνειρο, πῖδ ζωηρὸ καὶ πῖδ ἐπίμονο τὴν πείραζε. Πράματα ποῦ μόνο σ' ὄνειρο τᾶβλεπε καὶ ποῦ ποτε δὲν εἶχε συλλάβει ὁ νοῦς της.

Τὸ ὄνειρο αὐτὸ τὴ τάραζε κυριολεκτικὰ, τὴ φόβιζε. Μαζεύτηκε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ κρεβατιοῦ κι' ἀποφάσισε νὰ μὴ κοιμηθῇ ὡς ποῦ νὰ ξημερώσῃ, γιὰ νὰ μὴ δῇ πάλι τὸ τρομαχτικὸ αὐτὸ ὄνειρο. Μὰ ἀθελά της ἀποκοιμήθηκε. Καὶ τώρα πῖδ χειρότερο, πῖδ ἀπαίσιο καὶ πῖδ τρομαχτικὸ, σὰν ζωντανὴ εἰκόνα φανερώθηκε μπροστά της. Καὶ σὰν ξύπνησε, πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι της, ντύθηκε καὶ κάθισε στὸ μικρὸ παραθύρο τοῦ σπιτιοῦ, κυττάζοντας τὸν οὐρανὸ καὶ προσπαθώντας νὰ διώξῃ τὸ ὄνειρο ποῦ ἢ ἀπαίσια εἰκόνα τοῦ τῆς φαινόταν πῶς ἦταν μπροστά της.

Σιγὰ - σιγὰ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας ἄρχισε νὰ διαλύεται καὶ νὰ ξεπλώνεται τὸ φῶς τῆς μέρας.

Φχαριστημένη γι' αὐτὸ, σηκώθηκε, ἔτρεξε στὸ κρεβάτι τοῦ πατέρα της καὶ τὸν ξύπνησε γιὰ τὴ δουλειὰ.

Ὑστερα, ἀφοῦ τοῦ εἰταίμασε νὰ φᾶν κάτι, τοῦ τὸ ἔφερε, προσπαθώντας νὰ δώσῃ ἕνα χαρούμενο ὕφος στὸ ἀλλογμένο πρόσωπό της.

Μὰ ὁ γέρω - Θάνος ποῦ ἀπὸ πολλὴ ὥρα παρακολουθοῦσε τὴ κόρη του, δὲ γελᾶστηκε ἀπὸ τὴ προσποίηση αὐτὴ καὶ μ' ἕνα τόνο γεμᾶτο στοργῇ τῆς εἶπε:

— Τί ἔχεις Εὐδοκία; γιὰτι εἶσ' ἔτσι σήμερα; Μὰ κείνη προσποιήθηκε πάλι καὶ τοῦπε: Δὲν ἔχω τίποτα, πατέρα. Βαρκοιμήθηκα ἀπόψε. Αὐτὸ εἶναι.

Ὁ γέρω Θάνος μ' ὄλο ποῦ δὲ πείστηκε, δὲν εἶπε τίποτ' ἄλλο. Σηκώθηκε μονάχα, πῆρε ὅ,τι τοῦ χρειαζόταν γιὰ τὴ δουλειὰ, κι' ἔφυγε.

Ὀλημέρα δούλευε. Δούλευε χωρὶς καθόλου νὰ σηκῶνῃ τὸ κεφάλι. Δούλευε ἔχοντας στὸ νοῦ τίς πῖδ τρομερὲς σκέψεις. Ἡ πρωῖνῃ κατάστασι τῆς κόρης του τὸν ἀνυσηχοῦσε φοβερὰ. Γιὰτι τάχα ἦταν ἔτσι; Τί τῆς συνέβαινε; Πῶς τὸ ἀμέριμνο κοριτσὶ εἶχε τόσο μεταβληθεῖ.

Ἦθελε τώρα νὰ τρέξῃ κοντὰ της καὶ νὰ μὴ φύγῃ ποτε πιά. Μὰ ὁ ἐπιστάτης τοῦ Ἄγᾶ στεκόταν ἀπὸ πάνω μὲ τὸ βούρδουλα καὶ χτυποῦσε κείνον ποῦθελε νὰ σταματήσῃ, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ἀνάσα του. Γι' αὐτὸ ἔσκυψε τὸ κεφάλι ἀκόμα περισσότερο καὶ δούλευε.

Διπλῇ τοῦ φάνηκε ἡ μέρα αὐτῇ. Τί ἀγωνία. Τί παράξενα προαισθήματα. Τοῦ φαινόταν πῶς εἶχε ἀπότομα γεράσει. Σκεφτόταν πῶς εἶχε διαφορετικὰ ἦταν χτὲς καὶ πόσο εἶχε ἀλλάξῃ σήμερα. Συγνὰ ὁ ἐπιστάτης τὸν παρατηροῦσε

γιὰτι κάμποσες φορὲς στὶς σκέψεις του σταματοῦσε τὴ δουλειὰ.

Καὶ σὰν ἔσβυσε ἡ μέρα κι' ἦρτε τὸ βράδυ, ἔφυγε σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν γιὰ τὸ σπῖτι του. Ὅταν κοντοζύγασε κυττοῦσε νὰ δῇ τὴ κόρη του στὴν πόρτα, γελαστὴ καὶ χαρούμενη, νὰ τὸν περιμένῃ.

Τίποτα ὅμως. Ἡ πόρτα ἦταν ἀνοιχτῇ, μὰ κανεὶς ἐκεῖ. Ἀνήσυχος, ἔτρεξε μέσα στὸ σπῖτι, φωνάζοντας:

— Εὐδοκία! Εὐδοκία!

Μὰ τίποτα, καμμιά φωνὴ καμμιά ἀπάντησι. Ἐψαξε ὄλο τὸ σπῖτι μήπως κοιμόταν. Τοῦ κάκου ὅμως. Ὅλα στὴ θέσι τους. Μονάχα αὐτὴ ἔλειπε. Βγήκε ἔξω τρέχοντας σὰν τρελλὸς καὶ φωνάζοντας τὴν κόρη του. Μὰ ἡ Εὐδοκία ἦταν μακρυνά καὶ δὲν τὸν ἄκουε. Τοῦ κάκου ἔψαξε σ' ὅλα τὰ μέρη καὶ τοῦ κάκου φώναζε. Ἡ Εὐδοκία δὲ φαινότανε πουθενά.

Τρέχοντας ἔφτασε ὄξω ἀπὸ τὸ σπῖτι μιανοῦ γέρω - Τοῦρκου, ποῦ τὸν εἶχε γνωρίσει ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια ποῦχε ἔρτει ἐκεῖ. Καθόταν στὴν αἴλῃ καὶ μόλις τὸν εἶδε τοῦπε.

— Εἶδες πουθενά τὴν κόρη μου;

— Μὰ, ἂν δὲ κάνω λάθος, τὴν πῆραν δῶ καὶ κάμποση ὥρα δυὸ Τοῦρκοι καὶ πῆραν τὸ δρόμο τῆς Πάτρας, τοῦπε ἀσυγκίνητος καὶ ἀτάραχος ὁ γέρω - Τοῦρκος. Ὁ πατέρας τῆς Εὐδοκίας, κόντεψε νὰ πέσῃ κάτω. Τ' αὐτὰ του βούιζαν. Τὰ λόγια τοῦ Τοῦρκου ἀντήχησαν ἀπαίσια στὴν ἀκοή του. Κόντεψε νὰ τρελλαθῇ. Θέλησε νὰ μιλήσῃ, νὰ ρωτήσῃ καὶ τοῦταν ἀδύνατο. Δὲ μποροῦσε νὰ βγάλῃ μιλιὰ.

Καὶ σὲ μιὰ στιγμῇ, τινάχτηκε κι' ἄρχισε νὰ τρέξῃ. Ἐνα τρέξιμο τρελλό, ποῦ θὰ τὸ ζήλευε κι' ὁ καλύτερος δρομέας. Ποῦ πῆγαινε; στὴν Πάτρα.

Σὰν ἔφτασε στὴ πόλῃ ἦταν νύχτα. Καὶ ἔτρεχε, ἔτρεχε ἀκόμα τὸ τρελλὸ του τρέξιμο, χωρὶς καθόλου νὰ κόψῃ τὸ δρόμο του. Μὰ ἕνα Τουρκικὸ περὶ - πούλο τὸν ὑποπτεφτήκε. Τὸν ἐπιασαν καὶ τὸν ἔφεραν στὴ φυλακή.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸν κρέμασαν γιὰτι νόμισαν πῶς ἔφερεν κάποιον μῆνυμα γιὰ ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἐνῶ ἡ κόρη του ἀτιμαζόταν μὲσ' στὸ χαρέμι τοῦ Πασσᾶ.

Ἰούλιος 1929.

ΜΙΝΩΣ ΜΠΟΔΙΑΝΟΣ

ÉMILE VERHAEREN

INSATIABLEMENT

*Μὲ δόντια φρενιασμένα, πύρινα,
Τὸ βράδυ πλέριο ἀπ' τίς βρομὲς καθεμερινῆς ἀπάτης,
Χτηνώδικα, τὴν ἴδια μου καρδιά δαγκώνω μέσα μου
Καὶ τὴ σαρκάζω στρέφοντας στοὺς Θεοὺς τὰ βάσανά της.*

*Πέρα μακρυνά ἕνας οὐρανός, ἀνάβει, φλογοπράσινος,
Καὶ μιὰ γωνιά τῆς θάλασσας δεσπάζει — κυματένιες
Φλόγες ὀρμᾶν στοὺς σκόπελους ποῦ ἀπὸ κραυγὲς καὶ ἀπὸ λυγμοὺς
Τρύπιοι, πληγὲς φαντάζοννε ἀνοιγμένες.*

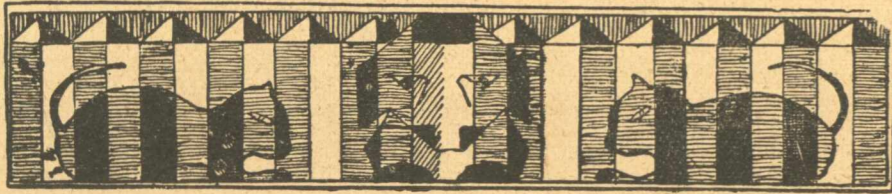
*Στὸ βράδυ αὐτὸ τοῦ μαρτυρίου ἡ καρδιά μου κατρεφτίζεται
Ὅταν στὰ βράχια σκίζεται καὶ τρώγεται τὸ κύμα
Καὶ κάτ' ἀπάνον τους χυμᾶ, καὶ σκάζοντας σκορπίζεται
Χρυσάργυρη ἢ ἀρματωσιὰ του, ἀπ' τίς συγκρούσεις, τρίμμα.*

*Καὶ νὰ ποῦ μοῦ ἔρχεται ἡ χαρὰ νὰ τυραγιέμαι μόνος μόν
Γιατὶ τὸ θέλω, καὶ μεθῶ μὲ τὰ ποῦ χύνω δάκρυα,
Δὲ βλαστημᾶ ἢ περηφάνια μου, κι' ὅσο γαυγίζει ὁ πόνος μου
Τόσο κορώνει καὶ μεθᾶ, μεθῶσι δίχως ἄκρη.*

*Κεντριζῶ τίς κακίες μου, τοὺς πόνους μου, καὶ λησμονῶ
Τῆς πλείριας μου παραλυσίᾶς τὴν ἀσυνόνη ἀνία,
Κι' ὅταν τὸ κύπελλο ἀνυψῶναι, μὲ τὰ κατακάθια του
Τὸ βράδυ, τὸ ρομφῶ μὲ λαιμαργία.*

LES SOIRS

Σ. Π.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΥΡΥΛΟΙ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΜΕ ΜΙΑΝ ΑΡΚΟΥΔΑ

του HJALMAR PETTERSEN

ταν στον Αύγουστο του 1883, στο Αουγκπιλατούτ, στο εσωτερικό της χώρας Παμιαγκλούς. Στο Αουγκπιλατούτ δεν είναι παρά δυο μόνο γροινλανδικά σπίτια. Στόνα καθόντουσαν τρεις κυνηγοί φωκιών με τις οικογένειές τους, ο Βενιαμίν ή Ακατίτ, ο Ισαάκ ή Ούμαγγουγιόκ κι' ο Μαυρίκιος· στ' άλλο καθόταν ο Μαθιός, που τον φωνάζαμε πάντοτε με το παρατσούκλι του Ούλιοκακαγγαμίκ. Ήταν εβδομήντα χρόνων, αλλά αυτό δεν τον εμπόδιζε να πηγαίνει συχνά στο κυνήγι· και πολλές φορές είχε σκοτώσει μονάχος του αρκούδα.

Μιά Κυριακή, οι άλλοι κυνηγοί του τόπου είχαν φύγει και μείναμε μόνοι με το Μαθιό, όταν ο γιουός του Βενιαμίν, πουχε βγει έξω, γύρισε γρήγορα φωνάζοντας πως μία μεγάλη αρκούδα ήτανε μπροστά στην πόρτα κι' έτρωγε το φυλαγμένο ξύγκι. Έγώ φοβήθηκα, μα ο γερο-Μαθιός δεν έκρυψε τη χαρά του.

— Όραίο νέο, φώναξε, τρέχω.

Σηκώθηκε βιαστικά κι' έφαξε παντού. Νόμιζα πως θάρπαζε κανένα μεγάλο μαχαίρι, μα αυτός πήρε ένα τόσο μικρό, που κρυβότανε σχεδόν τελείως μες στη γροθιά του. Τι μπορούσε να του χρησιμεύσει αυτό μπροστά στη χοντρή γούνα και στο χοντρό πετόι της αρκούδας;

Οι γυναίκες που ήτανε μαζί μας δε θελήσανε ν' αφήσουν τον γερο να βγῆ. Είχανε λύσει τα μαλλιά τους και τ' άπλώνανε στους ώμους τους για να τρομάξουν την αρκούδα αν παρουσιαζότανε, και να την κάμουν να νομίση πως έχει να κάμη με άντρες, γιατί, καθώς νομίζουμε στον τόπο μας, η αρκούδα είναι πολύ ξευπνη, και δεν έχει λιγώτερο μυαλό απ' τον άνθρωπο.

Φοβόμαστε μη σκεφθῆ να τρυπήση

το τζάμι του παραθύρου, πούτανε φτιασμένο από έντερα φάλαινας και να μπῆ από κεῖ. Έγώ θέλησα να πάρω το τσεκούρι, μα οι γυναίκες μουπαν πως τ'όταν φυλάξει στο άλλο σπίτι. Τη στιγμή εκείνη είδα ένα **οἶλλο** (γυναίκειο μαχαίρι), πουχε άφισεῖ η μία πάνου στο τραπέζι, πλάι στη λάμπα. Το πήρα, πήρα κι' ένα κομμάτι ξύλο πούταν εκεί, και πούθελα να το χρησιμοποιήσω για λαβή, όταν άκουσα κάποια να μου φωνάζη:

— Δώσε μου το, είμαι πιό παλλικάρι από σένα.

Ήταν η κόρη του Μαθιού, η χῆρα. Μου πήρε το μαχαίρι και το ξύλο. Τότε μία γυναίκα ἔλυσε τις μπόττες της και τριγύριζε κουτσαίνοντας την κάμαρα ενώ συγχρόνως μάζευε άχυρα και τάπλεκε. Έλεγε πως μ' αυτό η αρκούδα θάχανε τη δύναμή της.

Έν τῶ μεταξύ ο γερο-Μαθιός είχε γλυτώσει απ' τα χέρια των γυναικών που τον κρατούσανε κι' όρμούσε έξω. Τὸν άκολουθήσα, και τὸν έφτασα πριν περάσει το διάδρομο του σπιτιού.

Μουκανε νόημα να μη μιλάω.

— Μη μιλάς, μου ψιθύρισε, θα την άναγκάσω να φύγη.

Ο Μαθιός είχε άφισεῖ το τουφέκι του στο καμάκι, λίγα βήματα πέρα απ' την κατοικία. Άμα είδε την αρκούδα να περνά μπροστά απ' τη βάρκα του, διευθύνηκε μόνος του κατά κεῖ. Στάθηκα μπροστά στο σπίτι, κι' είδα την αρκούδα να γυρίζει και να προχωρηῖ μουγγρίζοντας κατά το Μαθιό. Τρόμαξα κι' έτρεξα γρήγορα στο άλλο σπίτι κλείνοντας πίσω μου την πόρτα με τέτοια δύναμη, πούπεσα χάμου. Απ' το παραθύρο έβλεπα την αρκούδα και το Μαθιό να κυττάζονται έτοιμοι ν' άρπαχτοῦνε.

Ο γέρος έξερέθιζε, με κάθε είδους κινήσεις και μορφασμούς το ζῶο, που

μούγγριζε άνοιγοντας διάπλατα το στόμα του. Άξαφνα ο Μαθιός, που στηριζότανε στο καγιάκ του, τράβηξε. Τώρα που δεν ύπήρχε κίνδυνος, βγήκα έξω, και τον είδα ν' άνοιγη την πληγή με το μαχαίρι πούχουνε για να χτυπάν τις φώκες και να φωνάζη με όλη του τη δύναμη λέγοντάς μας πως δεν ύπάρχει πια φόβος και πως μπορούμε να πλησιάσουμε.

Οι γυναίκες τρέξαν γρήγορα. Σαν έφτάσανε κοντά στη σκοτωμένη αρκούδα, γονατίσανε η μία μετά την άλλη και βουτήξανε τα χέρια τους στην άνοιχτη πληγή, για να πιουν το αίμα, και να πῆ ύστερα η κάθε μία ποῖο μέρος του ζῶου προτιμούσε. Μουῦτανε και μένα να πιῶ αίμα, και ζήτησα μπουτί, αλλά μου άπήνησαν πως όλα τα πόδια ήταν δόσμένα, και πως είχα παραλείψει να εγγίσω το ζῶο, άμα έφτασα. Η γυναίκα του Βενιαμίν πήγε να φέρη νερό κι' άμα ξανάοθε μās έδωσε να πιούμε όλοι απ' το ίδιο φλυτζάνι κι' άς μη διψάγαμε. Τόκανε αυτό, καθώς είπε, για νάχη τύχη ο γιουός της στο κυνήγι της αρκούδας. Όσο για το αίμα που ήπιαμε, ήταν μια ένδειξη σεβασμού για τις αρκούδες.

Πριν γδάρουνε το ζῶο, όλες οι γυναίκες άρχισαν να χτυπάνε το δέρμα του, φωνάζοντας:

— Είσαι παχειά! παχειά! τετράπαχη!

Αυτό είναι κοπλιμένο, γιατί γενικώς όλες οι αρκούδες είναι πολύ παχειές, αλλά προς μεγάλη μας έκπληξη, όταν άρχισαμε το γδάριμο ηύραμε πως το ζῶο ήταν εξαιρετικά άχαιμό.

Του κόψαμε το κεφάλι και το φέραμε σπίτι. Έγώ άκολουθήσα τους άλλους για να ιδῶ τί θα γινότανε, γιατί ἤξερα πως από δεισιδαιμονία θα κάνανε κάτι ειδικές τελετές.

Στην άρχη τοποθετήσανε το κεφάλι πάνου στο στήριγμα της λάμπας, με το πρόσωπο γυρισμένο προς τα νοτιοανατολικά.

Βουλώσανε τα ρουθούνια και τις τρύπες των ματιών με ύπόλειμμα λαδιού φαλαίνας και στολίσανε το κεφάλι της με κάθε είδους μικροπραγμάτα κομμάτια από μετσοόλες, μαχαίρια μικρά, γυάλινες χάντρες, ροκανίδια, κτλ.

Το γύρισμα προς τα νοτιοανατολικά εσήμαινε πως από κεῖ ήρθε η αρκούδα. Τα ρουθούνια της τα φράζονε για να εμποδίσουνε τις αρκού-

δες, που θα κυνηγήσουν άλλοτε, να μουρίζονται τον άνθρωπο της βάνουνε και ξύγκι στο στόμα, γιατί ξερούνε πως της άρσει· της στολίζουνε το κεφάλι με διάφορα πράγματα επειδή νομίζουνε πως τα θέλουν οι θεοί, και πως αυτοί έστειλαν την αρκούδα· κι' επειδή έχουν την ιδέα πως η αρκούδα δεν ξαναγουρίζει σ' αυτούς παρά ύστερα από πέντε μέρες, δέν τρώνε το κεφάλι της, πριν περάσουν οι πέντε μέρες, γιατί άλλοιως η ψυχή της αρκούδας θα πέθαινε στο δρόμο, κι' οι πρόγονοι θα χάνανε τα στολίδια.

Κλείνουν επίσης και την τρύπα πούχει το κεφάλι στη θέση που κόπηκε από το λαιμό, για να μη χάση η αρκούδα το αίμα της στο δρόμο.

Έγώ νομίζω πως όλα αυτά είναι ειδωλολατρία και δεισιδαιμονία· αλλά οι πρόγονοί μας, πούταν ειδωλωλάτρες, πιστεύανε, άκράδαντα πως όχι μόνο οι ζωντανοί, αλλά κι' οι πεθαμμένοι έχουνε μια ψυχή, που δεν πρέπει να συγχυθῆ με την άθάνατη ψυχή του ανθρώπου. Κι' αυτές οι ιδέες διατηρούνται ακόμα, κι' άς εισηγήθη ο χριστιανισμός στη νότιο Γροινλανδία, επειδή δέν περνάει χρόνος χωρίς οι άνθρωποι της χώρας μας νάοθουνε σε σχέση με τους ειδωλωλάτρες της ανατολικής πόλης.

Έφυγα απ' το Αουγκπιλατούτ στα 1885, και δέν είμαι βέβαιος αν ύπάρχουν ακόμα οικογένειες που μείνανε πιστές στη λατρεία της αρκούδας. Όσο για τ' άλλα μέρη, εκεί άκουστά μόνο έχουνε τη λατρεία αυτή.

Δέν μουῦτανε ποια μέρα θα μαγερεύανε το κεφάλι της αρκούδας, μα ένα πρωῖ με προσκαλέσανε χωρίς άλλη προειδοποίηση στο τραπέζι. Έγώ δέν περίμενα να μου δώσουν άδεια για να κόψω με το μαχαίρι το στόμα του ζῶου, αλλά οι άλλοι μου τ' άρπάξανε απ' τα χέρια και μου φωνάζανε πως τόλμησα να κάνω αυτό. Τους είπα καθαρά πως δέν πιστεύω καθόλου σ' όσα λέγανε πως τρέπει να γίνονται άμα σκοτωθῆ μια αρκούδα. Έκείνοι προσπαθήσανε να με πείσουν πως είχα άδικο.

— Ποτέ σου δε θα σκοτώσης αρκούδα μου λέγανε.

— Ίσως, άπήνησα γελώντας γιατί είμαι τόσο μύσφ, που η αρκούδα θα πρόφτανε να μου γλύψη τα μουτρα πριν την καταλάβω.

— Ίσως, άπήνησα γελώντας γιατί είμαι τόσο μύσφ, που η αρκούδα θα πρόφτανε να μου γλύψη τα μουτρα πριν την καταλάβω.

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ XIII

έων ο ΙΓ', ο πάπας ο όποιος επί δλόκληρην είκοσπενταετία άπετέλεσε το καύχημα του παπικού θρόνου, δέν ήτο μόνο ένας πνευματικός άρχηγός σπανίας ικανότητος, άντάξιος πραγματικώς του ύψηλου προορισμού του και ένδεδειγμένος ποιήν της άπεράντου ποιήνης του, άλλ' είναι συγχρόνως και μία από τās έξοχωτέρας φυσιογνωμίας της συγχρόνου διανοήσεως. Πνεύμα με εύρωτάτους όρίζοντας κατείχε την κοινωνιολογική επιστήμη κατά βάθος και εις την περίφημον εγκύκλιόν του «*Regrum novarum*» έξετάζει τα νεώτερα κοινωνικά προβλήματα με έξαιρετική όξυθέρκεια και βαθύτητα σκέψεως, άντικρούοντας με ζωντανά έπιχειρήματα τις δοξασίες της Μαρξικής θεωρίας.

Έκείνο όμως που είναι άγνωστον από τους πολλούς είναι πως ο Λέων ο ΙΓ', στα μικρά του χρόνια, όταν ήταν ακόμη Ίωακειμ Πέτσι, είχε άσχοληθῆ και με τη λογοτεχνία και άφισε μερικά ποιήματα, που δείχνουν πως μέσα στο έξοχο αυτό πνεύμα κρυβότανε μια λεπτή καρδιά.

Το πρώτο του ποιήμα το συνέθεσε σε ηλικία δώδεκα ετών, την ίδια μέρα που έκανε την πρώτη του μετάληψη. Το άφιέρωνε στον άγιο Λουδοβίκο ντε Γκονζάγκ, που συνέπιπτε να εορτάζη τη μέρα εκείνη. Ήταν γραμμένο Ίταλικά, με άπλότητα, με χάρη, αλλά και με πραγματικό αίσθημα.

*Questo, cui stanno appiè turbe devote,
È di Luigi il simulacro santo
L'arte, che lo formo, dimonstra quanto
Colla nature gareggiar si puote.*

*Tale il color delle verginee gote
Quando scendeva a inumidirle il piantò.
Tale era delle luci il dolce incanto,
Quand'egli in Christo le teneva immote.*

*Pur se le forme del leggiadro viso
Si ben espresse la maestra mano
L'idea dell'alma sua qui non raviso.*

*Ah! vanti pure alto valor sovrano
Ma un alma effigiar di paradiso
Artefice mortal presume invano.*

Ο ποιητικός οίστρος του Ίωακειμ Πέτσι δέν τον έγκατέλειψε όταν ήταν μαθητής στο κολλέγιο της Βιτέρμπι παρουσίας αρκετά ποιήματα, αλλά τα περισσότερα χάθησαν. Έλάτιστα λατινικοί στίχοι κατόρθωσαν να διασωθῶν μεταξύ τους βρίσκεται και ένα κομμάτι γραμμένο όπως και το πρώτο για τον Λουδοβίκο ντε Γκονζάγκ, τις 21 Ιουνίου 1823, όταν ο μέλλων πάπας είχε ηλικία δεκατριών μόλις ετών. Από μικρός έδειχνε το θαμμόνιο που κρυβόταν μέσα στα παιδικά του στήθη. Και βλέποντας την τελειότητα των στίχων του θα μπορούσε να έπαναλάβη κανείς το άρκατο: *Tu Marcellus eris!* Άλλά μια φωνή άνώτερη, ένδομηχη, μυστηριώδης, είχε προφητεύση πως ο Ίωακειμ Πέτσι προωρρίζετο για ένα αξίωμα, που δέν μπορούσε ποτέ να περιμένη ο άτυχής γιουός της Οκταβίας παρ' όλην την τέχνη του Βιργιλίου, κι' η φωνή αυτή του φώναζε: *Tu Pontifex eris!* Παραθέτουμε αυτό το ποιήμα, σαν ένα δείγμα της περιεργής ικανότητος αυτού του ανθρώπου που έχειρίζετο την πέννα με την ίδια εύκολία με την όποια διηθούσε τις τύχες της εκκλησίας.

*O dive, sedes qui superas tenes,
Quem blanda ments per mala prædicant
Servasse præsentam pudicas,
Et veneris domuisse flammæ.*

*Hoc igne tactus te prece plurima
Mortalis ambit, te facilem vocat,
Utumque per calles dolosos
Carpit item dubium juvenτος.*

*Tuare dexter, quæ studiis bomis
Formanda, pubem, tuque cupidines
Innato vesani tenellis
Ex animis elementa vellat.*

*Heu! per nefastum quam ruimus scellus!
Heu! pure scondam pectora, sordidæ
Quæ decoloravere labes,
Et nimis tenuere nosæ.*

*Tristes recedant o utinam notæ!
Vitetque dones fila retexere,
Quo rursus in nobis imago
Emineat speciosa patris.*

*Αὐτὴ πὸν μπροστά της γονατίζει
τὸ πλήθος πὸν πιστεύει.
Εἶναι ἡ ἅγια εἰκόνα τοῦ Λουδοβίκου:
Ἡ τέχνη της μᾶς φανερώνει ὡς πὸν
τὴ φύση νὰ ζυγώση μύθοσε.*

*Τέτοιο ἦταν τὸ χρῶμα στὰ παρθενικά του μά-
[γούλα
Όταν πάνω τους κλυόσαν και τὰ νύτσια
[τὰ δάκρυα*

*Τέτοια ἦταν ἡ γλυκειὰ γοητεία τῶν ματιῶν του
Σὰν τὰ στήλινα ἀπάνω στοῦ Χριστοῦ.*

*Κι' ὅμως ἂν ἡ μορφή τοῦ ἀγγελικοῦ προσώπου
ζωγραφίστηκε καλὰ ἀπὸ μαστόρον χέρι
τὴν ψυχή του πούθενά δέν ἀντικρούζω.
Ἄς θαυμάζουν τὴν ἀξία τοῦ ζωγράφου
τὸν παραδέσσουν μὴ ψυχὴ τὴ ζωγραφίση
θνητὸς τεχνίτης, τὸ νομίζω ἀδύνατο.*

Ω ἄγιε, σὺ πὸν στοὺς πλατειοὺς κυριαρχεῖς
[χρῆς οὐρανοῦς,
Σὲ μακαρίζουμε, πὸν μὲς' στοὺς πειρασμοὺς
Βάστηξες πάντα τὴν ἀγνότητα [τῆς ζωῆς
Καὶ δάμασες τοῦ πάθους τις φλόγες.
Ἄπ' τὴ φωτιά αὐτὴ φλέγονται, κι' ὄλο με
[προσευχῆς,
Σὲ ἐκτενοῦν οἱ θνητοὶ και οὐ καλεῖ ἡ νεότης
Όταν πάνω σ' ἀπατηλοῦς δρόμους
Προχωρεῖ διστακτικὰ.
Προστάτεις τὴν τὴν νεότητα και οἱ καλῆς
Θὰ τὴν διαπλάσουν, και τὰ πάθη [σοποδῆς,
Πὸν μὲς' στίς νεαροῦς τους φλέβες ἀνάβουν
Διδῶν τὰ ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν ψυχὴ
Ἄχ! ποιὸς χειμάρρος μᾶς παρασέρνει
[πρὸς τὴν καταστροφή,
Ἄχ! πόσα στήθια, ἄλλοτε ἀγνά
Ἐφθεῖραν οἱ ταπεινῆς πνοῆς.
Και κατέβαλαν οἱ βαθύτερος πτώσεις.
Σβῆσος λοιπὸν κάθε σκιά ἀπὸ μὴ τέτοια εἰκόνα
Καὶ δῶσε μου τὸν πίνακα νὰ τὸν ἐπιδιορθώσω
Γιὰ νὰ χαράξω πάνω
Τὴν ἰδεώδη μορφή τοῦ Πατρός.

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΠΩΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΟΡΕΑ - ΟΙ ΑΕΤΟΙ - Η ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ - ΤΑ ΠΕΝΤΟΒΟΛΑ ΤΟ ΣΚΑΚΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΤΟΜΙΝΟ - ΑΛΛΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Ὁ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ κράτη τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς ἐξευρωπαϊζονται· τὰ παλῆα ἔθιμα ἐξαφανίζονται καὶ πρὶν ἴσως τελειώσει ὁ αἰώνας μας ἓνα ταξεῖδι στὴν Ἰαπωνία ἢ στὴν Κορέα δὲν θὰ διαφέρει καθόλου ἀπὸ ἓνα ταξεῖδι στὴν Ἀμερικὴ.

Τὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων τῶν ἀπομακρυσμένων αὐτῶν μερῶν εἶναι τέτοιο πού ἀπ' τὴ μιὰ μεριά δέχονται μὲ μιὰ θαυμαστὴ εὐκολία τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη προηγῶνται τῆς Δύσεως σὲ πολλὰ σημεῖα αἰῶνες ὀλοκλήρους.

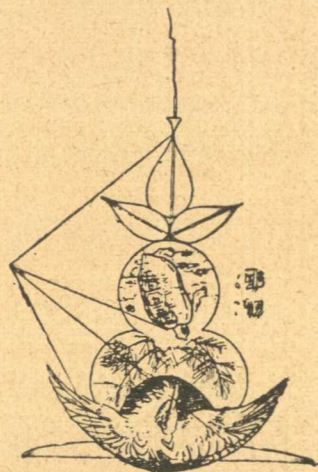
Ὅχι μόνον πολυάριθμες ἐφευρέσεις, ἢ τυπογραφία, ἢ πυξίδα, ἢ πυρίτις, ὄχι μόνον ἀστρονομικὲς παρατηρήσεις, οἱ κηλίδες τοῦ ἡλίου, ἢ μεταβολὴ τῆς κλίσεως τῆς ἐκλειπτικῆς, ἦσαν γνωστές στὴν Ἀνατολὴ πρὶν ἀπὸ τὴ Δύση, ἀλλὰ καὶ τὰ παιχνίδια πού συνειρίζουμε νὰ παίζουμε στὰ μέρη μας, ὑπῆρχαν στὶς χώρες ἐκεῖνες ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Εὐρώπη ἦταν ἀκόμα πολὺ πίσω ἀπὸ ἀπόψεως πολιτισμοῦ.

Ἐνα κοινὸ χαρακτηριστικὸ πολλῶν παιχνιδιῶν τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς εἶναι πὼς διέπονται ἀπὸ ἓνα θρησκευτικὸ πνεῦμα. Οἱ κανονισμοὶ τοὺς ὠρίστηκαν σὲ πανόραμα ἐποχῆ ἀπὸ θεοὺς ἢ ἥρωες ἢ παλαιούς αὐτοκράτορες. Πολλὲς φορὲς οἱ θεοὶ παρίστανται ἀόρατοι στὸ παίξιμό τους, καὶ διάφορες δεισιδαίμονες δοξασιεὲς συνδυάζονται μ'

Τὸ Φουτμπῶλ

αὐτό. Γι' αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ παιχνίδια πού παίζονται μόνον σὲ ὠρισμένη χρονικὴ περίοδο καὶ ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς καθ' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον ἔτος.

Ἀετὸς

Ἔτσι εἶναι τὸ παιχνίδι τοῦ αετοῦ. Ἐπιτρέπεται μόνον τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ χρόνου. Ὁ αετὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τετράγωνο πλαίσιο ἀπὸ ξύλο μπαμποῦ σκεπασμένο μὲ χρωματιστὸ χαρτί, μὲ μιὰ τρύπα στὴ μέση.

Ἡ διελκυστίνδα

Τὸ νῆμα πού τὸν κρατᾶει εἶναι μεταξωτό. Στὴν Κορέα ὅλος ὁ κόσμος παίζει μὲ τὸν αετό. Οἱ καλοὶ μάλιστα παίχτες μποροῦνε, βλέποντας ἓναν αετό, νὰ καταλάβουνε ἀν τὸν βασιτᾶι ἄντρας, ἢ γυναίκα. Ὅπως ὅμως ὅλα τὰ παιχνίδια ἔτσι κι' αὐτὸ ἔχει θρησκευτικὴ σημασία. Ὁ αετὸς εἶναι ἓνα εἶδος ἀποδιοπομπαίου τράγου. Οἱ μητέρες γράφουν ἀπάνου του τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ τους καὶ τὴν ἡμερομηνία τῆς

Ρακέττα

γεννήσεώς του, γιὰ νὰ πάρη ὁ αετὸς μαζί του τὶς δυστυχίες πού θὰ ἀπειλήσουν τὸ παιδί. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο κανεὶς δὲν ἐγγίζει ἓναν αετὸ πού θὰ βρῆι στὸ δρόμο.

Τὸ σπουδαιότερο σπῶρ εἶναι στὴν Κορέα ἡ διελκυστίνδα. Παίζεται συνήθως μεταξὺ δυὸ χωριῶν. Τὸ σκονι εἶναι ἐξαιρετικὰ χοντρού, γιὰ νὰ ἀντέχη, καὶ πολλὲς φορὲς φτάνει μιὰ διάμετρο δυὸ ποδιῶν. Σὲ κάθε ἄκρη εἶναι δεμένα πολλὰ λεπτότερα σκονιᾶ, πού κρατιῶνται ἀπ' τὶς γυναῖκες, ἐνῶ οἱ ἄντρες κρατᾶνε τὸ χοντρού σκονι. Οἱ οὐράνιες δυνάμεις παρακολουθοῦν τὸ παιχνίδι μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ προσοριστεύουν τὸ χωριὸ πού θὰ νικήσῃ.

Καὶ τὰ πεντόβολα εἶναι γνωστά στὴν Κορέα. Δὲ χρησιμοποιοῦνε ὅμως πέτρες, ὅπως στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ μικρὰ τοῦβλα. Καὶ τὸ παιχνίδι αὐτὸ ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα ἔχει ἐξαιρετικὰ πολὺπλοκούς κανονισμούς. Οὔτε καὶ παίζεται μὲ πέντε κομμάτια, ὅπως ἐδῶ, ἀλλὰ μὲ τριάντα πέντε. Στὴν Ἀνατολὴ καθὼς βλέπετε δὲν ἔχουν πέραση τὰ ἀπλά παιχνίδια.

Ντόμινο

ΜΙΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

Ἐν εἶναι ἡ Ρωσία ἢ μόνη χώρα ὅπου προσεπάθησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὶς ἀρχὲς τοῦ κομμουνισμοῦ. Πολλὲς φορὲς ἐβρέθησαν ἄνθρωποι πού ἠθέλησαν νὰ στηρίξουν τὸ κοινωνικὸ συγκρότημα πάνου στὴν ἑθνικὴ ἰδιοκτησία. Στὴν Ἀμερικὴ ἰδίως ἐοχηματίσθησαν ἐπανεπιτημένως μικρὲς κομμουνιστικὲς πολιτείες, μὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ διατηρηθοῦν. Ἡ ἔμφυτη ἀγάπη τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου στὴν ἰδιοκτησία τὶς διέλυσε. Πολὺ σοβαρότερο ὅμως καὶ πολὺ ἐπισημονικώτερο ἦταν τὸ πείραμα πού γινε στὴν Ἀυστραλία σὰ τῆλη τοῦ περασμένου αἰῶνος. Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἡ χώρα δὲν εἶχε καλὰ καλὰ ἀποικιοθεῖ. Τεράστια ἐδάφη ἔμεναν ἀκόμα ἀνεκμετάλλευτα, περιμένοντας τὴ στιγμή πού τὸ δάρβαρο χέρι τοῦ εὐρωπαίου θὰ κατέστρεφε τὰ δάση τῶν εὐκαλύπτων, μὲ τὰ στενόφυλλα κλαριά, θὰ ἐξαφάνιζε τὴ γοητεία τῆς ἀγρίας φύσεως τοῦ νηιοῦ καὶ θὰ ἐξολόθρευε μὲ τὸ οἰνόπνευμα καὶ τοὺς ἐλώδεις πυρετοὺς τοὺς ὀπισθοδρομημένους ἰθαγενεῖς πού θὰ τολμοῦσαν νὰ τοῦ ἀντίσταθοῦν.

Μὰ ὁ ἀποικισμὸς ὅλο καὶ προχωροῦσε· κάθε χρόνος ἔφερνε καὶ περισσότερους ἀποίκους. Κι' ὅταν ἀνεκαλύφθη πὼς τὰ ποτάμια τῆς χώρας κυλάγανε χρυσάφι, ἓνας μεγάλος πλοῦτος συνεισώρευθη ἑαφνικὰ στὴν Ἀυστραλία, ἀναγκάζοντας τὸ κράτος νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ἐκτέλεση δημοσίων ἔργων. Μὰ σὰν ἡ ἀνάγκη τῶν ἔργων ἔγινε λιγώτερο ἐπιτακτικὴ κι' ὁ μεγάλος ἀριθμὸς ἐργατῶν πού μαζεύτηκε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου στὶς μεγαλοπολῆεις τῆς Ἀυστραλίας, κινδύνευε νὰ μείνῃ ἄεργος, παρουσιάσθησαν καὶ κεῖ τὰ ἴδια προβλήματα πού σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου θέτουν ἀντιμέτωπες μεταξὺ τους, τὶς δυὸ κοινωνικὲς τάξεις.

Ἡ κυβέρνηση ὑποχρεώθηκε τότε νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ἀγροτικὴ ἀποκατάστασιν τους καθὼς καὶ γιὰ τὴν ψήφισιν μιᾶς ἐργατικῆς νομοθεσίας, πού ἀπ' ἐνὸς θὰ ἀπεμάκρυναν τὸ φάσμα τῆς ἀνεργίας καὶ ἀπ' ἑτέρου θὰ ἰκανοποιῶσαν ὅσον τῷ δυνατόν τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ νεαροῦ ἀλλὰ πολὺ δυνατοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Ἐπρεπε ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς νὰ ἐγκατασταθῇ στὴν ὑπαίθρο· ἀλλὰ πῶς; Ἄν ἔδιναν στοὺς ἐργάτες ἀτομικὴ ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία κι' ἡ ἀυστραλιανὴ ὑπαίθρος ἔπαιρνε ἓνα χαρακτηριστὰ ἀστικὸ, ἢ ἀπειλὴ τῆς ἀνεργίας θὰ ἀνεβάλλετο ἀπλῶς· γιὰ ὅταν ἀργότερα ἓνας ἀριθμὸς ἀγροτῶν ἀποκοτῶσε περιουσία εἰς θάρος ἄλλων πού θὰ ἔχχαναν τὴν ἰδιοκτησία τους, οἱ δεῦτεροι θὰ εὐρίσκοντο στὴν ἀνάγκη νὰ κατεβῶν στὶς πόλεις καὶ νὰ ζητήσουν ἐργασία. Καὶ τότε οἱ πόλεις θὰ ἐαναγύριζαν στὴν προηγούμενη τους κατάσταση καὶ θὰ ἐπιημιμύριζαν καὶ πάλι ἀπὸ ἀνέργους.

Γι' αὐτὸ ἐπρωτίμηνος τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, μὲ τὴ χιμαιρικὴν ἐλπίδα νὰ μὴ χωρισθοῦν οἱ ἀγροτικὲς κοινότητες σὲ δυὸ τάξεις, ἀλλὰ ὅλοι νὰ χαιροῦνται τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς.

Γι' αὐτὸ τὸ κράτος ὠργάνωσε μικρὲς ἀγροτικὲς κοινότητες· τοὺς παρεχώρησε ἕκταση 640 στρεμμάτων κατὰ οἰκογένεια, κι' ἔδωσε μπροστά σὲ κάθε οἰκογενειάρχῃ 50 λίρες, γιὰ τὰ ἔξοδα πού θὰ ἦταν ἀναγκασιμῶς νὰ κάμη πρὶν τὸ κτήμα του ἀρχίσει ἀπὸ ἀποδία κέρδος. Ἡ κοινότητα θὰ διοικεῖτο ἀπὸ ἓνα κοινοτικὸ συμβούλιο, πού θὰ ἐξελέγετο γιὰ ἓνα ἔτος ἀπὸ τοὺς ἀγρότες.

Τὰ μέλη τῆς κοινότητος δὲν εἶχαν δικαίωμα νὰ διαθέσουν ὅπως θέλουν μετὰ τὸ θάνατό τους τὰ κτήματά τους. Αὐτὰ περιήρχοντο στὴν κοινότητα. Τὸ κοινοτικὸ συμβούλιο ὅμως μπορούσε, ἂν ἤθελε, νὰ τὰ παραχωρήσῃ σ' ἓνα μέλος τῆς οἰκογενείας τοῦ κατόχου.

Τὰ προϊόντα τοῦ ἐδάφους δὲν ἀνήκαν στοὺς ἀγρότες ἀλλὰ στὴν κοινότητα. Ἐνα ποσὸν ἀπ' αὐτὰ ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατανάλωσιν καὶ τὸ ὑπόλοιπο τὸ ἐμπορευόταν ἢ κοινότης. Τὰ κέρδη ἐμοιραζόντουσαν σὲ ὅλους ἐξ ἴσου, ὄχι ὅμως σὲ χρῆμα, ἀλλὰ σὲ κοινότητα, πού δὲν εἶχαν ἀξία ἔξω ἀπὸ τὴν κοινότητα, καὶ πού μπορούσαν ν' ἀνταλλάξθοῦν στὰ κοινοτικὰ μαγαζιά μὲ εἶδη καταναλωσέως.

Ὅπως ἐλέπει ὁ ἀναγνώστης ἡ ὀργάνωσις τῶν ἀγροτικῶν κοινότητων ἦταν σχεδὸν τελείως κομμουνιστικὴ. Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία κατ' οὐσίαν δὲν ὑπῆρχε, ἀφοῦ τὰ προϊόντα τοῦ κτήματος δὲν ἀνήκαν στοὺν καλλιεργητὴ ἀλλὰ στὴν κοινότητα, κι' ἀφοῦ τὸ δικαίωμα τῆς διαθέσεως τῶν κτημάτων κατηργεῖτο. Τὰ προϊόντα τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς διενέμετο σὲ ὅλους ἐξ ἴσου. Ἡ διαίρεσις τῆς πολιτείας σὲ τάξεις δὲν ὑπῆρχε. Ὅλοι ἴσον ὄχι μόνον ἴσον ἀπέταντι τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἴσον καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

Τὸ πείραμα ὅμως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κομμουνιστικῶν ἀρχῶν στὴν Ἀυστραλιανὴ ὑπαίθρο ἀπέτυχε, ὅπως τόσα ἄλλα πρὶν καὶ μετὰ ἀπ' αὐτό. Σὲ κάθε χωριὸ ἐοχηματίσθηκε ἓνα κόμμα ἀστικὸ μὲ σκοπὸ τὴν κατάργησιν τῆς κομμουνιστικῆς πολιτείας καὶ τὴν ἀπόλυτην ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου νὰ κάμη ὅ,τι θέλει στὸ κτήμα του καὶ νὰ χαιρεται ἐξ ὀλοκλήρου τὸ πρῶτόν τῆς ἐργασίας του. Τὰ καλύτερα στοιχεῖα τῆς κοινότητος, ὅλοι ὅσοι εἶχαν κάποια πείρα προσεχώρησαν στὸ ἀστικὸ κόμμα, πού, δυνάμωνοντας ὀλοένα, γκρέμισε στὸ τέλος τὴ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη τὶς κομμουνιστικὲς κοινότητες.

Ἄν ὅμως τὸ πείραμα ἀπέτυχε αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς εἶναι καὶ χωρὶς σημασία. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πού ἐξηρμήζετο ὁ κομμουνισμὸς στὴ σύγχρονον ἐποχῆ σὲ τόσο μεγάλῃ κλίμακα. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐφαρμογὴ του εἶχε ἐπιβληθεῖ ἀπὸ μιὰ κοινωνικὴ ἀνάγκη. Ἡ ἐποχὴ ὅμως δὲν ἦταν ἀκόμη κατάλληλη γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Οὔτε ἦσαν οἱ ἐργάτες πού ὠργάνωσαν μόνον τὴν κομμουνιστικὴν πολιτείαν. Αὐτὴ ὠργάνωθηκε ἀπὸ ἓνα ἀστικὸ κράτος μὲ σκοπὸ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου, πού εἶχε ἀρχίσει τότε νὰ διαγράφεται στὸν οἰκονομικὸν ὄριζοντα. Καὶ θὰ ἦταν κάπως τολμηρὸ νὰ περιμένῃ κανεὶς τὴν διατήρησιν μιᾶς κομμουνιστικῆς πολιτείας μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ ἀστικοῦ κράτους.

Τὸ κοινωνικὸ μας πρόβλημα

ΕΨΗΦΙΣΘΗΚΕ ειδικὸς νόμος καὶ τὰ δικαστήρια δικάζουν αὐστηρότατα ὄσους κάνουν καὶ τὴν πιὸ παραμικρὴ ἀπόπειρα διασαλεύσεως τῆς τάξεως ἢ τὴν πιὸ φαιδρὰ προσπάθεια κομμουνιστικοῦ προπαγανδισμοῦ. Ἔτσι πολλοὶ ἄνθρωποι ἠσυχάζουν καὶ ἄλλοι πιστεύουν ὅτι με αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ πολὺπλοκο κοινωνικὸ πρόβλημα βαδίζει πρὸς τὴ λύση του. Εἶναι ὁμως προσβολὴ κατὰ τῆς στοιχειώδους νοημοσύνης καὶ τοῦ πιὸ ἀπλοικοῦ ἀνθρώπου κάθε ἀπόπειρα γιὰ νὰ πεισθῇ ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι φαιδρὰ κατασκευάσματα ἀνθρώπων πού δὲν σκέπτονται. Γιατί εἶναι στοιχειώδης ἀρχὴ ὅτι τὰ κοινωνικὰ ζητήματα ποτέ, σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου, δὲν ἐλύθησαν με τὰ δικαστήρια ἢ τὴν ἀστυνομία. Καὶ μιὰ κοινωνία δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ κοιμᾶται ἡσυχῇ ὅταν βλέπει πὼς με μέτρα καταστολῆς ἐκδηλώσεων καὶ ὄχι με μέτρα προλήψεως καὶ ἐξαφανίσεως αἰτίων γίνεται ἀπόπειρα θεραπείας τοῦ κοινωνικοῦ κακοῦ.

Καὶ τί σημασία ἔχει ἡ φυλακὴ ἢ ἡ ἐξορία γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού πεινᾷ, πού δὲν μπορεῖ οὔτε σάν κατώτερο ζῶο νὰ ζήσῃ, πού προσφέρει τὴ δουλειὰ του σὲ ἀνθρώπους πού δὲν τὴν χρειάζονται καὶ εἰς ἐπιμέτρον ὄλων αὐτῶν ἀντικρύζει τὴν αὐστηρότητα ἀστυνομικῶν διατάξεων πού λές καὶ ἔχουν γίνῃ ἀποκλειστικά γι' αὐτὸν καὶ ὄχι γιὰ κανέναν ἄλλον. Τὰ μέτρα καταστολῆς καὶ διωγμοῦ τρομοκρατοῦν ὄσους ἐπαγγέλλονται τὸν ἐπαναστάτη, αὐτοὺς πού ἐμπορεύονται τίς ἰδεολογίες. Τί θὰ γίνῃ ὁμως ὅταν τὸ ἐπαναστατικὸ σύνθημα γίνῃ συνείδηση ἀνθρώπων πού πεινοῦν, πού δυστυχοῦν, πού δὲν ξέρουν ποῖα ἀπὸ τίς δυὸ καταστροφές νὰ προτιμήσουν, τὴ δικὴ τους ἢ μιᾶς γενικώτερης ἀνατροπῆς; Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος ἔτσι κι' ἄλλοιὸς ἀντικρύζει θάνατο, τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς δὲν θὰ τὸν ἀπασχολήσῃ, πολὺ. Ἄν λοιπὸν ἀντὶ ὄλων αὐτῶν πού σὸ κατὰ κάτω εἶναι καὶ ἡ πιὸ εὐκολὴ καὶ πιὸ πρόχειρη λύση πού μπορεῖ νὰ σκεφθῇ κανεὶς, οἱ ἄνθρωποι πού κυβερνοῦν, με λαχτάρα καὶ πόνο ἐσκυβαν πάνω ἀπὸ τὴ δυστυχία τοῦ λαοῦ, ἔβλεπαν τίς ἀνάγκες του καὶ ἀντὶ τὰ ἐπιτρέπουν χίλιες πολυτέλειες καὶ χίλιες ἀγομισθίες, διέθεταν ποσὰ πού ἄδικα σκορπίζονται σὲ πολυτέλειες καὶ ἄσκοπους παχυλοὺς μισθοὺς, γιὰ νὰ ἀνακουφίσουν τὴν δυστυχία, ἂν οἱ δῆμοι καὶ οἱ κοινότητες ἐπέβαλαν μιὰ μικρὴ φορολογία τῶν ἐχόντων ὑπὲρ τῶν μὴ ἐχόντων καὶ ὀργάνωναν λαϊκὰς στέγες καὶ σπίτια καὶ διένειμαν ρούχα καὶ ἐβρίσκαν οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτες ἀνθρώπους με διάθεση νὰ παίξουν τὸ κεφάλι τους σ' ἓνα πείραμα ἀνατροπῆς. Γιὰ νὰ γίνουν ὁμως αὐτὰ, χρειάζεται ψυχὴ, μυαλό καὶ θέληση, πράγματα πού λείπουν καθὼς φαίνεται, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐλπίδα νὰ τὰ βρῇ ἡ ἀστυνομία ὅπως τόσα ἄλλα πράγματα πού χάνονται κάθε τόσο.

Κοινωνικὲς ἀσφάλειες!

ΑΝΑΜΕΣΑ στὰ ἄλλα φαιδρὰ καὶ ὥραϊα πού γίνονται στὸν τόπο μας εἶναι καὶ ἡ περμουῖρα πού ἔπιασε τοὺς ἀρμόδιους νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα τῶν κοινωνικῶν

ἀσφαλίσεων. Συμβούλια λοιπὸν καὶ διαβούλια, ἐπιτροπὲς καὶ συνέδρια, συγχαρητήρια τοῦ Ἀλμπέρ Τομάς καὶ ἄλλων μερικῶν καὶ στὸ τέλος χαρὰ καὶ ἰλαρότης καὶ τὰ ἴδια Παντελάκη μου, τὰ ἴδια Παντελῆ μου. Μά, πρὸς Θεοῦ, πού ζοῦν μερικοὶ ἄνθρωποι; Γιὰ ποιὲς κοινωνικὲς ἀσφάλειες μποροῦμε νὰ μιλοῦμε σ' ἓναν τόπο πού δὲν ὑπάρχει καὶ ἡ πιὸ στοιχειώδης ἀσφάλεια ζωῆς καὶ ὅπου οἱ διάφοροι Τζατζᾶδες συζητοῦν με τὸ κράτος περὶ λύτρων καὶ ἄλλων τερνῶν;

Πὼς ἔχει τὸ ζήτημα

Ο κ. Ξενόπουλος — ἡ ἀγαθότης τοῦ ὁποίου κάποτε ξεπερνᾷ κάθε προσδοκία — ἐκφράζει τὴ συμπάθειά του πρὸς τὸν κ. Φ. Πολίτην διὰ τὸ πάθημα λέγει πού ἔπαθε, ἐννοῶν τὴν τελευταία συζήτηση μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κ. Μελά ἐξ ἀφορμῆς τῆς «Ἐπανόδου» τοῦ Φράνκ. Εἶναι περιττὸ νὰ θλιβῆται καὶ νὰ συμπαθῇ ὁ κ. Ξενόπουλος, οὔτε τὸ ζήτημα τίθεται ὅπως τὸ θέτει αὐτός. Ἀπλούστατα ἀπὸ τὴ συζήτηση αὐτὴ ἐπέστησαν, καὶ ὅσοι εἶχαν ἀκόμη λίγες ἀμφιβολίες, πόσο σοβαρὸς ἄνθρωπος εἶναι, καὶ πόσο πιστεύει στὴ δουλειὰ του ὁ περίφημος σκηνοθέτης, ἀναμορφωτής, ἠθοποιὸς καὶ διαφημιστὴς τῆς Ἐλευθέρας Σκηνῆς. Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἄλλο: Μὲ ἔργα πού θεωροῦν γελοῖα θ' ἀναμορφώσουν τὸ γούστο τοῦ κοινοῦ; Ἡ ἢ προσπάθειά τους εἶναι νὰ φτιάσουν μιὰ κοσμικὴ βιτρίνα ἐξάρτημα παρισινῶν καταστημάτων στὴν ὁποίαν νὰ ἐκθέτουν ὅ,τι στείλῃ τὸ Παρίσι; Ἐκεῖνο πού ἡμεῖς ἐξ ἀρχῆς εἶπαμε ἐπαληθεῖται καὶ με τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου καὶ ὡς πρὸς τὰ πράγματα. Σοβαρὲς προσπάθειες δὲν γίνονται ὅταν τὴν τέχνην καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τὴ βλέπομε διὰ μέσου τοῦ ἐγωπαθοῦς ἀτομικοῦ μας, οὔτε διὰ μέσου τῶν οικονομικῶν μας συμφεροντιδίων. Χρειάζονται ἄνθρωποι με ἦθος καὶ ψυχὴν γιὰ τέτοια πράγματα. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶδαμε οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο ἀνακρούσαμε πρῶτον, ἀδιαφορήσαμε πρὸς τὸ φαινόμενον, προσπαθήσαμε ν' ἀνασύρωμε τὴν λεοντὴν διὰ νὰ ἴδωμεν τὸν δνον. Δὲν πρόκειται λοιπὸν κ. Ξενόπουλε περὶ τῆς ἐρημνείας ἐνὸς ἔργου πού οὔτε ὁ κ. Μελάς οὔτε σεῖς καταλάβατε ἀλλὰ περὶ πραγμάτων πολὺ γνωστῶν, πού ὅσο κι' ἂν θέλομε με θόρυβο καὶ σοβαρὰς τάχα συζητήσεις νὰ καλύψωμε ὅσοι περιοικοῦμε τὴν Ἱερουσαλὴμ γνωρίζομε πολὺ καλὰ καὶ τὴν οὐσία τους καὶ τὴν ὁσμὴν τους.

Ἡ Ἑλληνικὴ Λαϊκὸν!

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ἡ Ἑλληνικὴ σαιζόν. Ὁ κ. Παῦλος Νιρβάνας σ' ἓνα σημειώμα του ἐκφράζει τὸ φόβο μήπως ἡ ἑλληνικὴ σαιζόν δὲν καταλήξῃ σὲ τίποτε ἄλλο παρὰ στὸ διασπορὸ καὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου πνεύματος. Παραστάσεις ἀρχαίων τραγωδιῶν σὲ ἀρχαιολογικοὺς τόπους δὲν γίνονται εὐκόλα. Τὸ πείραμα τῶν Δελφῶν δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ ὡς προηγουμένον γιατί δὲν νομίζομε πὼς θὰ βρεθῇ οὔτε τὸ κράτος πρόθυμο οὔτε κανεὶς ἰδιώτης νὰ ξοδέψουν ὅσα τὸ ζεῦγος Σικελιανοῦ γιὰ νὰ καταστήσουν καλὴ τὴν ὀλιγοήμερὴν διαμονὴν στοὺς Δελφούς. Ἀντιθέτως ὑπάρχουν βάσιμες πιθανότητες διαφοροῦ ἕποπτοι ἐκμεταλλεῦτες—θυμηθῆτε καὶ τὴν τελευταία ἐορτὴν τοῦ

Σταδίου— νὰ ἀναλάβουν συστηματικὰ νὰ ταλαιπωρήσουν τὸν κόσμον καὶ νὰ δυσφημίσουν τὸν τόπον σὲ ἓνα ἐκλεκτὸ ξένο κοινὸ πού τὴν πρώτη φορὰ θὰ ξεγελαστῇ νὰ ταξειδέψῃ κι' ἐδῶ. Ἀπὸ μερικὰ μάλιστα φαινόμενα ὑποπευόμεθα πὼς μαγερεύονται πολὺ περιέργωα πράγματα εἰς βάρους τῆς Ἑλλάδος. Ὑπάρχουν πολλοὶ ἐδῶ πού καὶ τὰ πιὸ σοβαρὰ καὶ τὰ πιὸ ἱερά πράγματα τὰ βλέπουν διὰ μέσου τῆς μπακαλοσύνης των. Τὸ κράτος ὁμως πού εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ προφυλάσῃ τὸν τόπον ἀπὸ τέτοιες περιπέτειες πρέπει νὰ λάβῃ κάθε μέτρο γιὰ νὰ παρεμποδίσῃ ἔναν διασπορὸν πού θὰ περάσουν πολλὰ χρόνια γιὰ νὰ συγχρηθῇ καὶ περισσότερα γιὰ νὰ ξεχασθῇ.

Ἄσκοπὴ ἐνέργεια

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ σημασία ἔδωκε νομίζομε ἡ ἐταιρία τῶν θεατρικῶν συγγραφέων στὸ συντάκτη τῆς θεατρικῆς στήλης κάποιος πρωϊνῆς ἐφημερίδας. Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» μάλιστα θὰ μποροῦσαν νὰ προσθέσουν ὅτι ὅταν κάποτε κάποιος τοὺς παρουσίασε ἓνα ἄρθρον στὸ ὁποῖο προσπαθοῦσε ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὸ πρόσωπον πού κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸ «Κάθισμα ἀριθ. 13» εἶναι ἓνας κοινὸς λογοκλόπος καὶ πὼς κάποιον ἔργο του εἶναι ἀτόφιο κλεμμένο ἀπὸ κάποιον Γαλλικὸν ἔργο, τὸ περιοδικὸ ἀρνήθηκε νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο. Στὸ λάθος πού εἶχε πέσει λοιπὸν χθὲς ἓνας ἄλλος πέφτει σήμερον τὸ «Κάθισμα 13». Ὁ λόγος δὲν εἶναι ὅτι πιστεύει σ' αὐτὸ πού γράφει ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ψοφᾷ γιὰ θόρυβο. Ἀφήστε τον λοιπὸν νὰ θορυβῇ με τὴν ἐλπίδα πὼς μιὰ καὶ θὰ μὲν ἀναπάντητος κάποτε θὰ κουραστῇ καὶ θὰ ἡσυχάσῃ. Κανεὶς ἄλλως τε στοιχειώδως σοβαρὸς δὲν ἐπίστεψε ὅσα ἔγραψε τὸ «Κάθισμα 13». Συνεπὸς ἡ ἐνέργεια τῆς ἐταιρίας ἦταν ἄσκοπη καὶ περιττή.

Πρὸς Ἐδουάρδον Ἐρριῶ

Α ἡμποροῦσε κάλλιστα νὰ σταθῇ ὡς ἐπίλογος στὴν πολυώνυμη φιλολογία πού ὄργιασε περὶ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ἐρριῶ στὶς στήλες περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, τὸ χαριτωμένο αὐτὸ τραγουδάκι με τὸ ὁποῖον τὸν ὑπεδέχθη ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης τοῦ Παρισινοῦ «Φιγαρῶ» κ. Hugues Delorme ἐπανερχόμενον στὴ Γαλλία:

La question du Grec

Plus bronzé qu'une négresse;
Plein de graisse et d'allégresse,
Herriot revient de Grèce.
Comme Ulysse, il est heureux
D'avoir fait un beau voyage,
Et, pour peu qu'on l'y engage,
Prodigue en un doux langage
Les éloges chaleureux...

Il détient le monopole
De connaître l'Acropole;
Et sa science équivaut
Celle d'Homère et Meilhac
Concernant la belle Hélène...
Sur Pénélope et sa laine
Il discours sans perdre haleine
Et répond d'Ithaque au tac.

— « Mais, dit quelqu'un, sans colère,
Dans le programme scolaire
D'où vient que l'on ne tolère
Ce Grec que vous aimez bien,
Et qui, de votre aveu même,
Est l'expression suprême
Du discours et du poème? »
Lors, Edouard, olympien:

— « Pour bien comprendre un mystère
De Delphes ou de Cythère
Faut être universitaire;
Et le génie athénien,
Et la noble langue grecque
(Quoi que prétende un évêque)
Ne peut s'accorder avecque
L'esprit du Français moyen! »

HUGUES DELORME.

Ὁ ζωγράφος Οἰκονομίδης

ΕΝΑΣ ἄνθρωπος ἀθόρυβος, ὅπως κάθε πραγματικὸς τεχνίτης, εἶναι καὶ ὁ ζωγράφος Οἰκονομίδης ἀπὸ τὴ Χαλκίδα. Με τεχνικὴ κατάρτιση ὄχι τυχαία πασχίζει πάντα νὰ στέκεται μέσα στὸ αὐστηρὸ νόημα τῆς τέχνης. Τίποτε τὸ ψεύτικο στὸ ἔργο του, καμμιά ἐκζητήση, ἀλλὰ διάθεση πραγματικὴ καὶ πηγαία, πνοὴ καὶ ἀπλότητα. Τὰ σχέδιά του πού δημοσιεύσαμε στὸ διήγημα τοῦ Σκαρίμπα εἶναι μιὰ ἀπαρχὴ σειρᾶς δλόκληρης σχεδιῶν, πού θὰ παρουσιάσουν τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα». Ἐκεῖνα μάλιστα πού θὰ κάμουν ξεχωριστὴ ἐντύπωση εἶναι ἡ εἰκονογράφηση δημοτικῶν τραγουδιῶν. Στους τόσους ἀξιόλογους λοιπὸν συνεργάτες ζωγράφους πού παρουσίασαν τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» προστίθεται τώρα καὶ ὁ κ. Οἰκονομίδης, ἀληθινὰ διαλεκτὸς ζωγράφος καὶ πολὺτιμος συνεργάτης.

Τὸ καθῆκον τοῦ Κράτους

ΔΥΟ ὑπάλληλοι ἔπεσαν κατὰ τὸν πλέον τραγικὸν τρόπο θύματα τοῦ καθήκοντος των. Στὶς περιστάσεις αὐτὲς ἓνα εἶναι τὸ καθῆκον τοῦ κράτους: Νὰ πείσῃ καὶ τρὸς ἄλλους ὑπαλλήλους ὅτι ἐκεῖνοι πού ἐκτελοῦν τὸ καθῆκον τους καὶ θυσιάζονται γι' αὐτὸ μποροῦν νὰ εἶναι βέβαιοι πὼς τὸ κράτος, ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ὁποίου χάνουν τὴ ζωὴ τους, εἶναι ἀληθινὸς καὶ στοργικὸς προστάτης τῶν οἰκογενειῶν των. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ παραμερίσουν οἱ γραφειοκρατικὲς συνήθειες καὶ νὰ δώσουν τὴ θέσιν τους σὲ μιὰ ἐνέργεια ἄμση, σ' ἓνα μέτρο ξεχωριστὸ πού ν' ἀσφαλίσῃ τίς οἰκογένειες τῶν ἀτυχῶν θυμάτων καὶ νὰ τίς προστατεύσῃ ἀπὸ τίς θλιβερὰς συνέπειες τοῦ δράματος. Ἄν αὐτὸ δὲν γίνῃ τότε τὸ κράτος μόνο του θὰ εἶναι σάν νὰ διακυρῶσῃ ὅτι οἱ ὑπάλληλοι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι αὐστηροὶ καὶ τίμιοι, ἀλλὰ ἐκτάκτως ἐλαστικοί, ἔτοιμοι νὰ συγκαλύψουν τὰς ἀνομίας τῶν ἄλλων καὶ τὰς ἰδικὰς των. Στὴν προκειμένη μάλιστα περίπτωσιν, πού οἱ ὑπάλληλοι αὐτοὶ δὲν ἀνήκαν σὲ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ἢ ἄλλη παρόμοια ὥστε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀποψη ὅτι εἶχαν συμβληθῇ με τὸ κράτος ἔν ὁ ψ ε ι, τῶν κινδύνων τῆς θέσεώς των, ἀλλὰ σὲ ὑπηρεσία εἰρηνικὴ καὶ ἀκίνδυνη, τὸ κράτος ἔχει βαρῦτατῃ ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ τονώσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος στοὺς ἄλλους ὑπαλλήλους με μιὰ γενναία προστασία τῶν οἰκογενειῶν τῶν θυμάτων. Διαφορετικὰ δὲν θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ παραπονέθῃ εἰς τὸ μέλλον γιὰ τὸ κακὸ ποῖόν τῶν ὑπαλλήλων του.

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας

ΤΟ σημερινὸ μας ἐξώφυλλον εἶναι ἔργο τοῦ ζωγράφου Μίμη Παπαδημητρίου ἀπὸ τὴν σειράν τῶν πινάκων πού ἐξωγράφησε στὴν Αἴγυπτον. Οἱ πίνακες αὐτοὶ, περίπου τριάντα, θὰ ἐκτεθοῦν προσεχῶς στὴν αἴθουσα τῆς Ἐνώσεως τῶν Συντακτῶν, κατὰ πάσαν πιθανότητα, καὶ περιλαμβάνουν τύπους ἀπὸ τὴν χώρα τοῦ Νείλου, τοπεῖα κ. ἄ.

«Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ»

Δ. ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

συγκέντρωση τόσο πλήθους ανθρώπων, που καταγινόταν με τὰ γράμματα και τὶς τέχνες, στὸ ἴδιο μέρος, ἢ ἀνταλλαγὴ γνώμων, ἢ φυσικὴ ἀμιλλα μεταξύ τους, τὸ ἀδιάκοπο κέντρισμα τῆς φιλοδοξίας τους, ὑποκάψανε τὸ ζήλο τους καὶ τὴ δημιουργικότητά τους, κ' ὄλοι προσπαθοῦσαν νὰ κάμῃ καθέννας τους τὸ περισσότερο καὶ τὸ καλύτερο πού μπορούσε. Κ' ἡ παραγωγή τους αὐτὴ, φυσικὸ εἶταν νὰ ζητήσῃ νὰ ἰδῇ τὸ φῶς.

Ἔτσι, στὸ μικρὸ διάστημα πού ἔζησε ὁ «Μαῦρος Γάτος» ἐδημιούργησε ἕνα πλῆθος περιοδικά, ὅλα καθαρὰ λογοτεχνικά, κ' ὅλα μὲ θυσία τῶν ἐκδοτῶν τους, γιατί τὸ νεοελληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ εἶταν ἀκόμη ἐξαιρετικὰ περὶωρισμένο, κ' ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα, ἢ γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας μας, συκοφαντημένη καὶ περιφρονημένη.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα περιοδικὰ πού θρηφτήκανε μὲ συνεργασία θαμῶνων τοῦ «Μαύρου Γάτου» εἶταν «Ἡ Νέα Τέχνη» πού ἐβγαλε ὁ Χρῆστος Λαγοπάτης. Ἡ ζωὴ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ εἶταν σύντομη: βγήκε τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1917 κ' ἐβόυσε τὸν Ἀπρίλη τοῦ ἴδιου χρόνου, ἀφοῦ ἐβγαλε τρία τεύχη μονάχα, ὅμως στίς σελίδες του εἶδανε τὸ φῶς ἀρκετὰ καλὰ πράγματα.

Περισσότερο κάπως ἔζησε ὁ «Λογοτέχνης» πού ἐβγαλε ὁ Χρῆστος Γερογιάννης. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ βγήκε τὸ Μάρτη τοῦ 1917 κ' ἐβόυσε τὸν Αὐγουστο τοῦ ἴδιου χρόνου, ἀφοῦ κυκλοφορήσανε πέντε τεύχη του, ὅπου ὁμοίως εἶδανε τὸ φῶς ἀρκετὰ καλὰ πράγματα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα.

Τὸ τρίτο περιοδικὸ πού βγήκε στὸ «Μαῦρο Γάτο», εἶναι τὸ «Νέον Φῶς», πού τῷβγαλε ὁ Κ. Α. Φωτάκης μὲ τὸν Γ. Κ. Σουκιώτη, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ κυρίως τὶς φιλοδοξίες του ὁ πρῶτος, μὰ πού δὲν ἔζησε πέρ' ἀπὸ ἕνα φεγγάρι.

Εὐτυχέστερο ἐφάνηκε ὁ «Πυρσός», πού ἐβγαλε ὁ κ. Βελμύρας κ' ἐδιεύθυνε ὁ Π. Ταγκόπουλος. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἔζησε ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1917 ἴσαμε τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1919, κ' ἐκυκλοφορήσανε δεκαοχτὼ τεύχη κάμποσο πολυσέλιδα. Στίς σελίδες τοῦ δημοσιευ-

τήκανε πολλὰ καλὰ πράγματα, κυρίως πρωτότυπα, γιατί σ' αὐτὸ τὸ περιοδικὸ οἱ μεταφράσεις εἶναι πολὺ περὶωρισμένες.

Ἐπίσης ἀξιόλογο περιοδικὸ εἶναι ὁ «Βωμός», πού βγάλε οἱ νεαροὶ τότες Σπύρος Μόσχος καὶ Γιάννης Ἰμδράκης. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ βγήκε τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1918 κ' ἐβόυσε τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1919, ἀφοῦ δημοσίεψε 20 τεύχη. Κ' ἐξαναβγήκε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τὸ Γενάρη τοῦ 1922 κ' ἐκράτησε ἴσαμε τὸ Μάρτη τοῦ ἴδιου χρόνου, κυκλοφορώντας ἕξ ἀκόμη τεύχη. Στίς σελίδες του δημοσιεύτηκε πολλὴ καλὴ ἐργασία, πρωτότυπη καὶ μεταφρασμένη, καὶ παρουσιάστηκε ἀρκετὴ ἐργασία νέων, πού δύναντο πολλές ἐλπίδες νὰ συνεχίσουν ὑπερήφανα τοὺς παλαιότερους τους.

Ἐπίσης καλὸ εἶταν τὸ περιοδικὸ «Λογοτεχνία» πού ἐβγαλε ὁ Λεωνίδας Παυλίδης. Μὰ ἕνα περιοδικὸ πολυσέλιδο, καθαρὰ λογοτεχνικὸ καὶ μὲ καλὴν ἐμφάνιση, γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη μὲ τὸ μικρὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, δὲν εἶταν δυνατό νὰ ζήσῃ παρὰ ἐλάχιστο. Ἐβγήκε στὴν πρώτη τοῦ Μάρτη τοῦ 1920 κ' ἐβόυσε στίς δεκαπέντε τοῦ ἴδιου μηνός, ἀφοῦ κυκλοφορήσανε δύο τεύχη του μονάχα.

Κ' ἕναν ὀλόκληρο χρόνο, ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1919 ἴσαμε τὸ Μάη τοῦ 1920, ἐβγήκε τὸ ὁμώνυμο περιοδικὸ μὲ τὸ καφφενεῖο, ὁ «Μαῦρος Γάτος», πού ἐβγαλε ὁ ὑποφαινόμενος, καὶ ὅπου εἶδε τὸ φῶς ἀρκετὴ λογοτεχνικὴ ἐργασία, πρωτότυπη καὶ μεταφρασμένη, κυρίως Ἰταλική, πού μ' ὄλο πού εἶν' ἀξιολογώτατη, εἶτανε σχεδὸν τελείως ἄγνωστη στὸν τόπο μας.

Ὁ λογοτεχνικὸς ὄργανισμὸς τοῦ «Μαύρου Γάτου» δὲν ἔμεινε περὶωρισμένος μέσα στὸ καφφενεῖο, μὰ εἶχε καὶ τὸν ἀντίτυπό του τόσο στὴν Ἀθήνα ὅσο κ' ἄλλου. Καὶ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν πού βγήκαν ἀπὸ κεῖ τὰ περιοδικὰ πού ἀναφέραμε, καθὼς καὶ λιγάκι ἀργότερα σὰ μὴ ἀσυνέχεια τοῦ ὄργανισμοῦ πού δημιουργήθηκε, ἐβγήκαν ἀπ' ἄλλα σημεῖα ἕνα πλῆθος ἀκόμη περιοδικά, στὰ ὅποια βέβαια δὲν ἔλειψε ἡ συνεργασία τῶν θαμῶνων τοῦ «Μαύρου Γάτου».

Μέσα σ' αὐτὰ ἔν' ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ «Μοῦσα» πού βγήκε τὸν

Αὐγουστο τοῦ 1920 κ' ἔζησε ἴσαμε τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1923. Καὶ στὰ 38 τεύχη τῆς ἐδημοσιεύτηκαν ἕνα πλῆθος καλὰ λογοτεχνικά ἔργα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα, κ' ἐπαρουσιάστηκε ἀρκετὴ ἐργασία νεαρῶν, πού ἐπέτρεπε νὰ σχηματιστῇ ἀγαθὴ ἐντύπωση γιὰ τὴν πρόοδο τῆς λογοτεχνίας μας. Κ' ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς ἡ κυκλοφορία τῆς «Μοῦσας», ἢ σημαντικώτατη γιὰ κείνη τὴν ἐποχὴ, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν καλὴν κυκλοφορίαν τοῦ «Μαύρου Γάτου» καὶ τοῦ «Βωμοῦ», ἐδῶσε στοὺς ἐκδότες τὸ θάρρος ν' ἀρχίσουνε τὶς λογοτεχνικὲς τους ἐκδόσεις, πού εἶχανε τόσην ἐπιτυχία σὰν ἐπιχειρήσεις.

Ἐπίσης, ἢ «Ἀνθρωπότης» τοῦ Δ. Ε. Τζιάθα, πού βγήκε τὸ 1919 κ' ἐκράτησε ἴσαμε τὸ 1921, στὰ 15 μεγάλα τεύχη ἐπαρουσίασε ἀρκετὴν ἐργασία πρωτότυπη καὶ μεταφρασμένη.

Τὸ 1919 ἐβγήκε κ' ὁ «Θρύλος», πού ἐβόυσε μὲ τὸ πρῶτο του τεύχος, καὶ τὸ 1923 βγήκε ἢ «Κριτική» ἀπὸ τὸ Φιλήντα, τὸν Παπαδήμα, καὶ τὸ Σπύρο Καμηλιέρη, τοὺς παλαιούς θαμῶνες τοῦ «Μαύρου Γάτου». Κ' ὁ Παπαδήμας τὸ 1917 εἶχε βγάλει ὁμοίως τὸ βραχύδιον περιοδικὸ «Ἀυγή», πού κυρίως ἀνήκει σ' ἐκεῖνα πού βγήκαν ἀπὸ τὸ «Μαῦρο Γάτο» καὶ πού ξεχάσαμε ν' ἀναφέρουμε ψηλότερα.

Ἐπίσης, τὰ τέλη τοῦ 1919 καὶ τὶς ἀρχές τοῦ 1920 βγήκε τὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικὴ Ζωή», ὅπου στὸ τρίτο του τεύχος, ἀρχὴ-ἀρχή, δημοσιεύεται μιὰ σύντομη ἐπιθεώρηση τοῦ καφφενεῖου «Μαῦρος Γάτος».

Ἐπίσης τὸ 1919 ἐβγήκε τὸ περιοδικὸ «Ἀπόλλων», πού δὲν εἶχε μεγάλη διάρκεια, καὶ τὸν ἴδιο χρόνο ἐβγήκε ἢ «Λύρα» τοῦ Γ. Μπούρλου καὶ ὁ «Δόγος» τοῦ Γ. Νάζου, πού καὶ τὰ δύο εἶχανε καλὴν ἐμφάνιση, κ' εἶταν ὄργανα τῶν φίλων τοῦ Ἀγγελου Σικελιανοῦ. Στὰ δύο αὐτὰ περιοδικὰ δημοσιεύτηκαν ἀρκετὰ καλὰ πράγματα, μὰ δυστυχῶς ἐβόυσαν γρήγορα, ὅπως ἄλλως τε ὅλα ὅσα βγήκανε μὲ κάποια πλούσιαν ἐμφάνιση.

Ὅμοιως, σὰν ἕνας ἀντίτυπος τῆς ζωηρῆς πνευματικῆς κίνησης, πού τότες εἶχε δημιουργηθῆ στὴν Ἀθήνα, εἶδανε τὸ φῶς ἀρκετὰ περιοδικὰ καὶ σ' ἄλλα κέντρα, ὅπου ὁμοίως εἶχε ζωηρὴ ἢ πνευματικὴ κίνηση. Ἐν' ἀπὸ τ' ἀξιολογώτερα εἶναι ὁ «Λόγος» τῆς Κωνσταντινουπόλης πού βγήκε τὸ Νόεμβρη τοῦ 1918 κ' ἐκράτησε ἴσαμε τὸ 1922, συμπληρώνοντας σχεδὸν τέσσαρες ὀλόκληρες χρονιές. Καὶ στὰ 43 τεύχη του ἐδημοσιεύτηκανε πολλὰ ἀξιό-

λογα λογοτεχνικά ἔργα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα. Καὶ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν, δείγμα τῆς ζωηρῆς πνευματικῆς κίνησης πού τότες εἶχε δημιουργηθῆ ἐκεῖ, ἐβγήκε τὸ περιοδικὸ «Διώνυσος» πού εἶταν ὄργανο τῶν ἐκεῖ νέων, καὶ ἢ «Ζωὴ» τοῦ Α. Μελαχροينوῦ, πού εἶχε ὡραίαν ἐμφάνιση, μὰ δυστυχῶς καὶ μικρὴ διάρκειαν.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε «Τὰ Νιάτα» τῆς Μυτιλήνης, πού ζήσαν ἀρκετὰ, καὶ δημοσιέψαν ἀρκετὴ καλὴν ἐργασία, καθὼς καὶ τὸν «Ἐσπερο» τῆς Σύρας, πού ἔζησε κ' αὐτὸς περισσότερο ἀπὸ ἕνα χρόνο.

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ περιοδικὰ καὶ σ' ἐκεῖνα πού εἶχανε δικὴ τους προηγούμενη παράδοση, ὅπως ὁ «Νουμᾶς» καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς Ἀλεξάντρειας, ἐσυγκεντρώθηκε μεγάλο μέρος τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τῶν θαμῶνων τοῦ «Μαύρου Γάτου» καὶ τοῦ γενικώτερου λογοτεχνικοῦ ὄργανισμοῦ, πού ἢ συγκέντρωση ἐκείνη ἐδημιούργησε. Κ' οἱ γραμματολόγοι κ' οἱ μελετητὲς τῆς νέας λογοτεχνίας μας, μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ περιοδικὰ πρέπει νὰ ψάξουν, ἂν θέλουνε νὰ γνωρίσουνε τὴ ζωηρὴν ἐκείνην περίοδο, πού ἀσφαλῶς ἐσυντέλεσε κατὰ πολὺ νὰ πῆσῃ ἢ πρόληψη ἐναντίον τῆς δημοτικῆς μας, καὶ νὰ δημιουργηθῇ κ' ἕνα κάποιο ἀναγνωστικὸ κοινὸ, πού νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν νέα λογοτεχνία μας.

Δυστυχῶς, διάφορες αἰτίες ἀναγκάσανε τὸ «Μαῦρο Γάτο» ν' ἀλλάξῃ διεύθυνση καὶ ὄνομα. Καὶ οἱ διάφορες λογοτεχνικὲς συντροφίες σιγά-σιγά σκορπιστήκανε γιὰ νὰ μὴν ξανασυγκεντρωθοῦνε πιά. Ἡ ἐξακολούθηση τοῦ πολέμου, ἢ νῆκ ἐπιστράτευση πού ξανάσπυρε τὸ ἄθος τοῦ ἐλληνοσυνετισμοῦ στὰ βῆθη τῆς Μικρῆς Ἀσίας γιὰ νὰ καταλήξῃ ἐκεῖ πού κατὰλήξε, τὸ ὄμο κερδοσκοπικὸ πνεῦμα πού ἐκληροδότησε ὁ πόλεμος στοὺς ἀνθρώπους καὶ οἱ δυσκολίες τοῦ βίου, πού γίνονταν μέρα τὴν ἡμέρα βαρύτερες, δὲν εἶτανε καὶ τόσο εὐνοϊκὰ γιὰ τέτοιου εἶδους λογοτεχνικὲς συγκέντρωσεις. Κ' οἱ νέες συνθήκες τῆς ζωῆς, πού σκορπίσανε τὶς συντροφίες τοῦ «Μαύρου Γάτου» στοὺς τέσσαρους ὀρίζοντες, τοὺς νεώτερους τοὺς ἀναγκάσανε νὰ ζητήσουνε γρήγορα πρακτικὲς ἐνασχόλησεις, ὅπου μαραινόνε τὴν πνευματικὴ τους ἰκμάδα, καὶ τοὺς παλαιότερους τοὺς ἀναγκάσανε νὰ ξεοδεύουν ὅλες τὶς ὥρες τοὺς σ' ἐξαντλητικὴν ἐργασία, πού δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ χάνουνε καιρὸ σὲ συγκέντρωσεις καὶ συζητήσεις.

Ἀπὸ τότες τὰ καθαρὰ λογοτεχνικά περιοδικὰ περιοριστήκανε σιγά-σιγά,

καὶ στὴ θέση τους ἐπληθύνανε τὰ κερδοσκοπικά, πού λέγονται «λαϊκά», καὶ πού δὲν τὰ ἐνδιαφέρει καθόλου ἡ πρόδο τῆς νέας λογοτεχνίας μας. Δυστυχῶς κ' οἱ ἐκδότες τοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου, πού παρουσιάστηκαν ἄφτονοι ἀπὸ τὸ 1920 κ' ἐδῶ, δὲν ἐφανήκαν ἱκανοὶ μήτε νὰ πληθύνουνε τὸ ἀναγνωστικὸ μας κοινὸ, πού εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν νέα λογοτεχνία μας, μήτε καὶ νὰ τὸ συγκρατήσουνε. Γιατί, βιαζόμενοι γιὰ τὰ γρήγορα κ' εὐκόλα κέρδη, σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν περὶωριστήκανε κυρίως νὰ δημοσιεύουνε ξένα μέτρια κερδοσκοπικά ἔργα καὶ σὲ μεταφράσεις κακόζηλες, πού κάναν ἀνθρώποι συνήθως πού δὲν εἶχανε καμμιά σχέση μὲ τὴν λογοτεχνία μας. Καὶ θυμούμαστε ἀκόμη τὴν φράση τῶν ἐκδοτῶν, πού συσταίνανε στοὺς μεταφραστὲς τους νὰ μὴν τοὺς κάνουνε λογοτεχνικὲς μεταφράσεις, ἐνοώντας μ' αὐτὸ νὰ μὴ μεταχειρίζονται μήτε καθαρὴ δημοτικὴ, μήτε σωστή καθαρεύουσα, φανταζόμενοι, πὼς μ' αὐτὴ τὴ σαλάτα θὰ ἱκανοποιούσαν ὅλα τὰ γούστα γιὰ νὰ πραγματοποιοῦνε περισσότερα κέρδη.

Μὰ μὲ τὸ κερδοσκοπικὸ καὶ κακόζηλο αὐτὸ πνεῦμα, ἔπειτ' ἀπὸ χίλια τόσα βιβλία πού δώσανε μεταφρασμένα στὸ φῶς, ἀπὸ τὸ 1920 κ' ἐδῶ, δὲν ἐσυντέλεσανε μήτε ἢ δημοτικὴ μας νὰ σχηματιστῇ ὅσο θάπρεπε, ὅποταν θὰ μπορούσε τώρα νάχε ἀντικαταστήσει γενικὰ τὴν καθαρεύουσα, καὶ νὰ δημιουργηθῇ ἕταιμιὰ καινούργιαν ἐκδοτικὴν ἀνθιση, σ' ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, μήτε τ' ἀθάνατα κλασικὰ ἔργα τῶν ξένων λογοτεχνιῶν νὰ δοθοῦνε στὴ γλῶσσα μας, ἔχτος ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις,

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΟΙ ΓΛΥΠΤΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΦΥΤΑΛΑΙ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ἐκτὸς αὐτῶν, εἶχον ἀκόμη κατασκευάσει καὶ διάφορα ἄλλα μνημεῖα, προτομές καὶ ἀνάγλυφα. Φωτογραφίες τῶν ἔργων αὐτῶν εἶδον εἰς τὸ λεύκωμα πού διητήρησε ὁ υἱὸς τοῦ Γεωργίου, Θεόδωρος Φυτάλης.

Τὸ μνημεῖον τῆς οἰκογενείας Λιάμπεη καὶ τῆς οἰκογενείας Ι. Πρωτοπάτη. Τὸ πρῶτον ἐστήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα τὸ δεύτερον εἰς τὴν Σμύρνην.

Σχετικῶς μὲ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα, ὑπάρχει

ἐνθ' αὐτὰ διάζεται ν' ἀποχτήσῃ κάθε νεαρὴ λογοτεχνία πού ἐπιθυμῆ νὰ γίνῃ βιώσιμη καὶ νὰ προσδέψῃ. Ὡς τόσο, οἱ ἐκδότες μας, πού γιὰ μόνο τους ἰδανικὸ ἐβάλενε τὸ γρήγορο κ' εὐκόλο κέρδος, μὲ τὰ κακόζηλα ἀναγνωσμάτα πού γεμίσανε τὶς προθήκες τους, ἀπομακρύνανε τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ πούχ' ἐνδιαφεροῦνται μὲ τὴν νέα λογοτεχνία μας, ἐνθ' τὸ ἄλλο, πού ἀπλῶς ἐζητοῦσε νὰ περάσῃ εὐχάριστα τὴν ὥρα του, σήμερ' ἀποροφήθηκε ἀπὸ τὰ «λαϊκά» περιοδικά, ὅπως εἶτανε φυσικὸ, πού προσφέρουνε τὰ ἴδια πράγματα καὶ ἴσως καλύτερα σὲ πολὺ, πάρα πολὺ μικρότερες τιμές. Κ' αὐτὸ εἶν' ἐκεῖνο πού ἐδημιούργησε τὴ σημερινὴ λογομὲνη κρίση τοῦ βιβλίου.

Ἔτσι, οἱ συνθήκες πού σκορπίσανε τὶς λογοτεχνικὲς συντροφίες τοῦ «Μαύρου Γάτου», ἐναρκόσανε καὶ τὸ λογοτεχνικὸν ὄργανισμὸ πούχε δημιουργηθῆσει ἐκείνη ἢ περίοδος, πρὶν ἀκόμη δόσει τοὺς καρπούς πού περιμέναμε. Κ' οἱ βιωτικὲς συνθήκες, καὶ τὸ πρακτικὸ πνεῦμα, πού ἔφερε στὸν κόσμο ἢ μεταπολεμικὴν περίοδο, μὲ τὸ ὄμο κέρδος καὶ τὸ θερμὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ γράμματα ἐκείνης τῆς περιόδου, πού εἶναι ἢ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ κάθε ζωηρὴ πνευματικὴ δημιουργία. Κ' ὅσο οἱ συνθήκες αὐτὲς κυριαρχοῦν, χωρὶς κρατικὴν ἢ ἰδιωτικὴν ὑποστήριξη, μοιραῖο εἶναι ἢ νέα μας λογοτεχνία νὰ βαδίσῃ τὸ δρόμο τοῦ ξεπεσμοῦ καὶ νὰ μείνῃ χωρὶς ἀξιόλογη συνέχεια, ὅπως δυστυχῶς δείχουν ὅλα τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν.

εἰς τὴν ἐφημερίδα Αἰὼν ἢ ἐξῆς ἀγγελία: «Κατασκευάσαντες δύο μνημεῖα ἐκ μαρμαροῦ, κεκοσμημένα δι' ἀναγλύφων παριστάντων, τοῦ μὲν ἐνὸς τὴν οἰκογένειαν Λιάμπεη, ἢν οὗτος θνήσκων ἀποχαιρέτα, τοῦ δευτέρου τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ἐκπροσωποῦσαν οἰκογένειαν τοῦ ἀποβιώσαντος Ι. Πρωτοπάτη, καὶ μέλλοντες ν' ἀποστείλωμεν τὸ μὲν εἰς Ἰωάννινα, τὸ δὲ εἰς Σμύρνην, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ θέσωμεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν εἰδημόνων. Πρὸς τοῦτο δύνανται οἱ βουλόμενοι νὰ ἐπισκεφθῶσιν τὰ ἐν λόγῳ ἔργα ἐν τῇ ἐν Νεαπόλει Ἀνδριαντοποιεῖῃ ἡμῶν, καθ' ἐκάστην μέχρη τῆς 22 τοῦ τρέχοντος μηνός ἀπὸ

2-5 ώρας Μ. Μ.— Έν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1869. Οἱ Ἀνδριαντοποιοὶ Γ. καὶ Α. Φυτάλαι·

Ὀλόσωμον τὸν ἀνδριάντα τοῦ ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Τὸ μνημεῖον Βασιλείου. Τὸν ἀμβώνα τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Τὴν ἡρωίδα Βουβουλίνα εἰς ἀποχαιρετιστήριον ἀνάγλυφον παράστασιν. Τὸ μνημεῖον τῆς Ἀννης Τύμπα. Προτομὲς εἰς τὰ πρόσωπα Ι. Σπάρταλη, Εἰρήνη Βιτάλη, Α. Μπαλτατζή, Dora d'Istria, Ἀγλαΐα Ἀντωνιάδου, Ζωὴ Λευκαδίτου, Ἀσπασία Κιτσική, Ἀργυρῶ Μεταξᾶ, Π. Κορωνάτος, Ἐλένη Ἀρχιγένους καὶ Σαραντῆς Ἀρχιγένους.

Ἐκτὸς ἀκόμη αὐτῶν, ὑπάρχει ἡ πρωτομὴ εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Εὐαγγέλου Σαγοπούλου, ἔργον τοῦ Λαζάρου Φυτάλη. Τὸ μνημεῖον παρηγγέλθη εἰς τὸν Ι. Πλάκα καὶ ἐστήθη στὸ Νεκροταφεῖον τὸ 1890 — ἐποχὴ ἔπου ὁ Λάζαρος εἰργάζετο γιὰ λογαριασμὸ ξένων ἐργαστηρίων.

Μὲ τοὺς Φυτάλας ἡ γλυπτικὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν πιστὴ μίμησι τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων. Δι' αὐτῶν, τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, διατηροῦν τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των. Καίτοι τὸ ὄλον πνεῦμα μὲ τὸ ὅποιον ἔδλεπαν τὸ θέμα τοὺς ἦτο ρυθμισμένον ἐπάνω στὴν ἀντίληψιν τῆς κλασικιστικῆς παραδόσεως, ὡστόσο διασώζουσι μιὰ πραγματικὴ ἀλήθεια σ' αὐτά. Ντύνουν τὸ ἀγαλμα. Ἐπιμελοῦνται πολὺ τὴν πτυχολογίαν του, δίδοντες σ' αὐτὴν λεπτομερῆ κάπως ἀκρίβεια. Δίνουσι φυσικὴν ἔκφρασιν στὸ πρόσωπο. Αὐτὸ δὲν ἦτο λίγο. Ἦτο ἕνα μεγάλο βῆμα γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἔπου τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔζησαν κοντὰ τοὺς, ἤθελον νὰ τοὺς παριστάνουν ὡσάν νὰ ἦσαν ἀρχαῖοι θεοί! Μάλιστα ὅπως τοὺς ἔδωκε ἡ τέχνη τῆς παρακμῆς. Ἡ γλυπτικὴ τέχνη πολὺ ἀργότερα ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλασικισμοῦ. Ὁ ρεαλισμὸς ἐμφανίζεται καθαρὰ μὲ τὸν Φιλιππότη. Τὴν ἐποχὴν ποὺ ἤκμασαν οἱ Φυτάλαι, τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀρχαίας τέχνης, γιὰ λόγους γενικωτέρους, ἔξουσε ἀκόμη ἀμείωτον πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Ἡ κοινωνία τῶν χρόνων ἐκείνων ἐστηρίζετο κατὰ γράμμα ἐπάνω στὰ ἀρχαῖα ρητά. Καὶ δὲν εἶχε ἄλλη πρωτοβουλία παρὰ πῶς νὰ τὰ ἀποστηθίῃ! Μιὰ τέτοια λοιπὸν τάσι ἀντιπροσωπεύει καὶ τὸ ἔργο τοῦ: ἕνα κλασικισμὸ ποὺ ὄλο καὶ ἀπομακρύνεται καθ' ἑκάστην σὲ πῶς σύγχρονες πηγές.

Ἔργα συνθετικὰ δὲν μᾶς ἔδωκαν. Ἔργα μὲ σύλληψιν δική των. Ἐὰν εἶχον ἐργασθεῖ τοιαῦτα, ἀναμφιβόλως θὰ τὰ ἐγνωρίζαμεν. Ξέρομεν μόνον ὅτι εἶχον ἐκτελέσει σὲ προσχέδιον τὸν Νικητα-

ρᾶν φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ἀλβανὸν τραυματίαν. Τὴν ἰδέαν τὴν ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ ἐξιστόρησιν τοῦ ἐπεισοδίου ποὺ διετήρησε ὁ καθηγητῆς Ν. Σαρηγιάννης.

«Μετὰ τὴν μάχην, τὴν περιφρῶν μᾶχην τῶν στενῶν, τὴν κατὰ τοῦ Δράμαλη, ὁ Νικηταρᾶς ζητῶν τὸν Σισίνην, εἶχε ἐξέλθει ἔξω ἀπὸ τὴν παρεμβολὴν ἔπου ἐστρατοπέδευον. Μέσα εἰς τὸ σκότος συνητήθη μὲ κάποιον τραυματίαν Ἀλβανὸν, εὐσπλαχνισθεὶς δὲ αὐτὸν ὁ γενναῖος Νικηταρᾶς, ἔπου ὠδύρετο καὶ παρεκάλει νὰ εὐρεθῆ ἀνθρώπος νὰ τοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι, ὥστε νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς πόνους, τὸν ἐσήκωσε στὸν ὤμον καὶ τὸν μετέφερε εἰς τὴν παρεμβολήν. Καθ' ὁδὸν ὁ ἀλβανὸς τραυματίας διὰ τινος λεπιδὸς ἔκοψε λαθραῖως ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ δόστρυχον, διὰ νὰ τὸν ἐκχέσῃ ὡς ἐνθῆμιον τοῦ ἥρωος ἐκείνου, ὅστις τὸν ἔφερε. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ χεὶρ τοῦ ἀλβανοῦ ἔτρεμε, δὲν ἤδυνήθη νὰ διαλάβῃ τὸν σωτήρα του, ὅστις ὑποπτεῖσας ἐπίβουλον τινα σκοπὸν τοῦ Ἀλβανοῦ ἔτε ἠσθάνθη τὴν λεπίδα εἰς τὸ ἰνίον τῆς κεφαλῆς: εἶσαι ἄπιστος, μωρὲ ἀλβανέ, τῷ εἶπεν, ἐνῶ ἐγὼ ζητῶ νὰ σὲ σώσω, σὺ θέλεις νὰ μοῦ τρυπήσῃς τὴν κεφαλὴν; Ὁ δὲ Ἀλβανὸς δεικνύων εἰς αὐτὸν μετὰ δακρύων τὸν πλόκαμον, τὸν ὅποιον ἀπέκοψε, τῷ εἶπε: θὰ κάμω τὸ χαῖμαλί μου, τὸ ὅποιον θὰ μ' ἐνθυμίζῃ πάντοτε ὅτι ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν εἶνε καλλιτέρα ἀπ' ἐκείνην τῶν Τούρκων!» λέει ἡ διήγησις τοῦ καθηγητοῦ Ν. Σαρηγιάννη.

Ἐπὶ τῇ θάσει αὐτῆς συνέλαβον τὴν παράστασιν. Δὲν εἶνε γνωστὸν ἐὰν ἔκαμον ἐκτέλεσιν τῆς συνθέσεως στὸ μάρμαρον. Στὸ περιοδικὸν Ἀττικὸν Μουσεῖον τοῦ 1883, ὑπάρχει τὸ σχεδιάσμα τῆς μὲ τὸ πάρα πάνω ἀπόσπασμα, Ἀπὸ τὸ σχεδιάσμα αὐτὸ δύναται κανεὶς νὰ

ἐννόησῃ πῶς θὰ ἦτο ἡ σύνθεσίς του. Μὲ τὸ ἀριστερὸν τοῦ χέρι ὁ Νικηταρᾶς, στηρίζει στὴν πλάτη καὶ στὸν ὤμον, τὸν τοῦρκον τραυματίαν στρατιώτην. Αὐτὸς μὲ τὸ μαχαίρι του, κόπτει, σύμφωνα μὲ τὴν διασωθεῖσαν παράδοσιν, μέρος ἀπὸ τὴν πλουσίαν κόμην τοῦ ἥρωος τῶν Δερβενακίων. Ἦθελε νὰ ἐκχέσῃ ἐνθῆμιον τῆς στιγμῆς ἐκείνης τῆς σωτηρίας του. Ὁ Νικηταρᾶς ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα διαφορετικὰ καὶ στραφεὶς πρὸς αὐτὸν τοῦ λέει ὅσα ἀναφέρει ἡ στιχομυθία τοῦ ἐπεισοδίου. Καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ ἐπεισοδίον ἐξήτησαν νὰ παραστήσουν. Καὶ ἂν ἡ σύνθεσις αὐτὴ ἐξετελεῖτο, ἐὰν δηλαδὴ τοὺς ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο, θὰ εἶχαμεν ἕνα ἔργον εἰς τὸ ὅποιον θὰ βλέπαμεν καὶ μίαν ἄλλην μορφήν τοῦ Ἀγῶνος. Ὅχι τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἐχθρόν, ἢ τὴν νίκην ἀλλὰ μιὰ ἀνωτέρα ὑπεροχὴ, ἕνα γενικώτερον διδάγμα, μιὰ πραγματικὰ πολιτισμένη χειρονομία ἂν καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὅποιον ἠσθάνθησαν τὸ πρᾶγμα αὐτοί, εἶχε μᾶλλον πῶς ἂν ἀδειξῇ τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλλήνος ὡς Χριστιανοῦ!

Ἔχουν παρέλθει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ διελύθη τὸ ἐργαστήριον τῶν Φυταλῶν 50 περίπου χρόνια. Ἡ τέχνη, ἐν τῷ μεταξύ, ἐκινήθη ὄλο καὶ πρὸς ἄλλες, διαφορετικὰς ἀπόψεις. Ἀκολουθοῦσα, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τῆς—ἡ ζωγραφικῆς, ἡ διακοσμητικῆς, ἡ ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ ποίησις—τὴν κίνησιν ποὺ εἶχε στὴν Εὐρώπῃ, ἰδίως εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν, παρουσίασε ἀρκετὰ ἔργα. Στὰ ἐπόμενα ἄρθρα μας, θὰ ἐξετάσωμεν ποιά ἐργαστήρια συνέχισαν τὴν γλυπτικὴν ἐμφάνισίν της, εἰς τὸν τόπον ἔπου ἡ πλαστικὴ φόρμα ἔχει δώσει τίς πῶς σοφές, τίς πῶς ἀφθαστες, τίς πῶς ἀσύγκριτες αἰσθητικὰς συνθέσεις καὶ ὠραιότητες.

A. ΔΡΙΒΑΣ

ΝΥΧΤΩΔΙΑ

Τὴ νύχταν ἀναλύθηκε στὰ δάκρυα ἡ βιολέτα στὴ νυχτωδία ποὺ ἔπαιζαν τὰ φλόουτα τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς πηγῆς τὸ στάλαγμα στὸ μυρωμένο κῆπο τόσο γλυκὰ ποὺ ἐστέναζε δὲν τ' ἄκουσα ποτέ μου.

Κι' ὅπως στὸ νέο ξανθὸ βλαστὸ καὶ στ' ἄνθος τὸ κλεισμένον ῥεῖ ὁ χυμὸς στὸ μίσχο του κι' ἀπλώνει μὲς στὰ φύλλα ἐαρινὸν προμήνυμα καὶ σκίσημα γλυκὸ, χυμὸς ἡ τὴν ἀγάπην σου μὲς στὴν καρδιά μου ἐκύλα.

Δὲν ξαίρω πῶς θὰ σοῦ τὸ πῶ, σὰν κάμω καὶ τολμήσω πῶς σ' ἔκσταση μὲ βύθισες καὶ μ' ἔδρασε μὲ μάγια, μπροστὰ σου ἕνα στέναγμα κι' ἕνας λυγμὸς θὰ γίνω, μιὰ νότα ἢ ἕνα τρέμισμα σ' ἕνα γλυκὸ σορντινο.

ΒΑΣΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΓΙΩΤΗΣ Ο ΘΕΟΜΠΑΙΧΤΗΣ

Ὅσο πήγαινε ἡ χλοογὴ τόσο καὶ πῶς δυνάμωνε. Οἱ γυναῖκες, ποὺ τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶχαν μαζευτὴ στὸ πεζοῦλι τῆς κυρᾶ-Σβόχαινας σταυροκοπήθηκαν. — Θεοῦλη μου, τί σαματὰς καὶ κακὸ εἶν' αὐτὸ, ῥώτησε ἡ Γιώτση τοῦ Θεοδώρου. — Ἄ τσακώθηκαν τὰ κόμματα, ἐκλόγως ἐθαύμαζαν, συλλογίστηκε ἡ Κωσταντοῦ κι' ἔτρεξε νὰ πᾶ νὰ δῆ γιὰ τὸν ἄντρα της.

— Μωρ' τί κόμματα καὶ ξεκόμματα, συνεπλήρωσε ἡ Λένη τοῦ Καβράκη, ἐγὼ σοῦ λέω ὅτι τσακώθηκαν τὰ παιδιά τῆς ρούγας μὲ τὰ παιδιά τὸ δέντρο κι' ἄντι νὰ μᾶστε τὰ πράματά σας ὄσες ἔχετε.

— Ἀούα, Ἀούα... Ἀούα... Ἀούα... Σὲ λίγο ὄλο τὸ παιδομάνι φάνηκε ν' ἀνεβαίνει τὸ κελτερίμι τοῦ Ἀϊ-Σώστη, π' ἄνηφορῆσαι ἴσια κατὰ τὸ Τσιόκα τῆ βρύση. Τὸ συνεθισμένον πανηγύρι. Μροστὰ, φορτωμένους τὴ βαρέλα του, μὲ μερικὰς ἀγκαλιὰς γρασιδὶ στὴν ἀμασάλην του καὶ τὸ σακκάκι ριχμένον στὴν πλάτη, ἀγκομαχώντας ὁ Γιώτης ὁ Στουραΐτης, καὶ πίσω ἡ μαριδα, τὸ παιδομάνι ὄλο τοῦ χωριοῦ, τὰ παιδιά τῆς ρούγας μὲ τὰ παιδιά τὸ δέντρο, ἀπὸ τοῦ Ἀϊ-Νικόλα, ἀπὸ τὴν τσεριεῖς, ἀπὸ τὰ Τρανά, ἴσως κι' ἀπ' τὸ φορτόσι.

— Ἀούα, Ἀούα Θεομπαίχτη... Ἀούα. Καμμιὰ γυροῦσε τὰ κοιτοῦσε, ἀλλὰ ἡ μαγκαρία τόσο καὶ θύμωνε.

Δυὸ τρεῖς μαγαζάτορες, μόλις εἶδαν τὸ νταραβέρι ποὺ γινότανε ἀφίσανε τὴ δουλειά τους καὶ τρέξαν νὰ σταματήσουν τὸ κακὸ, ὁ Γιάννης τῆς Κωσταντοῦς μάλιστα ἄρπαξε καὶ μιὰ θεοχαντζάρα.

— Πίσω μωρὲ διαβολοσπάσματα, γιὰτί σὰς ἔφαγα, βρυχώτανε, κι' ἄρπαξε τὸ Γιώτη ἀπὸ τὸ ξεκομπωμένον γελέκο καὶ τὸν ἔσυρε στὸ μαγαζί.

Τὸ παιδομάνι τόσο καὶ πῶς φούργωσε καὶ δὲν τὸ κουνοῦσε πο τὸ μαγαζί, μ' ὄλα τὰ παληόνερα πόπεσαν πάνω τους.

— Ἀούα Θεομπαίχτη... Ἀούα... ἔξω τὸ Θεομπαίχτη. Οἱ γυναῖκες τέλος νοιώσανε τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν προστατεύσουν. Παράτησαν τὴ δουλειά τους, ἄλλες τὸ καλτσούνι, ἄλλες τ' ἀδράχι καὶ πήγαν νὰ τὸν ξεβγάλουνε.

Ἐπὶ ἀπὸ ὅρα κατόρθωσαν νὰ τὸν βγάλουνε ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα, κατὰ τοῦ Χρηστογιάννη, καὶ νὰ τὸν πᾶνε στὸν ἀγρῶνα, ποὺ εἶχε τὸ κονάκι του.

— Μωρ' κακόμοιρε τί θέλες κι' ἔταξες στὴν Ἀϊ-Παρασκευῆ—μεγάλῃ ἡ χάρις της—προσφορά, χωρὶς νὰ τῆς δῆς, δὲ σκέφτεσαι πῶς μπορεῖ νὰ σὲ κρεμοτσακίσει καμμιὰν ὥρα, αὐτοῦ ποὺ γυρίζεις τὰ λόγγα, μάλωνε ἡ κυρᾶ-Κωσταντοῦ μόλις μπῆκαν μέσα στὸ κονάκι του.

— Ὅχι... κυρᾶ-Κωσταντοῦ, ἀρρώστησα καὶ τὸταξα, δὲν τὸταξα στὰ καλά καθούμενα, καὶ τώρα ποὺ παράδες... Δυὸ μῆνες ἄρρωστος κατ' ἀπ' τὴ σκυιά εἶχα κι' ἔτσι ἀπεφασίσα κι' ἔταξα... καὶ τάζοντας ἔγινα καλά... Ἀλλὰ τώρα...

— Τί ἀλλὰ καὶ ξαλλὰ, πρόσθεσε ἡ νύφη τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα; θέλησες νὰ κοροϊδέησες μὲ τὴν μεγαλόχαρην. Θὰ βάλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὄλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὄλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτὸ. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κρεῖ φώνασαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικόρη, ἀκούτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονται γιὰ τὸ χᾶτηρι σου, τρίχα εἶληψε. Θᾶκλεινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευσαι παιδιά, θὰ κριματίζουσαν τρεῖς φορές, θὰ γίνουσαν φονιάς.

— Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπαις ἡ μάννα του, παρὰ ποὺ ζεῖ γι' ἁμαρτίες.

— Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζιλὶ τὸκανες τὸ χωριό, σήκωσε τὴ φωνὴ τῆς κι' ἡ Μπαρδάσαινα τοῦ καντηλανάφτη, ποῦχε πέντε γενιὰς δικῆς τῆς καντηλανάφτηδες, τὸν πατέρα της, τὸν ἄντρα της, τὰ παιδιά της, τὸ γαμπρὸ της καὶ τὰ δύο τῆς ἀνηψίδια, τὸ Γιώργο τὸ Σεβαστιανὸ καὶ τὸ Θύμιο. Γιώτη!... ἔ Γιώτη! ἐγὼ ἡ Μπαρδάσαινα σοῦ λέω, δῶσε τὸ τάξιμο γιὰτί—Θεὸς σχωρέσεμ ποὺ πιάνω κακὸ λόγο στὸ στόμα μου—οἱ χάρες δὲν γελιῶνται.

Ὁ Γιώτης, καθισμένος πᾶ στὸ σουντοῦκι μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, δὲ μιλοῦσε. Πέραςε κἀμπόση ὥρα.

Μέσα στὴ σιωπῇ τῆς ἀγρῶνας ἀκούστηκαν ἄξαφνα νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες τὸν ἔσπερινὸ γοργά, δυνατὰ ὁ Γιώτης, σήκωσε τὸ κεφάλι.

— Διπλοκάμπανο μουρμούρισε, τί εἶν' αὔριο...

— Παραμονὴ τῆς μεγαλόχαρης, τῆς Ἀϊ-Παρασκευῆς, καὶ σταυροκοπήθηκαν ὄλες: «Βοηθεία μας ἡ αὐριανή».

Σηκώθηκε ὁ Γιώτης ἀπὸ τὸ σουντοῦκι, κούνησε δεξιά, ἔξερβιά, τρεῖς, τέσσερες φορές τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι, ὀλοένα ἐπάνω του, κάτι μουρμουρίζοντας.

— Δὲν σώνονται ἔτσι τὰ κρίματα Γιώτη, δὲν σώνονται, φώναξε ἡ Λένη τοῦ Πλιμιντζούρη.

— Ποῦ νὰ τὸ σῶσου ὁ ἔρμος, ποῦ νὰ τὰ σῶσου... δὲ σώνονται... περισσότερο κριματίζουμαι... Ζῶ γιὰ νὰ κριματίζουμαι... ἔχετε δικίον, αὔριο... σὰν αὔριο τέτοιο καιρὸ, κωράδες μου, ἔδω...

Κι' ἄρχισε νὰ μετράῃ στὰ ροζασμένα χέρια του.

— Ἐνα... δύο... τρία... πέντε, ὄχι... πέντε... μπορεῖ καὶ πέντε... ποῦ νὰ θυμοῦμαι ὁ κωμοκρίτης.

Ἐξαφνα κοκκίνησε. — Ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια ἔχω ταμένη προσφορά στὴν Ἀϊ-Παρασκευῆ... θὰ πᾶ νὰ τὸ πῶ τοῦ παπα-Μερέκα... Ὅχι, τοῦ δεσπότη θὰ πᾶω νὰ τοῦ πῶ, θὰ πέσω στὰ πόδια του, ξαλάφρωση νὰ ζητήσω.

«Δέσποτά μου, θὰ τοῦ πῶ, κριμάτση, τάμα ἔταξα στὴ μεγαλόχαρην τὴν Ἀϊ-Παρασκευῆ, τὴν πανηγυρίστρα τοῦ χωριοῦ, καὶ δὲν τὸκανα, χρόνια τώρα πέντε πάνε' μὰ δὲ φτάνει αὐτὸ μόνον».

— Μπράβο Γιώτη, νὰ τοῦ πῆς καὶ τὸ ἄλλο.

— Γύρισα ὄλο τὸ χωριό, μᾶζεψα ἄλλοῦ λάδι, ἄλλοῦ λεπτὰ γιὰ τὸ τάμα, καὶ στὸ τέλος τὰ χάλασα, πολυχρονεμένε μου.

— Νὰ τοῦ πῆς γιὰ ρακί, εἶπε ἡ Τσολαρίνα.

— Βέβαια θὰ τοῦ πῶ «τάμα ρακί στὴ βίγλα τοῦ Νιόνιου τοῦ Ἀμπατογιάννου», ἔτσι δυὸ φορές κριμάτση, ἡ χάρις της θὰ μὲ «τεμπρώσῃ (τιμωρήσῃ)», τὸ ξέρω, τὸ περιμένω ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ, Δέσποτά μου, ξαλάφρωση σοῦ ζητῶ...

Κεῖνη τὴ στιγμὴ ἔφτασε ἡ νύφη τοῦ ἡ Κονδύλου μὲ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Θεμιστοκλή.

— Ἀγγελοχρονεῖται, τοὺς φώναξαν, πρέπει νὰ φωνάξετε τὴ γρηθ-Σβόχαινα νὰ τὸν ξορκίσῃ μὲ τὰ ξορκία της, θὰ πάθῃ ὁ ἀνθρῶπος.

— Καὶ δὲ κυτᾶμι νὰ τὸν πάρουμι στὸ σπῖτι, εἶπε ἡ νύφη τοῦ ἡ Κονδύλου.

— Μπα σὲ καλὸ σας, ὁ ἀφρισμένος κι' αὐτὸς εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα, θέλτε νὰ πῆσῃ τὸ σπῖτι νὰ σᾶς πλακώσῃ καὶ μαζὺ μ' αὐτὸν καὶ σᾶς... παιδιά ἔχεις, δὲ σκέφτεσαι, μάλωνε ἡ Γρηθ-Κρέμια.

— Χαζομάρες, εἶπε ὁ Θεμιστοκλής, πρέπει νὰ τὸν πάρουμι στὸ σπῖτι, δὲ βλέπεις πῶς εἶναι... αὐτὸς δὲν εἶναι γιὰ ζωή...

Ἐμπρὸς Γιώτη, σήκω νὰ πᾶμε στὸ σπῖτι.

— Θὰ πάω πρώτα στὸ Δεσπότη, θὰ πάω μπροστὸ στὸ κόνισμά της νὰ τὴν προσκυνήσω, θὰ πάω τὸ τάμα.

— Ἐμπρὸς στὸ σπῖτι, τοῦπε ὁ ἀνεψιὸς του, ἀγριεύοντας λιγάκι, ἄλλο τάμα γιὰ ρακί δὲν ἔχουμε, κάνε καὶ χωρὶς τάμα.

— Ὅχι... Ὅχι... Φευγάτε... θέλω νὰ μείνω μόνος' τί δουλιὰ ἔχετε σεις μαζὺ μ' ἕνα κριματισμένον, μ' ἕνα Θεομπαίχτη μ' ἕνα ποὺ γελᾷ τοὺς ἀγίους, Φευγάτε... θέλω νὰ μείνω μόνος... Ἀφήστε με.

— Παραλοῖζεται, εἶπε μιὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες.

Μέσα στὸν ἀγρῶνα οἱ γυναῖκες στέκανε ἀμίλητες κυτῶντας ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.

— Πρέπει νὰ τὸν ἀφίσουμε κι' ὁ Θεὸς βοηθὸς του, εἶπε ἡ Κρέμια, πᾶμε καὶ νύχτασε.

Ἐπὶ ἀπὸ δυὸ μέρες, τὴ μέρα τῆς Ἀϊ-Παρασκευῆς, ποὺ τὸ χωριὸ πανηγύριζε, τὰ παιδιά τῆς ρούγας βῆκαν τὸ Γιώτη κατ' ἀπ' τὴ σκυιά, στὴν ἴδια μεριά ποὺ χρόνια τώρα, ἄρρωστος, εἶχε τάξει τὸ τάμα στὴ μεγαλόχαρην, πεθαμένον, μὲ γουρλωμένα μάτια, μ' ἀνοιχτὸ στόμα, μὲ τεντωμένα τὰ χέρια πρὸς τὰ ἐπάνω.

Ἐτρεξε ὄλο τὸ χωριὸ καὶ πρώτα ἀπ' ὄλες ἡ Γρηθ-Σβόχαινα μὲ τὰ ξορκία της. Τὸν ἔπλυναν, τὸν σαβάνωσαν καὶ τὸν ἔβαλαν μέσα στὴ νεκροκάσσα τῆς μεγαλόχαρης τῆς Ἀϊ-Παρασκευῆς. Τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἔθαβαν, οἱ γυναῖκες τὸν σχώρεσαν.

— Θεὸς σχωρέστον ἔτσι εἴμαστε ὄλοι, ζοῦμε γιὰ νὰ κριματίζουμε, καὶ μόνον τὰ παιδιά στὴ ρούγα φώναξαν.

— Ἀούα, αούα Θεομπαίχτη... Καλὰ τὰ παθες.

Δ. Ν. ΓΑΛΑΝΗΣ

ΕΞΟΡΙΣΤΗ

της M. DELLY

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Όταν η Μυρτώ άπομακρύνθηκε, συνεχάρησαν όλοι την κόμησα για την όμορφιά, την άρχοντική χάρη και την τόσο φυσική ευγένεια της νεαρής συγγενισσάς της. Ο κόμης Ματθίας Gisza δέ φαινόταν λιγότερο ένθουσιασμένος μαζί της, κι' ή Ειρήνη, τάχε βάλει με τη Μυρτώ, έξ αιτίας του θαυμασμού του εξαδέλφου της προς αυτή την «ξένη», καθώς την έθεωρούσε βαθύτερα.

Η Τέρκα, που φερόταν ως τότε με καλωσύνη προς την Μυρτώ, άλλαξε λίγο-λίγο, βλέποντας ότι ο Μίτσι, ο έλεκτός της και ο άχώριστος, δονόνταν φλογερά με την ξαδέρφη της. Κι' αυτή επίσης, γι' άλλη αιτία, έξήλεσε τη νέα και της έδειχνε μια μεγάλη ψυχρότητα, της έφέρνητο σχεδόν τόσο άσχημα όσο και η δευτερότοξη αδερφή της με τα πειραχτικά και πικρά λόγια της.

Η κόμησα Gisèle έμενε εύτυχώς πάντα ή ίδια, αλλά δεν άντιλαμβανόταν ή δεν ήθελε να άντιληφθή την έχθρότητα των θυγατέρων της προς τη Μυρτώ. Η λίγο νοθή και άδιάφορη φύση της δεν άπησχολείτο με το άν υπέφερε ή Μυρτώ, κι' ή άδυναμία άλλωστε για τα παιδιά της της απέλειπε και την παραμικρή έπίπληξη προς αυτά.

Ότόσο έπεφυλάσσοντο για τη Μυρτώ ώρισμένες άνταμοιβές στη σχεδόν άσπληγη ζωή, τη στερημένη από διασκεδάσεις, που περνούσε στον Πύργο των Milcza, πλάι στις κοσμικές άσχολίες των εξαδέλφων της. Άλλωστε ή στοργή του Μίτσι περιέκλειε μέσα της κι' εκείνη του Ρενά, άπάνω στον όποιον έξασκούσε σίγουρα πραγματική έπίδραση. Έπί πλέον αυτή είχε προσελκύσει και τη συμπάθεια της Ρόζας, έξαιρετης και ήσυχης γυναίκας, μαζί με την όποια τελειοποιούσε τα γερμανικά της και μιλούσε συχνά για φιλολογία, θέμα αγαπητό στη Βαυαρέζα που είχε κάμει άρκετές σπουδές σχετικά.

Άπό τέσσερις μέρες ή οικογένεια Zolanyi είχε μεταφερθεί στη Βουδαπέστη, καθώς έσυνήθιζαν κάθε χρόνο, για τις γιορτές των Χριστουγέννων. Έγκαταστάθηκαν στον παλιό πύργο που ήταν ιδιοκτησία του Milcza και που τότε ήταν στη διάθεση τους, όπως και τα σπίτια του στο Παρίσι και στη Βιέννη. Έκεινο το πρωί ή κόμησα και τα παιδιά της είχαν άναχωρήσει για να περάσουν την παραμονή και την ήμέρα των Χριστουγέννων στον πύργο του Selzy, λίγα χιλιόμετρα έξω από τη Βουδαπέστη. Δέ σκέφθηκαν καθόλου να πάρουν μαζί τους και τη Μυρτώ μολονότι οί πυργοδοσπόται του Selzy ήταν συγγενείς των Gisza...

Και ή νέα άπόμεινε μόνη με τη Ρόζα για τη γιορτή των Χριστουγέννων μέσα στο μεγάλο, παλιό και άσπληρο άνάκτορο όπου φτερούγιζαν οί άναμνήσεις των προγόνων του πρίγκηπος Agrad. Η σκέψη της τώρα πήγαινε στο Voracz. Τί ήταν αυτή έτούτη ή γιορτή ή τόσο γλυκειά, ή τόσο παρήγορη για τις χριστιανικές καρδιές; Η ψυχή της ήταν ακόμα έπαναστατημένη ή είχε καθησυχάσει σιγά-σιγά;

Οί ειδήσεις από το Voracz ήσαν πολύ σπάνιες και πολύ σύντομες. Η κόμησα είχε γράψει πολλές φορές στο γιοι της κι' εκείνος της είχε άπαντήσει με έπισκεπτήρια πολύ σύντομα χωρίς νέ της δίνη καμιά λεπτομέρεια της ζωής του. Μονάχα από ένα γράμμα της Καταλίας προς τη Θύλδα, την άνεψιά και βαφτιστική των, έμαθαν οί Zolanyi κι' ή Μυρτώ τις συχνές σχέσεις του πρίγκηπος Milcza με τον πάτερ Joaldy, τις έκδρομές του νέου μέσα στα κτήματά του, στο Voracz, τις οδηγίες που παρείχε στους Ίσπαν για να καλυτέρευη την τύχη των όσων ζούσαν. Η θαλαμηπόλος, που ήταν από φυσικό της έχμηθη και γνώριζε την άποστορή του Milcza προς τις φλυαρίες, πολύ λίγο ξανουγόταν σε τέτοιες πληροφορίες. Άλλά μολαταύτα αυτές είχαν γεμίσει την καρδιά της Μυρτώς από χαρά κι' έλπίδα. Άν ο πρίγκηψ έβγαине μόνο τον έξω, άν άπησχολείτο με τους άλλους, τους ταπεινούς και τους φτωχούς, για τους όποιους ήταν ύπόλογος ενώπιον του Θεού, είχε σχεδόν σωθεί.

Ο Miclos, κρατώντας την ύπόσχεσή του, έγραψε στη Μυρτώ και την έ πληροφορήσε ότι ο πρίγκηψ Milcza τότε είχε ξαναπάρει στην ύπηρεσία του και ότι τώρα ήταν εύτυχιμένος, πολύ εύτυχιμένος! Ο κύριός του τού φερόταν πολύ καλά, δεν τού έδειχνε πιά την πρώτη σκληρότητα.

«Σας εύχαριστώ γι' αυτά με όλη μου την καρδιά, δεσποινίς Μυρτώ, έτελείωνε το γράμμα του το παιδί.

Παρακαλώ κάθε μέρα το Θεό να σας κάνει εύτυχιμένη και να κάνει την Έξοχότητά του λιγότερο θλιμμένη».

Ολιμμένος θάταν χωρίς άμφιβολία, ακόμα σ' αυτές τις ήμέρες των οικογενειακών έορτών, ο καύμένος ο πρίγκηψ, μόνος στη μεγαλοπρεπή κατοικία του. Η άνάμνηση τού μικρού του Karoly θά τού είχε γίνει πιά έντονη, πιά καταθλιπτική...

Η Μυρτώ τέντωσε άξαφνα τ' αυτή. Η πόρτα που χρησίμευε να συγκοινωνή ήταν άνοιχτή, κι' από τον προθάλαμο έφτανε μια φωνή.

— Φροιάίν, άκούστε!... Θα νόμιζε κανείς... ναί, άλήθεια, θα νόμιζε κανείς πως είναι ή φωνή του πρίγκηπος Milcza! Η παιδαγωγός άναπήδησε λίγο κι' άκουσε μια στιγμή.

— Μά δεν ξέρω... Αυτό θάταν άπίστευτο!

Η Μυρτώ σηκώθηκε με ζωρότητα, διέσχισε το γειτονικό δωμάτιο κι' άνοιξε την πόρτα προς τόν προθάλαμο...

Ναί, ήταν εκεί, με το πρόσωπο έξημμένο, άκούοντας τις βεβιασμένες έξηγήσεις που τού έδινε ένας ύπηρέτης λυγισμένος μπροστά του, ενώ πίσω του στεκόταν άλλοι ύπηρέτες, με ταπεινό κι' άνήσυχο έξωτερικό.

Άλλά το πρόσωπό του φωτίστηκε άπότομα, προχώρησε προς τη Μυρτώ μ' άπλωμένο το χέρι...

— Μυρτώ, είστε εδώ τουλάχιστο!... Ο Μακρί μ' έ πληροφορήσε πρόδ όλίγου πως ή μητέρα μου κι' οί άδελφές μου δεν βρίσκονται εδώ κι' έπρόκειτο να ρωτήσω άν τις είχατε ακολουθήσει κι' έσεις... Μά να πού είστε εδώ! είπε μ' έναν εύθυμο τόνο σκύβοντας για να της φιλήση το χέρι.

— Τί έκπληξη! μουρούσιες εκείνη με μια συγκίνηση που δέ μπορούσε να την άποκορύψει. Σκεπτόμουν άκριβώς πόσο θάταν φλυβερή για σας αυτή ή γιορτινή μέρα, εκεί κάτω...

— Ναί, θάταν τρομερά άν έχτες μια άποκάλυψη τού έξαιρέτου πάτερ Joaldy δεν έρχόταν να μου βγάλή το βάρος που με πίεζε και με κρατούσε αϊχμάλωτο. Άποφάσισα άμέσως αυτό το ταξείδι για να περάσω με την οικογένειά μου τα φτεινά Χριστουέγνα. Μόλις έφτασα όμως εδώ βοήκα έναν προθάλαμο κακοφωτισμένο, μ' ελάχιστη θερμότητα, δίχως ύπηρέτες!... Χτυπάω, δέ φαίνεται κανένας, ξαναχτυπάω, έπί τέλους άπεφάσισα να έμφανισθούν οί κύριοι αυτοί...

Και με μια περιφρονητική χειρονομία έδειξε τους ύπηρέτες των όποιων ή στάση ήταν ακόμα άνησυχαστική.

— . . . Φαίνεται πως έπειδή λείπει ή μητέρα μου νόμισαν πως έχουν το δικαίωμα να το ρίξουν έξω και να μ'ήν τους μέλει για τίποτα...

— Πρέπει νάσαι έπιεικής σήμερα, εξαδέλφέ μου, είναι παραμονή των Χριστουγέννων, είπε γλυκά ή Μυρτώ.

— Έστω, θά τους συγχωρήσω αυτή τη φορά... Σερεστή, πήγαινε να έτοιμάσεις το διαμέριμά μου, πρόσθεσε άπευθυνόμενος στο θαλαμηπόλο του που στεκόταν μπροστά του με τη βαλίτσα στο χέρι.

Έβγαλε την πυκνή γούνα του, την έδωσε σ' έναν ύπηρέτη και στράφηκε προς τη Μυρτώ:

— Μά σας άφηκαν μόνην εδώ;

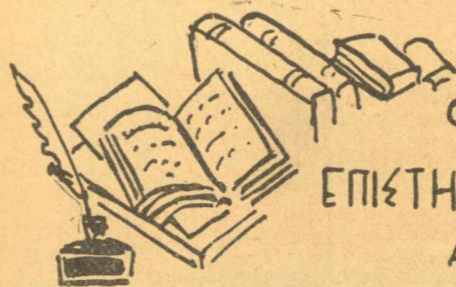
— Όχι, ή φροιάίν Ρόζα έμεινε κι' αυτή.

«Έκεινος μάζεψε τα φρούδια του κι' είπε δυσχερατισμένος:

— Η μητέρα μου μπορούσε να μ'ή σ' αφήσει σ' αυτή τη μοναξιά μια τέτοια γιορτή... προπάτησαν αυτή την πρωτοχρονιά, ύστερα από το όδυνηρό σας πένθος... Μά άν είναι στο Sezly, γιατί δέ σας πήρε μαζί της; Οί Gisza είναι συγγενείς σας...

— Χωρίς άμφιβολία δέ θέλουν να μ' άναγνωρίσουν για συγγενή τους, είπε ή Μυρτώ σκεπτικά. Άλλωστε προτιμώ νάσαι έτσι, έξ αιτίας τού πένθους μου. Στο Sezly ίσως νάχουν μεγάλες συγκεντρώσεις κι' εγώ πραγματικά δεν έχω θέση εκεί.

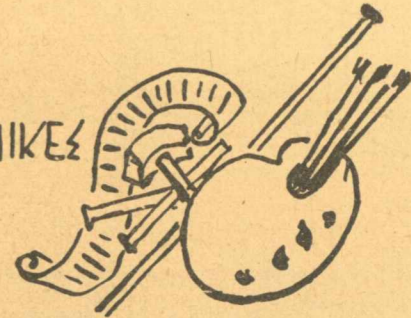
(Ακολουθεί)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ - ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΘΛΟΝΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

— ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ περιοδικό «Ευρώπατος» δημοσιεύει, από μιάν ειδική έρευνα, τις άπαντήσεις δυο συγγραφέων στην έρώτηση: σε ποιά έπιρροή είχαν ένωώσαι για να άκολουθήσουν το άχάριστο έπάγγελμα τού λογίου.

Ο πρώτος συγγραφέας, ο Τανκρέντ Μαρτέλ, άπαντά:

«Έκεινο πού μ' έκατάφερε να γίνω συγγραφέας, είναι μια άκατανίκητη κλίσις που έξεδηλώθη από τα παιδικά μου χρόνια. Σε ήλικία πέντε έτών έμαθα να διαβάζω και, σιγά-σιγά, μ' έκυρίευσεν ή μουσική των λέξεων της ώρας μας γλώσσας. Με τον Ρονσαρ, τον Λαφονταίν και τον Ούγκω, έζησα ώρες εκστάσεως! Άλλά δέ παρατηρητής, δ μυθιστοριογράφος άφυπνίσθη με το διάδασμα τού Μπαλζάκ, τού Γκωτιέ και τού Φλωμπέρ... Άπό εκείνη τη στιγμή έσχημάτισα τη γνώμη πως τίποτα δεν έφθανε την τέχνη, την τέχνη να κάνω τους άλλους να συμμερίζονται τα ύπέρτατα αισθήματά μου, μετά την ίκανοποίηση έμού τού ίδιου».

Ο δεύτερος συγγραφέας, ο Ζαν ντε Μοννεφού, άπαντά:

«Η άπόφασις να γράψω ελήφθη σε μιάν εποχή που είχα περισσότερο ένστικτο παρά λογική. Σε ήλικία πέντε χρόνων άνήγγειλα στην καμμένη τη μαμά μου: «Θά φτειάξω βιβλία». Ο μουσικός σκοπός μου ήταν ίσως να μ'ή μάθω να διαβάζω και να μ'ή μάθω τη γραμματική!»

— Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ συγγραφέας Φράνκ Thiess, σε μια τελευταία μελέτη του, έπισημάνει την προσοχή μας στο γεγονός ότι οί συγγραφείς που περνούν ευκολότερα τα ήρια τού τόπου και τού χρόνου είναι οί λυρικοί ποιητάι. Η λυρική ποίηση, λέει, είναι ή μόνη μορφή της λογοτεχνίας που μπορεί να συγκινήσει όλες τις καρδιές, σ' όλες τις χώρες και σε κάθε ήλικία, άνεξαρτήτως της παραδόσεως και της εκπαίδευσσεως.

— Η ΕΙΔΗΣΙΣ πως για το προσεχές βραβείο Νόμπελ για την Ειρήνη θά υποβληθή ή υποψηφιότης τού Έριχ Ρεμάρκ, τού συγγραφέως τού έργου: «Δυτικών Μέτωπων: Ηρεμία», εξήγησε την όργην τού Συνδέσμου των Γερμανών Άξιωματούχων, δ όποιος έγραψε στην Έπιτροπή τού Βραβείου Νόμπελ, ότι μια τέτοια άμοιβή θά άποτελούσε «έθριν κατά τού παλαιού στρατού». Ο Συνδέσμος περιγράφει το βιβλίο ως «μικρολόγον, διεστραμμένον και υποβολιμαίον» και ως «άποσκοπύον εις την δυσφήμιση των ήρωϊκών άγωνων όλων των γερμανικών φυλών κατά τά τέσσερα χρόνια τού Παγκοσμίου Πολέμου».

— Ο ΟΡΟΣ «Ευρωπαϊκή Συναυλία», που έως τώρα χρησιμοποιούσαν ή διπλωματία για να χαρακτηρήξουν την άνύπαρκτη όμόνοια των κρατών της ήπείρου μας, ήλθεν έπί τέλους καιρός να χρησιμοποιηθή και στην κυριολεξία του. Έπί τή άνάρξει των εργασιών της Συνελεύσεως της Κοινωνίας των Έθνών έδόθη, διά τού άσυρμάτου, μία συναυλία της όποιας οί έκτελεσται βρίσκόντουσαν στις τέσσερες άκρες της Ευρώπης.

«Η όρχήστρα, άνήγγειλε μια γυναικία φωνή στους καταπλήκτους άκροατάς, άπαρτίξεται ως έξης: το πιάνο βρίσκεται στο Βερολίνο, το πρώτο βιολί στη Βιέννη, το άλλο στο Μιλάνο, το δμπος στο Λονδίνο, το κλαρινέτο, ή κορνέττα και το μπάσσο στη Ζυρίχη. Οί μουσικοί έχουν καθένας έναν δέλεκτη που τούς έπιτρέπει να παρακολουθούν τούς συναέλφους των άπολύτως όσάν να βρίσκόντουσαν στην ίδια αίθουσα». Ο διευθυντής της όρχήστρας βρίσκόταν στο Βερολίνο. Βέβαια δεν έκρατούσε μπαγκέττα διηύθυνε τους μουσικούς του, παίζοντας σ' ένα πιάνο ιστορικό, που άνήκεν άλλοτε στον Μπαχ.

Οί αίθουσες τού Βερολίνου, τού Μιλάνου, τού Λονδίνου κλπ. ήσαν συνδεδεμένες με τον σταθμόν άσυρμάτου της Ζυρίχης, από τον όποιον εξεπέμφθη ή συναυλία σ' όλους τούς δέκτας τού κόσμου. Άν εξαίρεση κανείς τού βιολί, που καθυστερούσε λιγάκι, το πείραμα έσημείωσε πλήρη έπιτυχία.

— ΕΝΑ άνέκδοτο τού Στρέζεμαν, τού Γερμανού ύπουργού των Έξωτερικών και μελετητού τού Γκαίτε. Παρηκολούθησε, τελευταία, μια παράσταση τού «Έχθρου τού Λαού». Το δράμα τού Ίψεν τού είχε, φαίνεται, κάμει δυνατή έντύπωση κ' ένας από τους σκείλους του ενόμιμος ότι μ'ήκε στη σκέψη του λέγοντας:

— Οί πλειοψηφίες έχουν πάντα άδικο.

Και ο Στρέζεμαν:

— Η πλειοψηφία των θεατών ήταν άσφαλώς της γνώμης σας.

— ΜΕ την έναρξη της θεατρικής σαιζόν, στο Παρίσι, θά γίνουν τα έγκαίνα τού νεοστυλισμένου Theatre Pigalle, το όποιον θεωρείται ως ή τελειότερη αίθουσα, έφωδιασμένη με όλες τις τεχνικές τελειοποιήσεις μιας σύγχρονης σκηνής.

Τά έγκαίνα θά γίνουν μ' ένα νέο έργο τού Σασά Γκιτρύ. Ο τίτλος του είναι «Ιστορίες της Γαλλίας». Θέμα του: τα μεγάλα έπεισόδια της Γαλλικής Ιστορίας. Η τελευταία σκηνή τού έργου έστηρίζεται στην παρουσίαση τού στρατάρχου Φός και την άναπαράσταση της δραματικής συναντήσεως του με τούς Γερμανούς πληρεξούσιους για την ύπογραφή της άνακωχής. Η άντίδρασις όμως των ειρημιστών υπήρξεν άποτελεσματική και οί συγγραφείς—ήθοποιός άναγκάσθηκε να βγάλη τη σκηνή αυτή από το έργο του, «λόγω των προσπάθειών που καταβάλλοντα σήμερα από όλες τις μεριές ύπερ της παγκοσμίου ειρήνης», γράφει το «Έντρανζέζιάν». Για να έπιβεβαιωθή το ρηθέν— συμπληρώνει ή «Κομμεντιά»— ότι ποτέ μια «Ιστορία της Γαλλίας» δεν είναι πλήρης!

— ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ κόσμο έκαμε αισθηση τελευταία μια καταγγελία έπί λογοκλοπήν κατά τού συνθέτου της «Ραιμόνας».

Μια παρόμοια καταγγελία είχε γίνει πρόσ όλίγου εναντίον τού Bizet, τού συνθέτου της «Κάρμεν». Όταν ο Μπιζέ παρακολούθησε τις πρόβες της «Κάρμεν», ή πρωταγωνίστρια τού είπε πως δεν της άρεσε ένα τραγούδι της πρώτης πράξεως. Αυτός έδοκίμασε να το ξαναφτιάξη.

Άλλά παρ' όλες τις προσπάθειές του δεν κατώρθωνε να εύχαριστήση την πρωταγωνίστρια. Έν τή μεταξύ έπλησίαζε ή ώρα της παραστάσεως, Τί να γίνη; Ο Μπιζέ παίρνει ένα παλιό και άγνωστο τραγούδι και το παρεβάλλει στο έργο αντί τού δικού του. Η έπιτυχία ήταν πρωτοφανής.

Έπειτα όμως από ένα χρόνο ένας άκροατής άνεγνώρισε στο τραγούδι της «Κάρμεν» μια παλιά του άρια. Ο άκροατής ελέγετο Yradier και έβινε άλλοτε μαθήματα ώδικής στην αυτοκράτειρα Εύγενία την άρια την είχε δημοσιεύσει σε μια συλλογή. «Ισπανικά λουλούδια» που έξεδόθη το 1864. Έν τή μεταξύ όμως ο Μπιζέ είχε πεθάνει και δεν μπορούσε ν' άλλάξη την άρια του. Οί εκδόται τότε των δυο μουσικών συμφωνήσανε να γράψουν κάτω απ' τη μουσική τού κομματιού μια σημείωση: «Μίμησις ενός Ίσπανικού τραγούδι, ιδιοκτησία των έκδοτών τού Μενεστρέλιο». Έτσι ο Yradier έπέτυχε να άναγνωρισθούν τα συγγραφικά τού δικαιώματα, δεν κατώρθωσε όμως να μοιρασθή την δόξα με τον Μπιζέ.

— ΣΤΟ ΜΠΟΥΕΝΟΣ ΑΫΡΕΣ ζή πάμπανος ο Άρτουρο ντε Ναβάς, ο κυριώτερος εκπρόσωπος τού δημοτικού τραγούδι της Άργεντινής. Η φήμη του άρχισε πρό σαράντα χρόνων, όταν για πρώτη φορά μ'ήκε σ' ένα φωνόγραφο στην Άργεντινή. Ένας Ίταλος άκουσε μια μέρα τον νεαρό Ναβάς, να τραγουδάη με συνοδεία κιθάρας, και τόσο ένθουσιασθήσθε απ' τη φωνή του, που τού εζήτησε να τραγουδήση μερικά τραγούδια μπροστά στο γραμμόφωνο. Πριν περάση μια έβδομάδα, όλοι οί Ίταλοί πλανόδιοι παίχται φωνόγραφου τότε παρακάλεσαν να τραγουδήση, και όταν σε λίγο έγκατεστάθη στο Μπουένος Άϊρες ή πρώτη εταιρία φωνογράφων, τον προσέλαβε άμέσως.

Άλλά ο Άρτουρο ντε Ναβάς δεν ήταν άπλός τραγουδιστής. Έδημιουργούσε μόνος του δημοτικά τραγούδια, φτιασμένα για να συγκοινωνή την καρδιά των συμπατριωτών του. Ένα μάλιστα, το Il Carretero—Ο καρροτσέρης— είναι έξοχο στο είδος του: γεμάτο νοσταλγία, συγκίνηση, χρώμα, έχει δημοφιλέστατο. Ο Ναβάς έκέρδισε απ' αυτό 8.000 πιάστρα (πάνω από 25.000 σημερινές δραχμές), ποσό άσήμαντο άν τού συγκρινώμε με δ, τι κερδίσει σήμερα ο συνθέτης ενός μετρωτάτου ταγκό. Για τον καιρό του όμως το ποσό αυτό ήταν σημαντικώτατο.

Τώρα γέρος και πτωχός, ξαναπήρε την κιθάρα του και τραγουδάει για το ραδιόφωνο τα παλιά του τραγούδια. Και είναι συγκινητικό να βλέπη κανείς αυτόν τον άνθρωπο που γνώρισε άλλοτε τον πλούτο και την έπιτυχία, να τρέχη τώρα, με μια παλιά κιθάρα στο χέρι, από τον ένα στον άλλο ραδιοφωνικό σταθμό για να κερδίση το ψωμί του.

Κι' όμως ο λησμονημένος αυτός τραγουδιστής έχει μια θέση στη λογοτεχνική Ιστορία της πατρίδας του είναι ένας απ' τούς πρώτους δημοτικούς ποιητές της Άργεντινής.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Κρίνουμε κάθε έργο που μ'ας στέλνεται σε δυό αντίτυπα].

Ρούπερτ Μπρούκ: Τα άπαντα, μετάφραση και πρόλογος Γλαύκου Αλιθέρος, Αλεξάνδρεια, 1925. Το όνομα του Ρούπερτ Μπρούκ έγινε άρκετά γνωστό στον τόπο μας τον τελευταίο καιρό, εξ'αφορμής του ανδριάντος που πρόκειται να του στηθεί στο νησί της Σκύρου, το έργο του όμως άγνωστο γιατί δεν υπάρχουν στη γλώσσα μας μεταφράσεις των ποιημάτων του. Απτή την έλλειψη λοιπόν ήρθε να πληρωθεί, έδω και λίγα χρόνια, με το παραπάνω βιβλίο δ. κ. Γλαύκος Αλιθέρος.

Ας πούμε τώρα δυό λόγια παρεκδοτικά για τη δουλειά του μεταφραστή. Τότε μόνο μπορεί να παραδεχτούμε πως μια έμμετρη μετάφραση μ'αξ ικανοποιεί, όταν δίνεται και στη γλώσσα μας σαν έργο πρωτότυπο και δε μ'αξ φέρνει στην ανάγκη να ανατρέξουμε στο ξένο κείμενο για να εξηγήσουμε ορισμένα σημεία του ή για να πεισθούμε πως ο ποιητής δεν περιέπεσε σε σφάλματα που αφήνει από αδυναμία και αδεξιότητα ο μεταφραστής. Ο άναγνώστης λοιπόν ενδιαφέρεται πρώτα απ' όλα γι' αυτό: να του δοθεί το ξένο έργο ούδ' αδημιούργημα της εθνικής του λογοτεχνίας, σε τρόπο που να μην καταδεικνύεται παρά απ' το βαθμό της επιτυχίας ή προσπάθειας του μεταφραστή, κι όχι από τη σειρά των ελαττωμάτων στην απόδοση γενικά. Τ' άλλα, οί χάρες του πρωτοτύπου οί ξεχωριστές κι ο χαρακτήρας ο προσωπικός — αν υπάρχει — θα διασωθούν ανάλογα με τα όρια, στα όποια αναγκαστικά περιορίζεται κάθε τέτοια εργασία, και με τη λογοτεχνική ικανότητα του ανθρώπου που την καταπιάνεται. Οί καλύτερες μεταφράσεις που έχουν γίνει στη γλώσσα μας, απ' τα πρώτα ακόμα χρόνια της φιλοσοφικής μας άνθησης, διακρίνονται κυριώτερα απ' την άφομοιωτική τους, ως την ονομάσουμε έτσι, έπιτυχία, που δεν αφήνει να φανεί, παρά όπου δεν υπάρχει τρόπος να κρυφτεί, ή απόσταση που θα ξεχωρίζει πάντα δυό γλώσσες διαφορετικές. Χωρίς αυτή τη βασική προϋπόθεση κάθε μετάφραση, έστω και με τις καλύτερες προθέσεις καμωμένη, είναι προορισμένη να αποτύχει.

Έπειτα ή μετάφραση των άπάντων ενός ποιητή δε μπορεί παρά να συναντήσει τις πιό αφάνταστες δυσκολίες, που για να υπερνικήσει θοδυν χρειάζεται ταλέντο κι άφοσίωση όχι απ' τα συνηθισμένα. Είναι αλήθεια, βέβαια, πως πολύ καλύτερα θα γνωρίσουμε έναν ποιητή διαβάζοντας το σύνολο των έργων του παρά άποσπάσματα. Όπως τυχαίνει όμως τις πε-

ρισσότερες φορές, δε μπορεί μέσα σ' όλα αυτά να μην υπάρχουν, κοντά στ' άριστουργήματα, μέτρια κι' ασήμαντα άκόμα. Η έκφραση του τελείου δε συλλαβάνεται, αλλοίμονο, σε κάθε περίπτωση, αλλά μόνο σε στιγμές προνομιούχες που ανυψώνουν την ανθρώπινη φύση μας ίσαμε, χωρίς υπερβολές, τη θεϊκή. Ο εύσυνειδητος λοιπόν μεταφραστής έχει χρέος, αν συναισθάνεται την εθθύνη του και σέβεται πραγματικά τον ποιητή του, να διαλέξει ύστερα από εξαντλητική μελέτη μ'εξ' απ' το πλήθος των έργων του μονάχα όσα αποτελούν την δόλοτελα προσωπική έκδηλωση της άνεπτυγμένης τέχνης του κι' αξίζουν επομένως να γίνουν γνωστά σε περισσότερο κοινό. Η άδυναμία του να κάμη αυτή την αναγκαία διαλογή φανερώνει πως δεν έπρόσεξε όσο έπρεπε τον ποιητή που μεταφράζει για να εκτιμήσει δίκαια τις άρετές του και τα ελαττώματά του, ή το λιγώτερο δεν έχει εκείνη τη μόρφωση τη γενικώτερη, που θα τον βοηθούσε για την άπαραίτητη σύγκριση με τα έργα των άλλων και για την δριστηκή τοποθέτησή του μέσα στο πλαίσιο της τέχνης. Ο αλλόγλωσσος άναγνώστης δεν έχει βέβαια καμμία ανάγκη να διαβάσει όλα όσα έγραψαν οί ξένοι, αντίθετα με τον έπαγγελματία φιλόλογο και κριτικό, παρά μόνο όσα φέρουν τη σφραγίδα του προσωπικού και το γνώρισμα της μεγαλοφυΐας. Όλες αυτές όμως οί παρατηρήσεις ίσως να μην έχουν τη θέση τους, ποιός ξέρει, προκειμένου για έναν ποιητή όπως ο Μπρούκ, που μ'αξ είναι ιδιαίτερα αγαπητός για λόγους συμπωματικά εθνικούς και γιατί πέθανε τόσο νέος αφήνοντας πίσω του ένα έργο σχεδόν καταπληκτικό.

Ο Μπρούκ, ο θεός εφηβός με την άπολάνεια μορφή και με την πλουσία του ψυχικότητα, είναι, αλήθεια, μια από τις φωτεινότερες φυσιογνωμίες της Άγγλικής λογοτεχνίας στον αιώνα του. Από την πρώτην ακόμα εμφάνισή του προκάλεσε τη γενική προσοχή κι' άργότερα το θαυμασμό των φιλολογικών κύκλων της πατρίδος του. Περισσότερο όμως απ' όλους τον έτιμωσαν και τον αγαπούσαν ο μεγάλος του φίλος Σέλλεϋ, ο οποίος του αφιέρωσε στο θάνατό του μια από τις θαυμασιώτερες ωδές του. Αλλά ή φήμη του Μπρούκ έμελλε να στερωθεί πιό ύστερα, με τον πρώιμο θάνατό του, που λάμπρινε περισσότερο τ' όνομά του και συνετέλεσε στην πλήρη άναγνώριση της αξίας του. Συνέβη δηλαδή κατιτί ανάλογο μ' εκείνο που παρατήθηκε σ' έναν άλλο συμπατριώτη του, το μεγαλόπνευστο λάρδο που τον έδόξασε ο θάνατος περισσότερο απ' τα έργα του. Και δεν είναι τάχα ιδιαίτερη είνονα των θεών το γεγονός ότι έρθηκαν κι' οί δυό τους την αιώνιαν ανάπαυση (μολοντί δε θα συμφωνούσε σ' αυτό ή φιλοσοφία του Μπρούκ) σε χώμα ελληνική;

Φαίνεται όμως ότι οί έκλεκτοί των μουσών έχουν κι' αυτοί τις άτυχίες των που δεν τους παρακολουθούν μονάχα στη ζωή. Γιατί δε μπορεί να θεωρηθεί καθόλου «ετύχημα», όπως θέλει να την παραστήσει ο κ. Αλιθέρος, ή έκδοση των άπάντων του Άγγλου λυρικού. Ο μεταφραστής ανέλαβε μ' έλαφρη καρδιά άρκα έργα μπροστά στην όποια θα διαστάζαν και οί δοκιμώτεροι εκ των άγγλομαθών λογοτε-

χνών μας και θα ζύγιζαν καλά τις δυνάμεις των πριν αποφασίσουν να κάμουν άρχή. Άκόμα και στον πρόλογο, όπου θα περίμενε κανείς να διαφωτισθεί άρκετά για τη σημασία των ποιημάτων του Μπρούκ, δ. κ. Α. περιπλέκεται σ' ένα πλήθος άσφαιδων και άνακριδίων. Έκτός απ' τις βιογραφικές λεπτομέρειες, που παραθέτονται κι' αυτές ξεχρές και έλλειπείς, όλα τ' άλλα δεν είναι ικανά να μ'αξ δώσουν μια ιδέα καθαρή για το έργο του. Από περιέργεια σ'αξ παραθέτουμε ένα άποσπασμα απ' τον πρόλογο, απ' όπου λείπει έντελώς ή λογική σηνάρτηση, —έκτός αν έχουμε λάθος έμεις και διαφώτιση δε σημαίνει παρά συκοφάνηση και σύγχυση. Ο μεταφραστής έχει τη γνώμη πως τα τρία κυριώτερα στοιχεία της ποιήσεως του Μπρούκ είναι ή Άγάπη, ή Φιλία κι' ή Ποίηση και συνπάγεται: «Είς τα ένσυχιά του, προσθεμένη, ήμίστροπη, ώστε να συνταυτίζεταν και ή λογική του μαζί τους, παρουσίασαν τη ζωή του μοναδική συμφωνία κι' υπόδειγμα βιωτικού τρόπου, όπου το νοητικό στοιχείο της θέλησης ενεργούσε όχι σαν άρνηση, αλλά καταφατικά και ού μ'η θέληση (!)». Ο κ. Αλιθέρος έχει βέβαια την πρόνοια να παραπέμψη, τους όσους θα εάφνιζαν τα άλόκστα σχήματα του λόγου του, σ' ένα διβλίο του όπου «αποδείχνει (;) ότι ή θέληση είναι ή περιέχει πάντα στοιχεία άρνητικά και όχι θετικά». Ο άναγνώστης όμως παίρνει να διαβάσει έναν ποιητή κλασσικής διαγωγίας και δεν έχει καμμία διάθεση να σταματήσει σε κακοχωνεμένα φιλοσοφήματα που προκαλούν, το λιγώτερο, τη θυμική.

Το ίδιο θα του έλεγε κανείς και για τα ποιήματα που μεταφράζει και στα όποια έννοει πάλι να εφάρμοση τις αισθητικές αντιλήψεις, που θαυμάζουμε κάθε τόσο στα έργα αυτών των περιέργων Άλεξανδρινών λογίων, μαθητών του παρεξηγημένου Καβάφη. Είμαστε διατεθειμένοι να δικαιολογήσουμε κάπως την δλοκληρωτική κατάργηση της ρίμας, που μπορεί επί τέλους να άναπληρωθεί με τόσους άλλους άρμονικούς συνδυασμούς, έσω-στικούς. Εκείνο όμως που δε μπορούμε να άνεχθούμε είναι ή περιφρόνηση του μέτρου και του ρυθμού, που παρατηρείται σ' όλα σχεδόν τα μεταφραζόμενα ποιήματα. Παντού θα βρή κανείς χαλαρούς άνυπόφορους, λέξεις τεχνητές και άκαλασθήτες, στίχους χωλούς και σακατεμένους, μια άναρχία τελοσπάντων που δεν παραδέχεται κανένα κανόνα γλωσσικό και μορφικό. Στο ίδιο ποίημα υπάρχουν πολλές φορές διάφορα μέτρα, ή μάλλον έπικρατεί τελεία τεχνική άνωμαλία. Όσο κι' αν φάξει κανείς να βρή ένα απ' τα εκατό περίπου ποιήματα της συλλογής άποδοσμένο ύποφερτά στη γλώσσα μας, θα σταθή άδύνατο να το πετύχει. Ο άτυχος ο Μπρούκ παθαίνει φρικτή παραμόρφωση σε στίχους σαν αυτούς που άφθνοδυν, επαναλαμβάνουμε, σ' όλο το βιβλίο:

Ξαιτίας που την οικηρότατή Του μοίραν
[έβαλε ο Θεός,
ανάμεσα της δόλιας μου καρδιάς και του κερ-
[φιδιού του . . .
... να παίζουμε χαρτιά ή δροθίνο στις πόρτες
[ή έξω...
... και να ολχεύω...

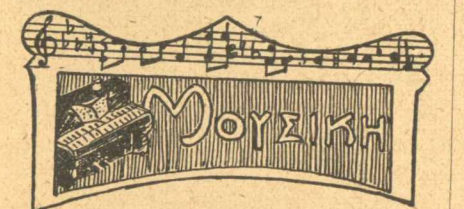
πως ή χαρούμενη λαμπρή τους μηχανή θα
[σπάση . . .
... θα ζαρώνουμε στη χώρα μας νυχτιά . . .
... θα ήσυχάση τον κόπο της άναπνοής σου...

Ας παραθέσουμε όμως καλύτερα ένα δλό-
κλιορον σονέτο, για να μη νομίσουν οί άνα-
γνώστες μας πως άπομονώνουμε έπίτηδες
άσχημους κι' άκατάληπτους στίχους, παρμένο
έντελώς στην τύχη μ'εξ' απ' το σωρό:

Αχ! Θέ να μ' εύρη ο θάνατος πολύ πριν
[κουραστώ
κοιτάζοντάς σε' κι' άξαρνα θα σπαύξη με
[στο σκότος
στη λάσπη και στη μοναξιά της στεργής γής!
[Εκεί
προσμένοντας με ύπομονή, θαρρώ πως κά-
[ποια μέρα,
θα νοιώσω εν' άνεμο ψυχρό να πνέη και μια
[λάμψη
θα ιδώ άμυδρή στα Σύνια κύματα, και θα-
[κούσω,
άνήξαιρος πως οί νεκροί γύρω μου θα τα-
[ράζουν
και τρέμουν. Και θ' αντίληφτώ πού έού
[έχεις πεθάνει,
κι' ως μεγαλόπρεπο όνειρο θα ιδώ σε, που
[χαμογελά,
φωτεινή ως πάντα να περνάς το σκοτεινό ξε-
[ρώνα,
και σκερπική ναόχιζης ναχινοβολής—σαν ένα
[πλάνο ξωτικό φάντασμα με δικό σου άέρα!—
Και κουνώντας και στρέφοντας τόλόχαρο κε-
[φάλι
να περνάς μέσα χαρωπή, στους παλιούς Πε-
[θαμένους.

Όμολογούμε ότι τέτοιες μεταφράσεις δε
γίνονται ούτε από τους πιό πρωτόπειρους
ποεταστρους που βρίσκουν σ' αυτές μια φιλό-
δοξη άσολοία. Άπορούμε τέλος πως δ. κ.
Αλιθέρος πήρε, στα καλά καθούμενα, να
μεταφράση τα άπαντα ενός από τους μεγα-
λυτέρους ποιητές του τελευταίου αιώνας και
να παρουσιάση σε βιβλίο αυτή την πρόχειρη,
τη βιαστική, εργασία, για την όποια θάταν
υπερβολικός κι' ο έπιεικότερος χαρακτη-
ρισμός.

Γ. Κ.

Η Χορωδία Φραγκοπούλου.

Είχα άλλτες γράψει, με την ευκαιρία κά-
ποιας συνάλλας του «Σπιτιού του Κοριτσιού»
για τον Φραγκόπουλον. Κ' είχα τονίση πόσον
συμπαθητικός ήτο το ταλέντο του εκ Κε-
φαλληνίας μουσικού, που μ'αξ είχε παρουσια-
σθή από καιρό με μερικές συνθέσεις («Έλε-
γεια», «Πάρκο» «Ο Τάφος» μερικά («Έμβα-
τήρια») όταν ακόμα έσπούδαζε εις το Ψδετον
κ' έδινε τάς καλύτερας έλλπίδας διά την
μελλοντικήν εξέλιξίν του.

Εύτυχώς αυτήν την φοράν ο Φραγκόπου-
λος έδικαιωσε όλους εκείνους που είχαν βα-
σισθεί εις αυτόν. Και είμαι πραγματικά ετυ-

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Στον εκπαιδευτικό κόσμο και ειδικά
στούς κύκλους της δημοτικής εκπαίδεσεως
σχολιάζεται ή παραίτησις του κ. Κωνσταντα-
ράκη τμηματάρχου της Δημοτικής εκπαίδε-
σεως.

— Όσοτος κανείς δεν γνωρίζει τους λό-
γους αυτής της παραίτησεως.

— Η Έλευθέρα Σκηνή ετοιμάζεται μετá
την «Μάγιά» ν' άναβιάσθω έργον του κ. Ζ.
Παπαντωνίου.

— Έπίσης εις το θέατρον Κυβέλης θ' άνα-
βιάσθω έργον του κ. Παντελή Χόρν.

— Τό «Ατελιέ», ή γνωστή λέσχη Καλλι-
τεχνών, λόγω του μεγάλου αριθμού των αίτη-
σεων δι' έγγραφην μελών πρόκειται να με-
τωκίσθω.

— Θά ένοικιασθή μεγαλύτερον οίκημα εξα-
σφαλίζον την άνεωτέρων όργάνωσιν διαλέ-
ξεων, εκθέσεων, καλλιτεχνικών συγκεντρώ-
σεων και παραστάσεων κ. ά.

— Είναι καταπληκτικός και όμως είναι
άληθής: Η ληστεία των Τρικάλων είχε
άφανταστον άπήχησιν εις τον Εύρωπαϊκόν
τύπον.

— Τό τελευταίον ταχυδρομείον ξένων εφη-
μερίδων υπήρξεν άποκαλυπτικώτατον εις τό
κεφάλαιον αυτό.

— Δεν είναι λοιπόν μόνον ο ιδικός μας
ήμερήσιος τύπος που άνεκάλυψε άφαντάστους
ήρωϊσμούς και προτερήματα εις τον Τζατζάν
άλλά και οί ξένοι.

— Καί έπειδή ο λόγος περι τύπου αξίζει
να σημειωθεί και ένα άλλο καταπληκτικόν.

— Οί Γαλλικοί εφημερίδες περιγράφουν
με ένθουσιωδέστατα σχόλια την υποδοχή που
έκάμαμε πρό μηνός εις τους Γάλλους παλαιούς
πολεμιστάς.

— Τας άψίδας της όδοϋ Σταδίου τάς εξέ-
λαβον ως νυκτερινήν διακόσμωσιν έπίτηδες
δι' αυτούς φιλοτεχνήσαν.

— Έπίσης είδαν φανταστικές φωτοφί-
ας και άλλα πολλά που συνέβησαν μόνον εις την
φαντασίαν των.

— Κατ' αυτές από την έκδοτικήν εταιρίαν
«Πυρός» εκδίδεται το νέον διβλίο της Κας
Κατσημάλη, διά την λαϊκήν τέχνην.

— Το διβλίο αυτό θα περιλαμβάνει και πολ-
λους εγχρόμους πίνακας κεντημάτων κ. ά.

— Ο κ. Μαρίκης εξέδωκε λαογραφικόν
μελέτην με τον τίτλο «Αντίλαλοι από τό
χωριό μας».

— Εις τό ερχόμενον τεύχος των Γραμμα-
των δημοσιεύεται ένα άριστούργημα της με-
γάλης μυθιστοριογράφου Ουίνσετ που έτιμήθη
με τό βραβείο Νόμπελ 1928.

— Τό διήγημα επιγράφεται: «Τρυφερή ανά-
μνηση» και είναι ένα χαρακτηριστικό δείγμα
του ταλέντου της.

— Έπίσης εις σειράν φύλλων θα δημοσιευ-
θουν αξιόλογα έργα συγχρόνων συγγραφέων
διά πρώτην φοράν μεταφραζόμενα εις την
γλώσσα μας.

— Μία επί πλέον σειρά πρωτοτύπου Έλ-
ληνικής συνεργασίας από έκλεκτούς συνεργά-
τας των «Έλλ. Γραμμάτων» θα ένισχύση
την προσπάθειαν που κάμνει τό περιοδικόν
διά να φανή άντίπαλον των προσδοκίων του
διαλεκτού άναγνωστικού του κοινού.

— Η «Ένωσις των Συντακτών» ετοιμάζει
τό ώραιώτατον ήμερολόγιόν της διά την προ-
τοχρονιά, τό «Έλληνικόν έτος».

— Ό εφετερινός τόμος θα είναι και από

ΓΕΩΡ. Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ἀπόψεως πλούτου και ἀπὸ ποιητικῆς ἀπόψεως ἀφαντάτως καλύτερος τοῦ περυσίου. — Εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν στιγμὴν αὐτὴν λειτουργοῦν τέσσαρα μουσικὰ θέατρα, μὲ ἐπιτυχίαν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὰ θέατρα τῆς πρόξας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κώσταν Πτίγγη: Τὸ «ἕνας Φόνος» εἶναι ἕνας καλὸς καμβάς. Ἄν περνούσατε νὰ τὸ πάρτετε, νὰ τὸ ξανακοιτάξετε και νὰ τὸ δουλέψετε περισσότερο, θὰ γίνῃ ἕνα παρουσιάσιμο κομμάτι. Δοκιμάστε λοιπόν.—Χ. Φουρνάρακη: Ὁ κ. Μπαστιάς ἔλαβε τὸ γράμμα σας και λυπᾶται πὸ δὲν ἔφθασε ὡς τὰ χέρια του τὸ χειρόγραφο σας. Δὲν ξέρει, πῶς συνέβη και δὲν ἐλάβατε ἀπάντησιν. Πάντως σὰς ἐκφράζει τὴ λύπη του.—Γ. Μάνσην: Πολὺ πρόχειρο τὸ τραγούδι σας και δίχως βαθύτερη πνοή.—Γ. Α. Σταγειρίτην (Τήνον): Ὁ «Δάμπης» σας μόνον ὡς ἀφέλεια μπορεῖ νὰ παρῆ.—Μάχον Παπαγιάννην (Καρπενήσι): Οἱ στίχοι πὸ μᾶς στελεῖτε δὲν εἶναι, ἀτυχῶς, δημοσιεύσιμοι.—Τάκην Μαυροκέφαλον: Θὰ δημοσιευθῇ ἀλλὰ προσέχετε ἀκόμα περισσότερο τὴ θέματά σας. Στὸν «Ἐρίφη τὸ Δημητρώ» μόνον ἡ λογοτεχνική του μεριά εἶναι καλή. Τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν ἔχετε πλεῖρα συλλάβει.—Γ. Χαλικιόπουλον: Καὶ «Ἡ συντέλεια» και τὸ ποίημα δὲν μᾶς ἱκανοποιοῦν. Τὸ διήγημα ἰδίως θὰ πρεπε νὰ φανερώσῃ κάποια λογοτεχνικὰ χαρακτηριστά.—Πόντην Παπανοῦλον: Τὸ «Φθινόπωρο» εἶναι μὴ κοινοτυπική αἰσθηματολογία. Δὲν μπορεῖ, οὔτε σὰς συμφέρει νὰ δημοσιευθῇ πούθενά.—Γιάννην Τζαβάραν, (Διδυμότειχον). Στὴν προκειμένη περίπτωσιν οἱ γραμματικὲς σας γνώσεις δὲν ἔχουν σημασία. Ἀτυχῶς τὰ τραγούδια σας δὲν μᾶς λένε τίποτε ὡς τραγούδια ἀνεξαρτήτως ἄλλων ἀτελειῶν.—Φανατικὸν Ἀναγνώστην: Οἱ κρίσεις σας καλὲς ἀλλὰ εἴστε λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χορδόν. Τὰ περιοδικὰ πὸ ἀναφέρατε δὲν παρουσίασαν οὔτε ἕνα Σκαρίμπα, οὔτε ἕνα Δενδρινόν, οὔτε τὸσους ἀληθινὰ ἀξιόλογους νέους πὸ παρουσίασαν τὰ Γράμματα. Τὸ θεωρεῖτε μικρὸν αὐτό;—Νικόλ. Μάντζαρην: Δὲν ἀποκροῦμεν τὴν πρότασίν σας. Θὰ σὰς παρακαλοῦσαμε ὅμως νὰ προτιμούσατε συχνότερα τὰ μικρὰ διηγήματα και σπανιώτερα τὰ μεγάλα. Εἶναι ἕνας περιορισμὸς πὸ μᾶς τὸν ἐπιβάλλει ὁ χώρος και ἡ ψυχολογία τοῦ συγχρόνου ἀναγνώστου.—Α. Γιάλαν, Χίον: Τὰ τραγούδια σας δὲν προδίδουν οὔτε περιεχόμενον οὔτε γνώσιν τῆς τεχνικῆς. Δουλέψτε πολὺ και ὕστερα σκεφθῆτε γιὰ δημοσίευσιν.—Φώτον Ἀστέρην: Τὸ παραμῦθι σας κοινοτυπία χωρὶν κανένα ἐνδιαφέρον και χωρὶς τὸ βαθύ νόημα ζωῆς πὸ βρῖσκει κανεὶς στὰ ἔργα κάποτε τῆς λαϊκῆς μούσας.—Φώτην Ἀγγουλέν, (Χίον). Τὰ τραγούδια σας ἔχουν μὴ εὐλικρινεῖα και προδίδουν αἰσθημ. Ὑστεροῦν στὴ μορφή και παρουσιάζουν μὴ φτώχεια στὸ γλωσσικὸ ὄλκον. Διαβάστε δημοτικὰ τραγούδια.—Γ. Π. Μοντάφην (Χίον): Καὶ τὸ «Καράβι» και ὁ «Μπάρμπα Σταύρος» προγραμματικά και ἀκατάστατα γλωσσικά. Γιατὶ βιάζεστε τόσο. Πάρτε κάτι, δουλέψτε το καλά και μὴν ἀποδίνετε καμμιά σημασία στὴν ποσότητα. Λίγα και καλά. Ἐπίσης τὸ τραγούδι σας δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ.—Ἀλκην Αἰώναν (Καλαμάτα): Τὸ τραγούδι σας στίχοι αἰσθηματολογικοί. Τὸ θέμα σας (τὸν ἐργάτη) δὲν

τὸ εἶδατε διόλου. Δ. Γ. Δ. (Τρίκαλα): Δὲν ἔχετε τίποτε πρακτικότερο νὰ κάνετε; Γιατὶ χαλάτε ἀσκοπα χαρτί και μελάνι. Ἄν πάψετε νὰ γράφετε οὔτε σεῖς θὰ ζημιωθῆτε οὔτε ἡ τέχνη.—Β. Μαρουλᾶν (Τρίπολι): Ἀτυχῶς και ἡ «Κοκκίνω» εἶναι μὴ αἰσθηματολογία παιδική χωρὶς νὰ βγαίνη κανένα νόημα. Μὴν πέφτετε στὸ λάθος νὰ νομίζετε πῶς κάθε ἀτομικὸ κι' ἀσήμαντο αἰσθηματικὸ ἐπεισόδι τῆς ζωῆς σας μπορεῖ νὰ εἶναι καθ' ἑαυτὸ διήγημα. Ἡ τέχνη δὲν εἶναι φωτογραφική ἀναπαραστάσις ἐπεισοδίων τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἀναγωγή. Τὰ ἐπεισόδια αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ἀπλὲς ἀφορμὲς γιὰ τὸν τεχνίτη. Προσέξτε λοιπόν.—Χαρ. Τσαγκαράκην (Πύργον): Ἀτυχῶς τὸ χειρόγραφο ἐκείνο ἔχει καταστραφῆ κι' εἴτι δὲν μποροῦμε νὰ ἱκανοποιώμε τὴν ἀξιοσὴν σας. Ὅσο γιὰ τὸ «Προσκυνῶ τὴ χάρι τῆς» εἶναι μὴ περιγραφή πὸ θὰ ἦταν δημοσιεύσιμη ἂν ἔλειπαν οἱ περιττολογίες. Ἐπρεπε τὸ κομμάτι νάνα μὴ ἐντύπωσιν πὸ σφιγτοθεμένη και πὸ δουλεμένη στὸ περιγραφικὸ τῆς μέρας. Οἱ ἐλλείψεις αὐτὲς μᾶς ἀναγκάζουν νὰ μὴν τὴ δημοσιεύσωμε.—Μαρίαν Γ. Δελάνη (Σελήνια Σαλαμίνας): Ποίησις δὲν θὰ πῆ στίχοι. Ἀτυχῶς μᾶς ἐστελεῖτε μόνον στίχους. Θὰ κουραστήτε πολὺ γιὰ νὰ συλλάβετε τὸ νόημα τῆς ποιήσεως. Πρὸς τὸ παρόν, ἐρίσκεστε πολὺ μακριὰ ἀπ' αὐτό.—Δημ. Καναδιάρην, (Γύρανον). Ἀτυχῶς και τὸ δικὸ σας διήγημα εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε νόημα τέχνης. Ἡ διάθεσὶς μᾶς ἀπέναντι τῶν νέων πὸ φιλολογοῦν εἶναι γνωστή. Πρέπει ὅμως κι' αὐτοὶ νὰ μᾶς παρέχουν κάτι πὸ νὰ δικαιολογῇ τὴν καλὴν μᾶς διάθεσιν.—Κ. Μαυρόλοπουλον, (Δράμα). Τὸ «Χινόπωρὸ» σας φανερώνει ἄνθρωπο πὸν και βλέπει και αἰσθάνεται. Ἄν μᾶς μίλησε κάπως γιὰ σὰς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, εἶναι ἀκόμη ἄνθρωπος. Μᾶς ἔδειξε δυνατότητες, δὲν μᾶς ἔδωσε ἀποτέλεσμα. Γι' αὐτὸ στελεῖτε μᾶς κάτι καλύτερο.—Γιάννην Κισκήραν. Οἱ στίχοι σας δουλεμένοι, ἀλλὰ τὰ νοήματα τόσο φτωχὰ πὸν μπορεῖ νὰ ὀνομάσῃ κανεὶς τὰ τραγούδια σας ἔμμετρη πεζολογία.—Γ. Σουρῆν. Μέχρι ὀρισμένου σημείου ἔχετε δίκην. Ἀτυχῶς ἐκείνο πὸν και μῆς θέλαμε και ὄνειρευτήκαμε γιὰ τὴν ὥρα προσκοῦει σὲ πολλὰ. Ἄς ἐλπίσωμε ὅτι κάποτε θὰ φθάσωμε.—Α. Ἀβούρην. «Τῆς Μαρίας ἡ καρδιά» ὄχι ἀρκετὰ δουλεμένο.—Γιόργην Ἀποσπερίτην. Ἡ «Παράκλησὶς» σας δὲν λείει ἀπολύτως τίποτα. Εἶναι λόγια, λόγια, λόγια.—Ἦον. Ἰοῦ. Ἡ «Ἐκδικήσῃ» εἶναι μὴ προσπάθεια, πὸν δὲν λείει ἀκόμη πολλὰ πράγματα.—Γ. Α. Π. Κάτι θέλετε νὰ πῆτε μὰ δὲν τὰ καταφέρνετε ἀπολύτως' ὥστόσο ἡ δουλειά σας παρέχει ἐλπίδες.—Σύριον. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἔχομε νὰ πῶμε και γιὰ σὰς. Προσέξτε περισσότερο τὸ θέμα σας και γενικώτερα τὸν ἄνθρωπο. Τὸ ἠθογραφικὸ χρώμα εἶναι κάποτε σωστίο μὰ δὲν σώνει πάντοτε.—Θ. Ἀμάραντον. Οἱ ἐξηγήσεις μᾶς διαφωτίζουν και μᾶς, και σὰς βεβαιώμε ὅτι ἡ πρόθεσιν τοῦ κριτικοῦ δὲν ἦταν νὰ σὰς θίξῃ.—Σπύρον Κωτσάρην. Ὁ «Μοναχὸς» εἶναι ἕνα προχειρογραμμένο τραγούδι δὲν μᾶς λείει τίποτα.—Τάκην Μαυροκέφαλον. Ἡ γλώσσα στὸ «Ἰσοβίτης» ὄχι κακή. Εἶναι ὅμως καταφανῆς μίμησις τοῦ Σκαρίμπα. Προσέξτε το αὐτό. Κάθε τι πρέπει νὰ βγαίνη ἀπὸ μέσα σας κι' ὄχι νὰρχεται ἀπ' ἔξω.—Τάσον Ἀθανασιάδη. Ἡ ἔκτασις τῶν μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀναβλάσωμε. Θὰ δημοσιευθοῦν πάντως.—Κ. Γ. Καγκαγκάσι. Ἄν δουλέψετε, κάτι θὰ δώσετε. Πρὸς τὸ παρόν αὐτὸ πὸν μᾶς στελεῖτε δὲν ἐκρίθη δημοσιεύσιμο.

ΣΑΙΚΣΤΗΡ "ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΙΑΣ,, μετάφραση Β. ΡΩΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΗ: Τὸ «Ὀνειρο» εἶναι ἕνα ὠραῖο ἔργο, ἐνὸς συγγραφέως πολὺ μεγάλου, κ' ἔχει μεταφραστὴ ὀλοζώντανα ἀπὸ ἕνα ἑλληνα πὸν τὸ ἀγάπησε μ' ὄλη τὴ δύναμιν τῆς καρδιάς του. (ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. ΕΛ. ΒΗΜΑ) ... Εἶναι μὴ μεταφρασις ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένη, πράγματι ἀριστοτεχνική, ἀπὸ τὰς ὀλίγας πὸν ἔχομεν εἰς τὴν γλώσσαν μᾶς... (ΕΦ, ΕΘΝΟΣ) ... Ὁ μεταφραστὴς ἐπέτυχε, πράγματι, μὲ τὸν ἑλληνικὸν στίχον ν' ἀποδώσῃ ἱκανοποιητικώτατα τὸν φραστικὸν πλοῦτον τοῦ φανταστικοῦ αὐτοῦ ἔργου και νὰ κατανικήσῃ τὰς πολλὰς δυσκολίας, πὸν παρουσιάζει εἰς τὴν μετάφρασιν ἕνα παιγνίδι μεγαλοφυΐας, ὅπως τὸ «Ὀνειρον Καλοκαιρινῆς Νυχτιάς»... (Τ. ΜΠ. ΕΦ. ΚΛΗΜΕΡΙΝΗ)

Νὰ μὴ ἀληθινὰ καλλιτεχνική, μὴ ἀληθινὰ δημιουργική μετάφρασις τῆς ἐξαισίας σαικιστρικῆς φαντασμαγορίας. Πουθενὰ σχεδὸν δὲν αἰσθάνεται κανεὶς τὴν μετάφραση, τὴν μεταφορὰ ἀπὸ γλώσσα σὲ γλώσσα, ἀλλὰ διαρκῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι διαβάσει ἔργο πρωτότυπο... Ὁλη ἡ ἀπόκριψη δόνησις, ὁ βαθύς παλμὸς τοῦ σαικιστρικοῦ λυρισμοῦ, μεταγγίσθηκε αὐτοῦσιος στοὺς στίχους αὐτοῦς. Τὸ ἴδιο και στοὺς κωμικούς, κατ' ὀρθωσιν νὰ διασώσῃ ὁ μεταφραστὴς ὄλη τὴν ἀέρινην χάριν, ὄλο τὸ ἐλαφρὸν και τρυφερότατο χιούμφορ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων.

(ΠΕΡΙΟΔ. ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ) ... Ἡ μετάφρασις αὐτὴ εἶναι ἕνας σωστός ἄθλος και ὅσοι θέλουν νὰ γνωρίσουν σὲ μετάφραση τὸ Σαϊκσπηρ, πρέπει νὰ διαβάσουν τ' «Ὀνειρο Καλοκαιριανῆς Νυχτιάς» μεταφρασμένο ἀριστουργηματικὰ ἀπὸ τὸν κ. Β. Ρῶτα. (ΠΕΡ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ)

Γιὰ ὅσους δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ τὸ προμηθευθοῦν ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα, ὁ μεταφραστὴς ἀναλαμβάνει νὰ τὸ στείλῃ ταχυδρομικῶς συστημένο, ἅμα λάβει 35 δρχ. χωρὶς ἄλλη ἐπιβάρυνση. Συμπληρώσατε τὸ δελτίο και ἀποστελεῖτε τὸ στὴ διεύθυνση Β. Ρῶταν Ταχ. Κιβώτιο 171.

(ΕΦ. ΕΣΤΙΑ) ... Τόσον εὐσυνείδητον και ἀκριβολόγον μεταφραστικὴν ἐργασίαν εἶχαμε νὰ ἰδοῦμε ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βικέλα, τοῦ Θεοτόκη και τοῦ Ποριώτου. Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Ρῶτα τιμὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα και εἶναι εἰς τὴν πενιχρὰν φιλολογικὴν ἐσοδειάν τοῦ ἔτους πὸν λήγει, τὸ μόνον ἴσως βιβλίον πὸν ἀξίζει νὰ διαβασθῇ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ
ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000
Μέτοχοι: Καλλιτέχναί Φιλότεχνοι ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα και μαθήματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία, Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ σύστημα Dalcroze.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ παρρητήματα Ἀθηνῶν
ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΚΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΝΑ—Ἀχαρνῶν Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμειῶν—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκοῶτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΤΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισοῖα
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πισαριά
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ
Μέσος δρος φοιτάντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΙΑΝΑ
ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER SROTIAN STEIN WEC NEUMEYER, SORH K.A.T.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ
"Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά και νεώτερα. Γίνονται δεκταὶ ἰδιαίτερα παραγγελία. Συνεργασία μὲ τὸν μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰκοὺς τῆς Ἑρρώπης

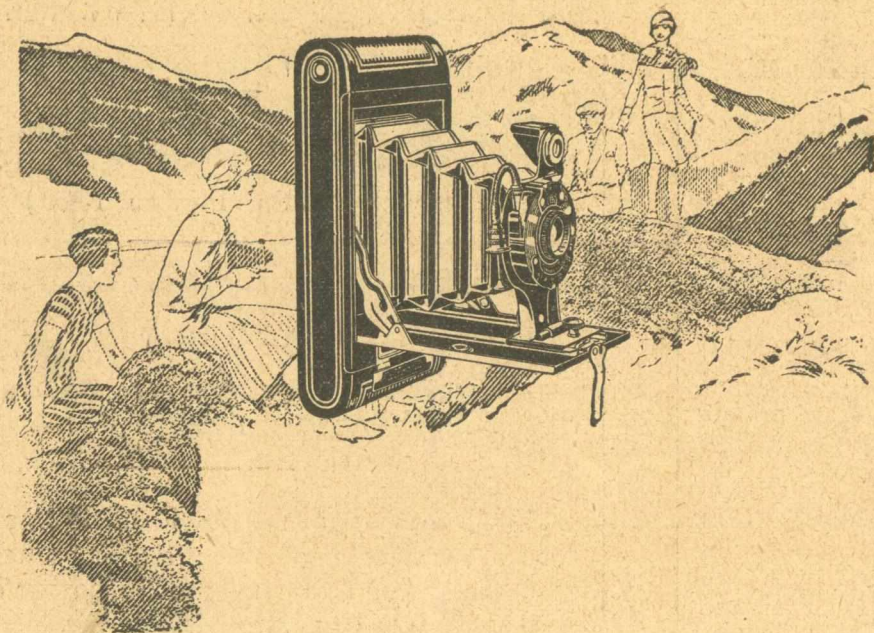
ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ
Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κινάρες, ὄλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν ὀργάνων, ἐξαρτήματα παντὸς εἶδους μάλιστα φλαρμονικῶν, ὄλο., πιανόλες, χρονόμετρακλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ
Ἄναλαμβάνει τὴν ἐκδοσιν μουσικῶν τεμαχίων και ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ
Χορδίζονται, λουστράρονται και ἐπισκευάζονται παντὸς εἶδους πιάνα, πιανόλες και μουσικὰ ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841
Κεφάλαια Μετοχικὰ και Ἀποθεματικὰ Δρ. 1.93.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 30ῆ Ἰουνίου 1929) » 6.250.000.000.—
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν και τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὄρους.
Δέχεται δὲ κατάθεσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία και ταμειυτηρίου εἰς δραχμὰς και ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ
Ἀσφαλῆς τὰ κρηματά σας 5% Ἰκανοποιεῖ τοὺς ὁποῦσ σας
ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

*Μὴν κάνετε σιὰ ἐκδρομὲς χωρὶς νὰ ἔχετε
μαζὶ σας ἓνα*

KODAK

*Ἔχει μιὰ μνήμη ἀγάνδαστη ζωντανή, ποῦ
δὲν ξεχνάει τίποτε, καὶ ἀργότερα, ὅσοτεδή-
ποτε δεγήσετε, στὸ σῶτίι σας, δὰ μωορέσετε
νὰ φαναγήσετε τὰ ταφείδια σας, τὶς ἐκδρομὲς
σας, κυττάζοντας τὶς φωτογραφίεσ ποῦ σή-
ρατε μὲ τὸ*

KODAK σας